

Lukaj teamta ji'ojteka'u

Jitasa a' ji'ojteneeka inia bepat teuwaawame

¹ Juebenaka au ji'opla, juka' inim ito nasuk yeu sikamta si'imeta yuma'isi, tu'isi a' ji'ojtebaekai, ² tua junama wa'am intok jume' a' wee taitek naateka a' bichakame, intok junak inika'a, Krijtota betana nok lutu'uriata tekiaka, yee majtakame, itom a' majtaka'a benasia. ³ Inepo juni'i ket nee inika'a aet nee suaka, tua a' naatelaapo naateka nee ino a' majtai. Intok nee inika'a yuma'isi in eu a' ji'ojtenee'u, nee junuen a' tu'i machia, tua in naksi eiyaa'u Teopilo' teame. ⁴ Junuen, juka' lutu'uriata em majti, tu'isi intok yuma'isi em a' ta'aane' betchi'bo.

Senu ankeles, Joan ju'u yee babatoowamta yeu tominee'u a' ju'uneiyaa tebo

⁵ Junak juka' Eroorej teamta, bwiaaraa Jurea' tea'po che'a a' yo'otuko, seenu, te'opopo tekiakame, Sakariaj teaka ama jiapsan. Ini'i, senu Abiaj teamtaim betana tekiakammak weyen. Ju'u inia jubiawa, Elisabet tean. Intok ini'i ket, ju'u che'a bat naataka, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'owe, Aaron teamta yoemrata betana yeu simriakan. ⁶ Inime'e nau, Liojta bichapo yuma'isi si'imeku tu'isi jiapsan. Intok Liojta betana juka' nesauri ji'ojteita, yuma'isi a' bo'o joorian. Junuen beja, kaabe jita ka tu'ik betana a amet nokakai. ⁷ Taa inime'e ka yoemiakan, bwe'ituk ju'u Elisabet

teame ka a yoemian. Ketchia bempo nawit jaibu tua yo'otuimtukan.

⁸ Senu ta'apo, junak ju'u Sakariajta, aamak tekiakame, inime'e junuen, Liojta bichapo, jume' te'opopo tekiakame joa'uta bem a' ya'anee'uta ameu a' yumako, ⁹ jume' te'opopo tekiakame nasuk, bem a' bo'o jooria'a benasia, junuen, ju'u Sakariaj teamtau yeu pu'awaka au yuumak, aapo'ik jum Liojta te'opopo wajiwa aneka, junama'a, kopaalim benak win jubak a' taya'ane' betchi'bo. ¹⁰ Junaka'a kopaalim benak win jubak ket a' taya'awao, si'ime jume' ama aneme, pa'aku aneka Liojtau bicha nookan. ¹¹ Junako, ju'u Sakariaj teamtau, Liojta betana ankeles, junama'a junaka'a win jubak a' tattaawa'po, batatana weyeka au yeu machiak. ¹² Juka' ankelejta bichakai, ju'u Sakariias, kaachin an machiakan. Intok tua majaen. ¹³ Taa ju'u ankeles iniau:

—Sakariias, kat emo majjaitua —ti au jiiak—. Bwe'ituk ju'u Lios, aapo'iku bicha em emo nokri-aka'uta a' ju'uneiyaala. Intok Elisabeet em ju-ubi, o'outa yoemiane, junaka'a intok, empo Joan ti a' teatuane —ti au jiiak—. ¹⁴ Tua em allea'u intok Liojtau bicha em a' baisae'u et aune. Intok juebenaka inika'a yeu yoemtuko tua alleene. ¹⁵ Bwe'ituk ju'u em yoemia, Liojta bichapo tua eiyaawaka bitnaa. Ini'i, pa'asi ba'awata intok juka' ba'ata yee nanaakoamta ka ji'ine. Intok Liojta tu'u jiapsi, kia kee yeu a' tomteo naatekai yuma'isi aet annee. ¹⁶ Ini'i, jume' Ijra'el yoemrata betana, juebenam, bem achai Liojta, juchi am suale' betchi'bo am aniane. ¹⁷ Ini'i Joan, itom

yo'owata bepa weene. Intok ini'i, ju'u bat naatakai Liojta betana noktuawakame, Eliaj tuka'uta benaka, Liojta betana utte'ata aet aune. Junuen, jume' achaiwaim, bem yoemiammak am tu'ute betchi'bo. Intok jume'e, kaita yo'oreme, Liojta bem yo'ori ta'aane' betchi'bo. Ini'i inien, ju'u yoemratau noknee, junuen juka' itom yo'owata, tu'isi bem a' mabetne' betchi'bo —ti au jiiak.

¹⁸ Ju'u Sakariaj teame ju'u ankelejtai:

—Jaisa tua ne witti iniat ju'uneene —ti au nattemaek—. Bwe'ituk jaibu nee tua yo'otui intok kia ju'u in jubi juni'i —ti au jiiak.

¹⁹ Ju'u ankeles inika'a inen yoopnak:

—Inepo nee Jabel tea. Intok inepo, Liojta betana juka' tekilta nee a' jooa. Jiba aapo junuen inia bemelak betana nee eu nokne' betchi'bo ne eu bittuak. ²⁰ Taa i'an, juka' in eu teuwaaka'uta, ka em a' sualeka' betchi'bo, ka nokaka empo tawane. Intok empo ka a noknee, juka' em yoemiata yeu a' tomte'po tajtia. Ini'i, taewai au yeu a' pu'arit chupne —ti au jiiak.

²¹ Intok junama'a, ju'u yoemra, pa'aku aneka, jiba juka' Sakariajta a' bo'o bichan. Intok inime'e ka ju'unee machiakan, aapo'ik junama'a te'opopo binwatuka, ka yeu a' weyeo. ²² Pa'akun yeu sikaa, ju'u Sakariaj teame ka a ameu nookan. Junak bempo ju'une'eak, aapo'ik junama'a te'opopo wajiwa, Liojta betana jita a' bittuawaka'po. Intok ini'i maammea ameu nookan. Bwe'ituk ka nokaka tawalatukan.

²³ Junak taewaim simsuko, Sakariaj teamta jum te'opopo a' joo'ea'uta ya'asuka, a' jo'au bicha siika.

²⁴ Iniat chukula ju'u a' jubiawa, Elisabet teame,

juka' chukula yeu a' yoemianee'uta mabetak. Intok mamni mechammeu tajtia a' jo'a betana ka mekka bicha yeu siika, naas waateka: ²⁵ “Ju'u in yo'owa Lios, inile benak nee bittuak, i'an junuen, watem ka intok jaana nee eiyaane' betchi'bo”, ti ean.

Senu ankeles, Jesujta yeu tomtinee'u a' ju'uneiyaa tebo

²⁶ Busan meechem am weyeo, ju'u Lios senu ankeles, Jabel teamta, bwiaraa Kalilea' tea'po, ili jo'ara Nasaret tea'u a' bittuak, ²⁷ junuen inika'a, senu jamut bemeta, Maria' teamtau a' noitine' betchi'bo. Ini'i beeme, seenuk, Jose' teamta a' kunanee'ut ju'uneaka jiapsan. Inika'a, ju'u bat naataka che'a yo'o ya'ari Labiituka'uta yoemiam betana yeu simriata. ²⁸ Ju'u ankeles, jum aapo'ik kateka'u au yepsak. Intok ini'i:

—Alleewame eu aune, empo, Liojta betana tu'ik bichame. Ju'u itom yo'owa Lios emak aane. Intok ju'u Lios, si'ime jaamuchim bepa tu'ik eu ya'ari —ti au jiiak.

²⁹ Taa junak aapo, juka' ankelejta bichakai, kaachin an machika taawak inika'a au a' teuwaaka'u betana. Intok ju'uneepaan, jitat tua, junuen jiaka a' noka'ut. ³⁰ Junako ju'u ankeles:

—Maria, kat majjae. Bwe'ituk Lios enchi yeu pu'ari, junuen juka' kaitau a tamachiatuka tu'ik enchi bittua betchi'bo —ti au jiiak—. ³¹ I'an empo, chukula em yoemianee'uta mabetnee intok empo o'outa yoemianee intok inika'a empo Jesuj ti a' teatuane —ti au jiiak—. ³² Bwe'ituk ini'i, aapo tua eiyaanaa. Lios ju'u aman teekau jiapsaka, si'imem bepa yo'orisi machika, Liojta yoemia ti ta'eena.

Ju'u achai Lios intok, ju'u che'a yo'o ya'atuka'u, Labiita, aapo'ik inika'a aet yeu simriatuka'uta benasia, che'a a' yo'o ya'ane. ³³ Junuen, jiba betchi'bo, juka' Ijra'el yoemrata, aapo'ik am kuaktane' betchi'bo. Intok ju'u a' nesawee'u jakwoo juni'i ka lu'utineekai.

³⁴ Junak ju'u Maria, ju'u ankelejtou:

—Jaisa tua ini'i yeu weene, inepo kaabe o'outamak katekai —ti au nattemaek.

³⁵ Ju'u ankeles inika'a inen yoopnak:

—Liojta betana ju'u a' tu'u jiapsiwa junaet enchi aniane. Intok teekau che'a eiyaawatchika Liojta, ju'u a jita a' joa'u, ka bittaka, namuta benasi enchi roptane. Junuen san, ju'u o'ou, yeu tomtineeme, wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsine. Intok ini'i, Liojta betana yoemiari ti ta'eenaa. ³⁶ Ketchia, wa'a em wawaai, Elisabet teame o'outa yoemiane, ini'i jaibu tua yo'otuitaka juni'i. Junuen san ju'u ka a yoemia' teame, i'an busan mecham po weye, bwe'uukai. ³⁷ Bwe'ituk Liojta betchi'bo, tua kaita aayuk, ka a' joa'u.

³⁸ Junak ju'u Maria:

—Inepo, ju'u in yo'owa Liojta betchi'bo jiba ne jiapsa. Ela'po ju'u Lios junuen em neu jia'a benasi neu a' chupa'ane —ti au jiiak.

Junak ju'u ankeles siika.

Ju'u Maria, senuk Elisabet teamta jo'au a' noiteka'po

³⁹ Juname'e taewaimmet ju'u Maria, tua au bamijtuakai, ili jo'arau, bwiaraa Jurea' tea'u, kaupo kateka'u bicha siika. ⁴⁰ Intok junaman, ju'u Sakariaj teamta kariu yepsaka, tawabaeka

aman kibakek. Intok juka' ama Elisabet teamtau tebotek. ⁴¹ Junak ju'u Elisabet, aapo'iku tebote-wakamta, aapo'ik a' jikkajako, inia tompo ju'u uusi au yoyoak. Intok ju'u Elisabet junama'a lautipo, yuma'isi Liojta tu'u jiapsi aet aanek. ⁴² Junak aapo, tua kusisi nokaka:

—Ju'u Lios, che'a si'ime jaamuchim bepa, inim kaita ale benaka tu'ik eu ya'ari. Intok kia ju'u em yoemiabeu juni'i tu'ik ya'arialaa. ⁴³ Ka neu lutu'uriak junuen juka' in yo'owata ae a'abo sikaa, nee a' bitne' betchi'bo. ⁴⁴ Bwe'ituk kia juka' em teboteka'uta, nee a' jikkajak jiba, ju'u in asoa, alleerimmea in tompo au yoyoak. ⁴⁵ Tua alleenee empo a' sualekame. Bwe'ituk junuen yeu yuma'ane, ju'u achai Liojta eu teuwaari —ti au jiiak.

⁴⁶ Junako inen jiiak ju'u Maria:

Tua ne junen jiaka, in yo'owa Liojta, alleaka a' bai sae.

⁴⁷ Intok in jiapsi, juka' in yo'owata, ju'u nee jinne'uneemta betchi'bo tua allea.

⁴⁸ Bwe'ituk ju'u Lios, inika'a kaita'po che'a eiyaawaka ae betchi'bo jiapsamta, tu'ik a' ya'arialaa.

Intok inim naateka ju'u yoemra jiapsame, tua alleewamta bichame ti ne tana a' teuwaane.

⁴⁹ Bwe'ituk Lios, ju'u si'imeku yumaka a jita joame, eiyaawatchika, tu'ik nee bittualaa.

Wepulsi tu'uwata aet ayukame ti ta'eewa.

⁵⁰ Aapo, si'imem wame'e a' yo'ori ta'aaka jiapsame, jiba am nak jiokoleka am bitne.

⁵¹ Eiyaawatchik bweresi weyemta ya'ari.

Jume' emo che'ewareka jikat emo eiyaame, am koobak.

⁵² Jume' che'a yo'otaka jokaa, nesaweme, junaka'a am u'aak.

Jume' intok, jita'apo juni'i, ka che'a eiyaawame, am yo'ori tebola.

⁵³ Jume' kaitae emo ania machim, tu'ik yu'in am bittuak.

Jume' intok totomekame, kaitamak am tawaakai.

⁵⁴ Ae betchi'bo jiapsisukamta, Ijra'el tuka'uta betana juka' yoemrata, a' aniak.

Aapo'ik a' nak jiokolinee'uta ka koptak.

⁵⁵ Inika'a a' chupne'eti jiaka, itom yo'owasuka'ummeu a' teuwaaka'po amani.

Ju'u Apra'am tuka'utawi intok jume' aet yeu katriammeu bicha, junuen jiba betchi'bo tuneekai.

⁵⁶ Ju'u Maria intok, junama'a ju'u Elisabetta mak, baji metpo ama taawak. Intok chukula, juchi ini'i a' jo'au bicha nottek.

Joan, juka'yee babatoowamta yeu yoemtuka'po

⁵⁷ Chukula intok yuumak ju'u taewai, juka' Elisabetta junuen aet a' yoemianee'u betchi'bo. Intok ini'i, ili o'outa asoak. ⁵⁸ Jume' ae naapo jo'aakame, intok a' wawaim, a' uttiaka a' alleetuabaeka aman au yajak, achai Liojta junuen tua tu'ik a' ya'arialaa'uta ju'uneiyaatakai. ⁵⁹ Jume' woj naiki taewaim weyeo, waate, jume' juka' usita sirkunsiraaroaneeme aman yajak. Juname'e intok, Sakariahta, a' achaiwata team a' teatubaen.

⁶⁰ Taa ju'u a' malawa:

—E'e, ka junueni. Ini'i che'a, Joanim ti teane —ti jiiak.

⁶¹ Intok inime'e:

—Jaisa betchi'bo, em wawaim betana, kaabe junuen teak —ti au jiiak.

⁶² Junak, ju'u usita achaiheu, inime'e maamea au nattemaek, junuen aapo'ik jachin a' teatubae'po ju'uneebaekai. ⁶³ Ju'u a' achaiwa, jita aet a' jiojtenee'uta a'awak intok: “Joanim ti teane”, ti jiojtek. Intok iniet si'ime suum eaka taawak.

⁶⁴ Jiba junama lautipo ju'u Sakariaj teame juchi a nookak. Intok aapo, Liojtau bicha tua alleaka a' baisae'uta teuwa taitek. ⁶⁵ Intok si'ime jume' ae naapo jo'aakame, tua suum eaka intok aet jachin eaka taawak. Intok junama Jurea bwiaaraa' tea'po kawimmet, si'imekut jo'arammet, ju'u yeu sikame, naas etejowan. ⁶⁶ Si'ime jume' inika'a ju'uneiyaa sakame, au waateka intok bempo naas nau nattemaen:

—Chukula, jitasatunee tua ini'i ili uusi —ti jiiakai.

Bwe'ituk tua lutu'uriapo, ju'u achai Lios, si'imeku tu'ik a' bittuan.

Sakariaj teamta, ju'u Liojta bai saeka au bicha tua alleaka a' nokaka'u

⁶⁷ Ju'u a' achaiwa, Sakariaj teame, ju'u Liojta tu'u jiapsie yuma'isi aet aneka intok Liojta betana a' noktuawaka'uta teuwaaka inen jiiak:

⁶⁸ A' baisaeka a' yo'orinaa'u, Ijra'el yoemrata achai Liojtau aune.

Bwe'ituk a'abo itou yebijlaa, aapo'ik betana yoemratawi intok itom jinne'ulaa.

⁶⁹ Senuk, tua si'ime utte'aka, itom jinne'uneemta itom maki.

Ju'u aapo'ik betchi'bo jiapsame, Labiituka'uta nat tomti yoemrata betana.

70 Junuen aapo'ik, juka' itou a' chupa'anee'uta a' teuwaaka'a benasia.

Che'a bat naataka taewaimmet naateka, jume' wepulsi aapo'ik betchi'bo jiapsaka, chukula yeu weenemta teteuwaame am noktuakai.

71 Junuen aapo, wame'e itom beje'eka aneme betana, intok si'ime jume' itom omtame betana itom jinne'uka,

72 Intok aapo, jume' che'a bat naataka itom yo'owasuka'um nak jiokoleka intok aapo'ik betana juka' ameu bicha, bemela lutu'uriata a' teuwaari, aapo'ik ka a' koptanee'uta teuwaak.

73 Ini'i juna'atuk, ju'u achai Liojta, tua a' chupa'ane'eti jiaka, ju'u itom yo'owa, Apra'amtuka'utau bicha a' teuwaaka'u.

74 Junuen aapo, wame'e itom beje'eka aneme betana, itom au jinne'une'eti jakai, junuen, kaabeta majaeka, aapo'ik itom joo i'a'uta, itom joone' betchi'bo.

75 Si'imemmak wepulsi lutu'uriakamta jiba bo'o jooriaka intok aapo'ik betchi'bo jiba jiap-sakai, taewaim, inim itom jiapsa'u tajtia.

76 Empo intoko in yoemia, Lios, teekau jiap-samta betana weyeka chukula yeu weenemta teuwaame ti empo ta'eenaa.

Bwe'ituk empo itom yo'owata bepat weyeka, ju'u yoemratau noknee.

77 Junuen juka' aapo'ik yeu pu'arik yoemrata ju'uneetua' betchi'bo, bem ka tu'uwa

ya'arimmet am jiokoitune'po intok junuen a bem jinne'uitune'po.

78 Bwe'ituk ju'u itom Lios, aapo'ik tua yee a' nakeka intok yee a' nak jiokole' betchi'bo, mekka jikat, teeka betana, bemela taewaita benaka itou a' bittuari.

79 Junuen jume' Liojta betana lutu'uriat ka ju'uneaka jiapsame, jume' ka tu'ik betchi'bo, kokko maisi jikot emo bichammeu, tachiriata benaka, lutu'uriata ameu nu'upa betchi'bo.

Intok junuen, iniae, yanti, ka jain eaka inim itom jiapsine' betchi'bo.

80 Intok ju'u ili uusi yo'otu simen. Intok ini'i, Liojta betana weyemtat suatu simen. Intok yo'otu chupuko, mekka, pa'akun kaabeta tua jo'aaka'po jo'aakan, junak taewai, chukula, ju'u Ijra'el yoemratau, aapo'ik au a' ta'aa tebok tajtia.

2

Jesujta, yee jinne'unemta yeu yoemtuka'po

¹ Jiba juname'e taewaimmet, jum Romapo, ju'u che'a yo'o ya'ari Aukuujto' teame nesawek, junama'a yoemrata ju'uneiyaa betchi'bo, kaabeta be'eka a' ji'ojte tebok. ² Ini'i bat weyeka, ya'awak, juka' Sirineeo' teamta bwiaraa Siiria' tea'po a' kobanaaotuko. ³ Utte'atukan, si'imem, tua jak juni'i bem jomemtuka'u, bem katnee'po, junuen junaman emo ji'ojte tebo betchi'bo. ⁴ Inia betchi'bo san, ju'u Jose, bwiaraa Kalilea' tea'po, ili jo'araa Nasaret tea'a betana yeu sikaa, intok Jurea' tea'u, ili jo'ara Beleem tea'u bicha yeu siika, Labiituka'uta yeu tomteka'u. Bwe'ituk ju'u Jose,

Labiituka'uta nat tomti yoemrata betana weyen. ⁵ Ini'i ili jo'ara Beleem tea'u siika, Maria' team-tamake, inim au ji'ojte tebobaekai, ju'u chukula tua a' kunanemtamake. Intok ini'i Maria jaibu abe yoemiakai. ⁶ Intok inime'e ket junama'a Beleem tea'po am aneo su, yuumak, ju'u tae-wai, juka' Mariata aet a' yoemianee'u betchi'bo. ⁷ Junama'a aapo juka' ke'esam o'outa asoak. Intok chukula, tosampo a' biijtaka, jum bepaaka, jume' naikim wokekame jaja'abwee'po, jita'apo a' teekak. Bwe'ituk junama'a bwe'u karipo jakun tawa betchi'bo, ame betchi'bo kaita tukan.

Ankelesim, jum jume' bwalam suuareeommeu, yeu am machiaka'po

⁸ Junama ili jo'ara Beleem tea'u ka mekka, waate, bwaram suareeom, juyapo, tukaapo toto'een, bem bwaram suuakai. ⁹ Junama lautipo, Liojta betana, ankeles ameu yeu machiak, intok Liojta betana ujoyoika tachiria amet konila taobiakan. Intok inime'e tua majjaen. ¹⁰ Taa ju'u ankeles:

—Ka eme'e majjaune —ti ameu jiiak—. Bwe'ituk, nokta bemelaka tu'ik ne emou weiyaa. Ini'i, si'imem betchi'bo tua ae alleewame tuneekai. ¹¹ I'an jum jo'ara, ju'u Labiituka'uta yoemtuka'po, juka' enchim jinne'uneemta yeu a' tomtoka'uta, ini'i, Krijto ju'u itom yo'owa. ¹² Intok enchim aet ju'uneene' betchi'bo, eme'e juka' ili usita tajo'orimpo biijtataka, jum bepaaka, jume' naikim wokekame jaja'abwe'po, bo'okamta eme'e a' teune.

¹³ Junama lautipo, junae ankelejtamak, juebenaka waate, teekau ankelesim yeu machiak. Inime'e nanawit nokaka Liojta yo'oren intok inen jiian:

¹⁴ Teekau, Liojta alleaka a' yo'orinaa'u au aune. Intok inim bwiapo jiapsame nasuk, aapo'ik tua tu'ik ya'ari a' bichammeu, si'imeku, yanti, ka jain eewame aune, ti jiian.

¹⁵ Junako, chukula jume' ankelesim juchi teekau bicha am notteko, jume' bwaram suame, naas inen nau jiu japte:

—Jantebu ma jum jo'ara Beleem tea'u bicha te katnee inika'a yeu sikamta a' bit betchi'bo, intok juka' achai Liojta itom ju'uneiyaatuari —ti jiakai.

¹⁶ Inime'e, lauti tenneka intok Mariatau intok Joseatau intok ju'u ili usitau, junama'a, bepaaka, naikim wokekame jaja'abwee'po ama bo'okamtau yajak. ¹⁷ Junak inime'e, inika'a bichaka, ju'u ili usitat nokaka, juka' ankelejta ameu teuwaaka'uta a' etejok. ¹⁸ Intok si'ime jume'e, inime'e teuwa'a'uta jikkajakame, ju'u bem teuwa'a'u betana kaachin jiu machika taawak. ¹⁹ Taa ju'u Maria, inika'a si'imeta au teuwaawaka'uta, ka a' koptaka, aet jiapseka jiba au waaten. ²⁰ Jume' bwaram suame, bempo, si'imeta juka' bem jikkajaka intok bem bichaka'u betchi'bo, tua Liojta yo'oreka intok bem allea'uta au bicha teuwaaka, nottek. Bwe'ituk si'imeta, tua ameu a' teuwaawaka'po aman, yeu siika.

Ju'u ilitchi Jesuj teame, ini'i te'opopo Liojtau su'u tojiwaka, nokriawa

²¹ Woj naiki taewaim weyeka, sirkunsir-aaroawak ju'u ili uusi. Intok ini'i Jesuj ti teatuawak, jiba jume' team juka' ankelejta bat naataka Mariata, chukula a' yoemianee'uta kee a' mabetao, junak a' tejwaaka'um.

²² Jume' taewaim, Liojta bichapo bem emo tu'utenee'um yumako, inika'a, Moiseejtuka'uta nesauri ji'ojtei junuen a' teuwa'a benasia, bempo juka' ili usita, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u a' nuk sajak, junaman inika'a, wepulsi Liojta betchi'bo jiba a' jiapsine' betchi'bo, au bicha a' nokriakai.

²³ Bempo, inien aayuk, bwe'ituk jum Liojta betana jume' nesaurimpo: "Si'ime wa'a ke'esam o'ou yeu tomtekame, ini'i, wepulsi Liojta betchi'bo jiba a' jiapsine' betchi'bo, Liojtau su'u tojituka, au bicha nokrianaa", ti ji'ojtei. ²⁴ Inime'e junaman sajak junuen Liojta nesauripo a' ji'ojteituka'a benasi, jume' woi kuukum oo jume' wooi ommo'okolim, Liojta yo'oreka am su'a betchi'bo.

²⁵ Juname'e taewaimmet intok, senu Simeeon teaka, Jerusalen tea'po jiapsan. Ini'i tua tu'i yoemtukan, Liojta yo'ori ta'aakai intok juka' Ijra'el yoemrata aniaka a' jinne'uneemta, a' yebijnee'uta bo'o bichan. Ju'u Liojta tu'u jiapsi inika'a Simeeon teamta aniaka aamaktukan.

²⁶ Intok a' ju'uneetualatukan, juka' Krijtota, achai Liojta a'abo bittuane'ut, kee a' bichaka, ka a' muknee'uta. ²⁷ Ini'i yoeme, te'opou siika, Liojta tu'u jiapsie aman a' weene'po ju'uneetuawakai. Intok junak jume' ili uusi Jesujta yo'owam, inika'a, te'opou a' nu'upako, junuen juka' nesauri ji'ojteita a' teuwa'po aman au a' chup i'akai, ²⁸ ju'u Simeeon, inika'a, mampo nu'uka intok a' allea'uta,

achai Liojtau bicha a' teuwaak:

²⁹ Achai Lios, i'an ala empo jaibu tua kaachin eaka, in muknee'uta a neu chupa.

Bwe'ituk, inia ee betchi'bo jiapsamtau, em chupne'eti jiaka teuwaarita, empo a' chupa'i.

³⁰ In pusimnea nee a' bitlaa juka' yee jinne'unemta.

³¹ I'an, si'ime yoemratau em yeu machiari.

³² Ini'i, aapo juna'a, ju'u si'ime jume'e, ka Ijra'elta yoemratau, tachiriata benasi machika, juka' ee betana lutu'uriata ameu a' teuwaaneeme.

Intok ju'u, ee betana, juka' Ijra'el yoemrata a' yo'ori teboneeme, ti jiakai.

³³ Josee intok ju'u Jesujta ae, ili usita betana juka' Simeeon teamta teuwaaka'uta jikkajakai, alleaka, aet suum eaka taawak. ³⁴ Junak ju'u Simeeon teame, Liojtau bicha, tu'ik am a'auriak. Intok ju'u Maria, Jesujta aebeu inen jiiak:

—A' ju'uneiyaane, ini'i ili uusi, Ijra'el yoemrata nasuk juebenam, Liojta bichapo tu'isi oo ka tu'isi bem tawanee'uta, am bittua betchi'bo au na'ikiari. Aapo'ikut Liojta betana weyeme yeu machine, iniat juebenam ka a' mabetnee'ut, ³⁵ intok junuen ju'uneiyaanaa, we'epulaim, ju'u jachin bem ea'u. Taa si'ime ini'i ee betchi'bo jiokot emo bitwame tune, kia jume' tebe kuchi'im naa buusti et am kikteka'a benasi —ti au jiiak.

³⁶ Senu jamut Liojta betana ju'uneetuawaka nokame ket ama aanen. Ini'i Aana'ati teakai. Aseer tuka'uta nat tomti yoemratat yeu

simriataka. Senu Panu'el teamta a' marakan. Ini'i jaibu tua yo'otui tukan. Aapo tua bemetaka kunalatukan, intok woo busan wasuktiapo a' kunamak jiapsilatukan. ³⁷ Intok i'an ini'i jokoptuitukan, naiki taka ama naiki wasuktekai. Ini'i, jiba jum te'opopo a' annee'ut ka koptan. Ala, achai Liojta a' joo i'a'uta joakai, jamak ka ji'ibwaka, Liojta yo'orekai intok au bicha nokakai tukaariat naa buustia. ³⁸ Ini'i Aana, jiba junama lautipo ama ameu ruktek. Intok chukula, Liojta a' baisae'uta au a' teuwaasukai, junama'a, si'ime jume' Jerusalem tea'po jo'aaka am jinne'utunee'uta a' bitbaemmeu, ili usi Jesujta betana ameu nok taitek.

Jum ili jo'ara, Nasaret tea'u am nottewaka'po

³⁹ Junak chukula, si'imeta juka' achai Liojta nesauri ji'ojteita ya'asukai, bempo jum bwiaraa Kalilea' tea'po, tua bem jo'aaka'u, Nasaret tea'u bicha nottek. ⁴⁰ Ju'u ili uusi intok, yo'otu simeka, che'a juni'i taka utte'itun. Intok che'a juni'i koba suawakan. Ju'u Lios intok, si'imeku tu'ik yu'in a' bittuan.

Ju'u Jesus, woj mamni ama wooi wasukteka, jum te'opopo aane

⁴¹ Jume' a' yo'owaawam, chikti wasuktiapo, bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u yaajan. Junuen junaman, Liojta yo'ori betchi'bo, bwalam su'awaka pajkoa' teamta a' bit betchi'bo. ⁴² Jesujta woj mamni ama wooi wasuktiam a' yuma'ariako, junak si'ime, jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u bicha sajak, jaibu junuen aman pajkotuko a' joowa'a benasia. ⁴³ Junak, juka' pajkota a' chupsuka intok

bempo'im notteo, ju'u uusi Jesus, ini'i junama'a bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po taawak, a' aewa intok kia ju'u Josee juni'i, bempo ka ju'uneakai. ⁴⁴ Inime'e, Jesujta, si'ime jume' am bicha bo'o joammak a' weye'eti eaka intok junuen si'ime tae-wata bo'o joaka kuptek. Taa junak, jume' bem wawaim nasuku intok bem ta'aa'um nasuku a' jaiwaka ⁴⁵ ka a' teak. Junak bempo, Jerusalem tea'u bicha nottek, junaman a' jariubaekai.

⁴⁶ Baji taewaita sikaa, te'opopo a' teak. Jume' Moiseejta nesaurim yee majtame nasuk kateka am jikkajaka intok ameu nattemaemta a' teak.

⁴⁷ Intok si'ime inime'e a' jikkajakame, tua a' suawaka'u betana intok aapo'ik jachin am yoop-naka a' teuwaaka'u betana a' uttiaka a' suum eiyaak. ⁴⁸ Jume' a' yo'owawam junama'a a' bichakai, kaachin ee machika, kia a' bitchuka taawak. A' aewa intok inen au jiiak:

—Uusi, jaisaaka empo inien itom yaak. Ju'u em yo'owa intok inepo, tua te jachin eaka tee enchi jariusuk —ti au jiiak.

⁴⁹ Junak ju'u Jesus:

—Jaisaaka intok eme'e nee jaiwan. Jaisa eme'e ka ju'unea ja'ani, inim in yo'owata nee a' joo i'a'uta, in joo'ea'u —ti ameu jiiak.

⁵⁰ Taa bempo, aapo'ik ameu a' teuwaaka'ut, tua ka aet ju'uneak.

⁵¹ Intok junak aapo jo'ara Nasaret tea'u bicha amemak nottek. Intok juchi jiba junaen, bempo'im nok jikkajakai. Ju'u a' aewa si'imeta inika'a, aapo ka a' koptaka, jiba au waaten.

⁵² Intok Jesujta junuen su, che'ewasu koba

suawaka intok a' yo'otu simeo intok Lios, intok kia ju'u yoemra juni'i, si'imeku ae allean.

3

Ju'u Joan, yee babatoowame, bweka pa'aku jin-abaka Liojta betana juka' nok lutu'uriata a' teuwaa sime

¹ Junakriapo juka' Tibeerio' teamta junama che'a si'imem bepa yo'o nesawekai, woj mamni ama mamni wasuktiam a' weiyao, ju'u Ponsio Pilaato' teame bwiaraa Jurea' tea'po kobanaao tukan. Ju'u Eroorej teame intok bwiaraa Kalilea' tea'po kobanaao tukan. Ju'u a' sailaawa Jeri-ipe' teame intok, bwiaraa Iturea' tea'po intok Trakooniitij tea'po kobanaao tukan. Ju'u Lisaniaj teame, bwiaraa Abileenian' tea'po kobanao tukan.

² Ju'u Anaas intok ju'u Kaipaa' teame, inime'e, jume' te'opopo tekiakammeu che'a yo'otukan. Juname'e taewaimmet ju'u Lios, ju'u Joantau, Sakarii' teamta u'usibeu, aman mekka pa'akun a' jiapsa'u, au nookak. ³ Intok ini'i Joan, ju'u batwee Joran tea'u jeela, si'ime ili jo'arammet si-ika. Junama yoemratau a' utte'ati jiiian, ka tu'ik betana ta'abwisi eaka intok bem bato'owaatune'po junuen ju'u ka tu'ik bem ya'ari betana amet am jiokoitune' betchi'bo. ⁴ Ini'i junuen yeu siika, jiba juka' Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta teuwaakame, Isa'iajtuka'uta a' teuwaari benasia:

Mekka bweka pa'aku, senuk chaaemta a' jiiawai jikkajiwa:

“Itom yo'owata a' mabet betchi'bo, eme'e, ka tu'ik betana emo tu'utene”, ti jiiakai.

“Intok inika'a, tu'isi emou yepsaka, enchim a' mabetne' betchi'bo, tu'ik eme'e ya'arine.

⁵ Si'ime jume' ka emo jabeleme, tu'ik ameu be'eemta a' ju'uneiyaame, bempo yuma'isi a' mabetne.

Si'ime jume' emo che'ewareka intok emo eiyaame, inime'e ko'om tojinaa.

Jume'e, juka' ka tu'ika, ka amma'ali weyemta tekipanoame, inime'e chukula tu'ik lutu'uriata bo'o jooriane.

Jume' intoko, juka' Liojta betana nok lutu'uriata ka tu'isi yee a' majtame, inime'e ka nappat junuen a' bo'o jooriane”, ti a' jiaka'po.

⁶ “Intok junuen, si'ime wa'a inim yoemra, Liojta jachin yee a' jinne'unee'uta a' bitne”, ti jiakai.

Joantau nookak

⁷ Junak juka' yoemrata junuen Joanta am bato'owane' betchi'bo aman au bicha yeu am kateo, aapo:

—Ka tu'i yoemra, bakotchim bebena —ti ameu jiiak—. Eme'e ka ju'u enchim bato'owaimtunee'ue, tua ka tu'ika jikot emo bitnaamta abe a'abo yuma'u betana, junae enchim ama yo'eene'eti eene. ⁸ E'e, ala

eme'e ka tu'ik betana ta'abwisi enchim ea'uta ju'unakkiachisi emot a' bitna' betchi'bo, tu'isi jiapsine. Intok ka eme'e, ju'u Apra'amtuka'uta nat tomti yoemrata betana emo kate'eti jiubaane. Bwe'ituk ju'u achai Lios, kia inime'e tetammea juni'i, Apra'amta betchi'bo jume' ae betana emo yeu katriam ti jiame a am ju'unakte. ⁹ Liojta betana tua jikot machika enchim bitnee'uta kaita

be'ee. Juka' juya, taka'eaka, ka tu'ik tatakamta tepwammae chuktawaka, tajipo a' taya'atune'e benasia —ti ameu jiiak.

¹⁰ Junako jume' ama aneme:

—Junak su, jaisa tua itepo auneekai —ti au nattemaek.

¹¹ Ju'u Joan inime'e inen yoopnak:

—Wa'a, wooim supekame, ini'i, juka' wepulaim juni'i ka supekamta, wepulaim a' mikpo yuma'i. Ju'u intoko bwa'awamta jipueme, ini'i jiba junaen, ju'u kaita jipuemtau bicha watek na'ikiane —ti jiiakai.

¹² Ketchia jume' ya'uraatau bichaa tomitta weyemta nau totojame, waate, Joantau emo bato'owaabaeka aman yajaka intok Joantau:

—Yee majtame, itepo su jaisa te auneekai —ti au nattemaek.

¹³ Ju'u Joan intok inimmeu:

—Ya'uraata betana nesau ji'ojteipo, tomitta enchim yeteu a' a'au'ea'uta jiba, ka junae bepa a' a'aune —ti ameu jiiak.

¹⁴ Ketchia sontaaom waate:

—Itepo su, jaisa tua te auneekai —ti au nattemaek.

Aapo inime'e inen yoopnak:

—Kaabeta eme'e jita u'aanee jita betchi'bo am majau tetejwaakai. Intok kia ju'u ka bem ya'arit juni'i, ka am nana'atejokai. Intok eme'e, enchim beje'etuawa'ue, yanti elne.

¹⁵ Ju'u yoemra baa ju'uneepeaka bo'o bichan. Jumak juni'i ju'u Joan juna'a ju'u Krijto' teame ti eakai. ¹⁶ Taa ju'u Joan si'imemmeu inen jiiak:

—Inepo ala, lutu'uriapo nee ba'ammea enchim bato'owaa. Taa senu yebijne, juna'a, aapo si'imeku Lios eerie a' tu'u jiapsita emot jiapsituaka, ae enchim bato'owaane. Aapo nee bepa yo'o'utte'aka jikkajiwa. Junuen san, kanne ino jabele, kia a' bochawam in a' woitariane'po. ¹⁷ Aapo jaibu inim, senuk tiikota tu'ute betchi'bo, ae am wij wijtawamta mampo a' jipue'e benasi maachi, junuen jume' a' yoemiam omola a' jipu'ubae'po am tawaane. Intok jume' ka a' yoemiam, omot, taji beeteu jiokot bem emo bitnee'u bicha am tawaane. Juka' bachiata toboktaka intok juka' otata tokti a' tayaka'abenakai —ti ameu jiiak.

¹⁸ Inile benakue intok watek juebenak tu'ikue am nok tejwaaka ju'u Joan junuen juka' bemela nok lutu'uriata ju'u yoemratau a' teuwaan. ¹⁹ Ketchia ini'i, juka' kobanaaota, Eroorej teamta a' sua tejwaak, inika'a a' sailawaa, Jeriipe' teamta juubi, Erooriaj teamta jubi'ulatukan. Intok ket juka' watek ka tu'ik a' yaaka'u betchi'bo. ²⁰ Taa ju'u Eroorej teame, inika'a nok jikkaji'eaka su, ketuni juchi ka tu'ik yaak, juka' Joanta a' eta'atebokai.

Jesukrijtota a' bato'owaawaka'po

²¹ Inika'a kee yeu weyeo, junak juka' Joanta si'ime junama yoemrata a' bato'owaao, ju'u Jesus ket bato'owaatuk. Aapo'ik intok ketuni Liojtau bicha a' nokao su, teekau machilaa bittuk. ²² Intok juna'abo ju'u Liojta tu'u jiapsi, ju'unakkiachisi, wokkoita benasi Jesujtat ko'om siika. Teeka betana intok jiawai:

—Empo juna'a ju'u in yoemia tua in nake'u, ee betchi'bo nee tua allea —ti jiaka jikkajituk.

Jesukrijota, jume' aapo'ik amet yeu simriam

²³ Ju'u Jesus inim jumak senu taka ama woj mamni wasukten junak juka' yoemrata mak a' tekilwata naatekai. Ini'i, watem junuen a' suale'po aman, ju'u Jose' teaka a' u'usek tean. Ju'u Josee intok, senuk Eli'iti teaka a' u'usekan. ²⁴ Ini'i intok ket, Matat teaka a' yoemiakan. Ini'i intok ket, Lebi' teaka a' yoemiakan. Ini'i ket, Melki' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Jana' teaka a' yoemiakan. Ini'i ket, Jose' teaka a' yoemiakan. ²⁵ Ini'i ket Matatiaj teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Amoj teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Na'um teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Esli' teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Nakkai' teaka a' yoemiakan. ²⁶ Ini'i ket Ma'at teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Matatiaj teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Semei' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jose' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Jura' teaka a' yoemiakan. ²⁷ Ini'i ket Joana' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Resa' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Sorobabel teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Salati'el teaka a' yoemiakan, ini'i ket Neri' teaka a' yoemiakan. ²⁸ Ini'i ket Melki'i teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Ari'iteaka a' yoemiakan, ini'i ket Koosam teaka a' yoemiakan, ini'i ket Elmoram teaka a' yoemiakan, ini'i ket Er teaka a' yoemiakan. ²⁹ Ini'i ket Josue' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Elieser teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jorim teaka a' yoemiakan, ini'i ket Matat teaka a' yoemiakan.

³⁰ Ini'i ket Lebi' teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Simeon teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jura' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jose' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jonan teaka a' yoemiakan, ini'i ket Eliakim teaka a' yoemiakan. ³¹ Ini'i ket Melea' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Mainan teaka a' yoemiakan, ini'i ket Matata' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Natan teaka a' yoemiakan. ³² Ini'i ket Labii' teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Issai' teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Obel teaka a' yoemiakan, ini'i ket Booj teaka a' yoemiakan, ini'i ket Salmon teaka a' yoemiakan, ini'i ket Na'ason teaka a' yoemiakan. ³³ Ini'i ket Aminarap teamta betana yoemiaritukan. Ini'i ket Aram teaka a' yoemiakan, ini'i ket Ejrom teaka a' yoemiakan, ini'i ket Paarej teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jura' teaka a' yoemiakan. ³⁴ Ini'i ket Jakoop teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Isaak teaka a' yoemiakan, ini'i ket Apra'am teaka a' yoemiakan, ini'i ket Tare' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Nakor teaka a' yoemiakan. ³⁵ Ini'i ket Seruk teaka a' yoemiakan, ini'i ket Rakau' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Pelek teaka a' yoemiakan, ini'i ket Eber teaka a' yoemiakan, ini'i ket Sala' teaka a' yoemiakan. ³⁶ Ini'i ket Kainan teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Arpaksat teaka a' yoemiakan. Ini'i ket Sem teaka a' yoemiakan, ini'i ket Noe' teaka a' yoemiakan, ini'i ket Lamek teaka a' yoemiakan. ³⁷ Ini'i ket Matusalem teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Enok teaka a' yoemiakan, ini'i ket Jaret teaka a' yoemiakan, ini'i ket Majalale'el teaka a' yoemiakan, ini'i ket Kainan teaka a' yoemiakan. ³⁸ Ini'i ket

Enoj teamta betana yoemiaritukan, ini'i ket Set teaka a' yoemiakan, ini'i ket Adam tuka'uta betana yoemiaritukan. Ini'i ket, Liojta betana yoemiaritukan.

4

Bebeje'erita, Jesujta a' ji'optuabaeka'po

¹ Ju'u Jesus, yuma'isi Liojta tu'u jiapsi aet anekai, jum batwee Joran tea'a betana nottek. Intok ju'u Liojta tu'u jiapsie ju'uneetuawaka, mekka pa'ariau, kaabeta ane'ebe'emu bichaa siika. ² Junaman, woi taka taewaimmeu tajtia ama aanek. Ju'u intok bebeje'eri jitat a' ji'optuabaek. Si'ime juname taewaimmet aapo ka ji'libwaka, intok chukula tebaurek. ³ Junak intok ju'u bebeje'eri:

—Empo lutu'uriapo Liojta yoemiatuko, inika'a tetata paan ya'ane —ti au jiiak.

⁴ Jesus inika'a inen yoopnak:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo: “Ju'u inim yoeme, ka bwa'amtae jiba jiapsine. Ala ketchia ini'i, si'ime ju'u Liojta betana nok lutu'uriae”, ti ji'ojtei —ti jiiakai.

⁵ Chukula ket ju'u bebeje'eri, mekka jikau kawiu a' nuk siika. Intok chubalapo su ini'i, si'ime aniat juka' ka nanau machi yoemrata jokame a' tejwaak. ⁶ Intok ini'i bebeje'eri:

—Inepo si'imeta inia aniat yoemrata betana nesawamta intok ujuryiata enchinee a' makne. Bwe'ituk si'imeta inika'a ineponee a' mabetri. Intok inepo juka' in a' makbae'uta nee a' maknee —ti

au jiiak—. ⁷ Enchi tonommea weeka, nee enchi yo'oreo, si'ime ini'i eu lutu'uriatune —ti au jiiak.

⁸ Taa Jesus:

—Kat neu suua, mekka bicha weene. Bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo: “Em yo'owa Liojta jiba a' yo'orine, intok aapo'ik jiba a' joo i'a'uta joone”, ti ji'ojtei.

⁹ Chukula intok ju'u bebeje'eri, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u a' nu'upak. Intok junama'a bwe'u te'opopo jikat a' tojaka intok inen au jiiak:

—Lutu'uriapo empo Liojta yoemiatuko, inim ko'om bicha emo jimmaa, ¹⁰ bwe'ituk Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Ju'u Lios, jume' a' ankelesim, enchi am suuane' betchi'bo, amet nesaune.

¹¹ Inime'e bem mampo enchi toboktane, junuen jita tetat juni'i, ka em wokim ko'okosi aune' betchi'bo

—ti au jiiak.

¹² Ju'u Jesus iniau:

—Ketchia, Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: “Juka' Liojta em yo'owata empo ka a' ji'obilabaane” —ti jiaka a' yoopnak.

¹³ Intok junuen ju'u bebeje'eri, Jesujta ji'optua betchi'bo kaita intok teakai, junak aapo'ik ili binwa a' su'u tojak.

Jesus, jum bwiaraa Kalilea' tea'po a' tekileu naate

¹⁴ Ju'u Jesus, bwiaraa Kalilea' tea'u juchi nottek, tua yuma'isi Liojta tu'u jiapsi aet aneka, si'imeta a joakai. Intok junama'a si'ime bwiaraat yeu tajti aapo etejowan. ¹⁵ Junama'a si'imekut, jum juriom

emo nau totoja'po, yee majtan. Intok si'ime, a' teuwaa'ut a' tu'ureka a' uttian.

Jesus, jum ili jo'ara Nasaret tea'po aane

¹⁶ Junak intok ju'u Jesus, ili jo'ara Nasareet tea'u bicha jum aapo'ik yo'otuka'po siika. Sabalat, aet yum jo'e ta'apo aapo jum juriom nau emo totoja'po yepsak, aapo'ik jiba a' bo'o jooria'po amani. Intok junama'a, Liojta nok lutu'uriata nokbaeka kiktek. ¹⁷ Ju'u Isa'iaj tuka'uta, Liojta betana ju'uneetuawakamta ji'ojteka'uta aapo'iku bwijwak. Juname'e intok etapokai, inen ji'ojteita ama teak:

¹⁸ Achai Liojta betana ju'u tu'u jiapsi, nemaktuka nee ania.

Bwe'ituk aapo, wepulsi iniau nee yeu pu'ari junuen, jume' kaitae emo ania machimneu, bemelaka, tu'ik betana in ameu nokne' betchi'bo.

Jume' tua siok kokkome, am jiapsi jo'a betchi'bo nee ameu bittuari.

Jume'e, bebeje'erita betana eta'im benasi emo bichame, bem su'u tojitunee'uta ameu teuwaa betchi'bo.

Intok jume' ka bibichame benasi tawalame, bittua betchi'bo.

Intok wame'e, watem betana ka tu'ik bittuawame, juname betana bem anianaa'uta.

¹⁹ Junuen, i'an, tu'isi weyeka achai Liojta yee aet a' jiokoinee'uta juka' taewaita a' teuwaa betchi'bo, ti a' ji'ojteituka'po.

²⁰ Junak ju'u Jesus, juname'e ji'ojteim etaka, ju'u junama'a tekiakamtau am bwiseka, yejtek. Taa

si'ime jume' ama aneme jiba a' bitchuka tawako,
²¹ aapo nok taiteka intok:

—I'an inimi'i lautipo emo bichapo yeu yuma'alaa ju'u inim, Liojta nok lutu'uriapo ji'ojtei —ti jiiak.

²² Si'ime, Jesujta betana tu'ik teuwaan. Intok inime'e, aapo'ik tua ujyoisi ameu a' noka'u betchi'bo a' uttiaka suum eiyaan. Intok inime'e:

—Jaisa ka ini'i juna'a ja'ani, ju'u Josee' teamta u'usi —ti nau nattemaen.

²³ Ju'u Jesus inimmeu:

—Witti jiba tua eme'e, a inen yetet nokwa'a benasi, inen neu jiubaanee: “Empo emo jittone, jitebitakai.” Iniaie: “Bwe'u jo'ara Kapernaom tea'po em yaaka itom jikkajaka'uta, ket inim tua em bwiaaraapo a' ya'ane”, ti jiubaekai.

²⁴ Junak aapo naa buusti ameu nokaka intok:

—Lutu'uriapo inen ne emou jiiia, Liojta betana ju'uneetuawaka nokame, kaabe ju'u tua a' bwiaaraapo tu'isi mabettuneeme —ti ameu jiiak—. ²⁵ Inika'a nee a' lutu'uriatukan ti jiiia. Junako Ijra'el yoemrata nasuk, ju'u Liojta betana yeteu noktuawakamta Eliaj tuka'uta a' ji-apsao, jaamut jokoptuim am bu'uusuka'u junak, baji wasuktia ama busan metpo ka yukuka intok si'ime junama'a bwiaarat tua tebaatuko. ²⁶ Taa ju'u Eliaj teame, kaabe jume' Ijra'el yoemrata nasuk jokoptuim jo'aakammeu bittuawak. Ala senu jokoptui, jo'ara Sarepta' tea'po, bwe'u jo'ara Siroon tea'u ka mekka jo'aakamtau bittuawakai. ²⁷ Ketchia, jum Ijra'el yoemrata nasuk, ju'u Liojta betana yeteu noktuawame, Eliseo' teamta

a' jiapsao, jume' takaapo sa'awaka, lepra' team-tae ko'okoeme juebenaekan. Taa juname nasuk kaabe au ine'etetuawak. Ala seenu, omot bwiaraa Siiria' tea'po jometaka, Naaman teakai jiba —ti ameu jiiak.

²⁸ Inika'a teuwaawakamta jikkajakai, si'ime jume' junama'a juriom nau emo totoja'po ane'um, inime'e tua o'omtek. ²⁹ Inime'e intok, Jesujta junama'a ili bwe'u jo'arapo pa'akun yeu a' tojaka intok junama'a kaupō, junaka'a jo'araata aet kateka'ut tua bepa jikau a' tojak. Juna'abo bepa, ko'om a' jimmaabaekai. ³⁰ Taa Jesus, inimmet yeu sika intok junama yeu siika.

Seenu, bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipu'usukame

³¹ Junak intok Jesus, bwe'u jo'ara Kapernaom tea'u, bwiaraa Kalilea' tea'u bicha siika. Junama'a intok sabalat, aet yum jo'e ta'apo yoemrata a' majta taitek. ³² Inime'e intok, aapo'ik am majta'u betana tua a' suum eiyaan. Bwe'ituk aapo, a' teuwaa'u, bat weyeka tua lutu'uriata ameu nookan.

³³ Junama'a juriom nau emo totoja'po, seenu, bebeje'eri ka tu'u jiapsi aet aneka ama aanen. Ini'i intok kusisi inen chachaekai:

³⁴ —Kat itou suua. Jaisaaka empo a'abo itou yepsak Jesus, jo'ara Nasaret tea'po joome. Jaisa empo a'abo itom jiokot tawaasek ja'ani. Enchi ne ta'aa intok ne ju'unea, Liojta betana yoemiaritaka ae betchi'bo jiba em jiapsa'u —ti jiiakai.

³⁵ Jesus, sep ju'u bebeje'eri ka tu'u jiapsitau kuttipo nonokak:

—Ka monteka, inika'a yoemta a' su'u tojine —ti jiiakai.

Junako ju'u bebeje'eri ka tu'u jiapsi, junaka'a, juname bichapo, bwiau a' tatabek. Taa inika'a tua kaachin a' yaaka, a' su'u tojak.

³⁶ Si'ime a' uttiaka a' suum eaka taawak. Inime'e intok:

—Ini'i, a' teuwaa'u ka kia beja nooki. Ala ini'i tua nesaweka intok tua utte'akamta, jume' bebeje'eri ka tu'u jiapsimmeu nooka. Intok inime'e yeu rejte —ti naas nau jiian.

³⁷ Intok junama'a bwiaaraapo si'imekut, ini'i junuen ae betana etejowan.

Jesus, ju'u Simo Peeo' teamta jamut ase'ebwa au ine'etetua

³⁸ Junak ju'u Jesus junama'a juriom nau emo totoja'po yeu sika intok Simo' teamta jo'au kibakek. Ju'u, Simo' teamta jamut ase'ebwa tua taji wecheka ko'okoen. Ini'i intok Jesujtau nokriawak. ³⁹ Inika'a bo'oka'u ju'u Jesus rukteka intok au ko'om po'okteka, taji wechiata a' su'u tojine' betchi'bo nesawek. Ini'i intok sep a' su'u tojak. Junama'a sep aapo yejteka intok jita am jooria taitek.

Jesus, ko'okoeme, tua juebenam emo ine'etetua

⁴⁰ Junama'a ta'ata aman wetsuko, sep si'ime jume'e, ka nanau machik ko'okoaka, ko'okoiriawame, inime'e ju'u Jesujtau am tojak. Intok aapo inime'e, we'epulaimmet mamteka intok emo am ine'etetuak. ⁴¹ Juebena ko'okoeme betana ket jume' bebeje'eri ka tu'u jiapsim yeu sajak. Inime'e intok chaaeka:

—Empo juna'a ju'u Liojta yoemia —ti jiian.

Taa ju'u Jesus, jume' bebeje'eri ka tu'u jiap-simmeu kuttipo ameu nonokaka intok kaita am noktuak. Bwe'ituk inime'e, aapo'ik junen Krijto-tuka'po ju'uncan.

Ju'u Jesus, bwiaaraa Kalilea' tea'po aneka, Liojta betana juka' nok lutu'uriata yee majta

⁴² Yokoriapo matchuu, ju'u Jesus junama'a bwe'u jo'arapo pa'akun bicha, kaabeta ane'u yeu siika. Taa ju'u yoemra a' jaiwaka intok junama aapo'ik ane'u au yajak. Bempo aapo'ik ama a' tawaa i'aka ka a' simne' betchi'bo au nookan.
⁴³ Taa ju'u Jesus inimmeu inen jiiak:

—Utte'a, bemelaka, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' tu'i nok lutu'uriata, waate jume' ili jo'arammeu ket in a' teuwaane'po. Bwe'ituk jiba inia betchi'bo inepo a'abo bittuari.

⁴⁴ Intok junuen ju'u Jesus, junama'a bwiaaraa Kalilea' tea'po, jum juriom emo nau totoja'po te'opommet yee majtan.

5

Liojta a jita joa'apo aman, kuchum tua yu'in yeu wikwaka'po

¹ Sejtul ju'u Jesus, bwe'u bau ba'a Jenesaret tea'po inim mayoat aanen. Junama intok ju'u yoemra juebenaka nau yajaka inime'e kia ama nau a' pit pittan bwe'ituk inime'esu, Liojta betana nok lutu'uriata jikkajibaekai. ² Jesus, junama'a bau ba'a mayoat, wooi bwere kuta kanoam ba'apo kia beja cha'akammeu yepsak. Bwe'ituk jume' kuchureeom inime'e junama to'o saka'alataka intok inime'e jume' bem jite'im baksian. ³ Junak ju'u

Jesus juname betana senu kanoa, Simo' teamta atteau ja'amuk intok iniau, che'a ba'au a' ruktane' betchi'bo au nookak. Junak ju'u Jesus junama'a yejtek, chukula intok ama jikat kateka juka' yoem-rata majta taitek. ⁴ Junak, junammeu noksukai, ju'u Simo' teamtau:

—Inika'a kuta kanoata ba'ata che'a bu'uukun a' nuk sika intok kuchum nu'u betchi'bo enchim jite'im ko'om jimmaane —ti au jiiak.

⁵ Ini'i Simoo intok:

—Yee maj majtame, si'ime tukaata te inim tekipanoala kaita bwij machikai. Taa ne jume' jite'im sep ba'au ne am jimmaane, i'an em junen a' nesawe' betchi'bo —ti jiaka a' yoopnak.

⁶ Junak inime'e aman bem tejwaawaka'uta yaakai, kuchum ka ilikim ama teaka, junuen kia jume' jite'im juni'i chukti taitek. ⁷ Junak inime'e, jume' wate amemak rejteme, senu ta'abwi kuta kanoapo anemmeu, maammea ameu chaaek, junuen inime'e aman am aniane' betchi'bo. Inime'e ameu sajaka intok jume' wooi kuta kanoam tapuniak, kia tua inime'e abe ammea roptekai.

⁸ Inika bichakai ju'u Simoo Peo' teame, Jesujta bichapo tonommea kikteka intok:

—In yo'owa, inim nee to'o simne. Bwe'ituk tua nee ka tu'i yoeme —ti au jiiak.

⁹ Bwe'ituk ini'i Simoo majaen intok kia si'ime jume' wate aamak rejteme juni'i junuen jume' kuchum bem yeu wikeka' betchi'bo. ¹⁰ Ju'u Jakoobo intok ju'u Joan, seenu, Sebereo' teamta yoemiam, Simo' teamtamak tekipanoame, inime'e ket womtilamtukan. Taa ju'u Jesus Simo' teamtau:

—Ka majaune, empo i'an naateka jume' inim yoemem, bem jinne'uimtune' betchi'bo am jari-une —ti au jiiak.

¹¹ Intok junako inime'e, jume' kuta kanoam bwiau yeu am tojisukai, si'imeta junama'a su'u tojaka intok Jesujtamak yeu sajak.

Ju'u Jesus, senuk lepra' teamtae ko'okoakamta au a' ine'etetua

¹² Junak, Jesujta junama senu ili bwe'u jo'araapo a' aneo, seenu, lepra' teamtae, unnaa ko'okoeka au yepsak. Intok ini'i, Jesujta bichakai, tonommea kikteka, bwiau ko'om cha'aka intok au ujbwanak:

—Achai, empo junen ea'ateko, inia in ko'okoata betana nee ino ine'etetuane —ti jiiakai.

¹³ Junak intok Jesus, inika'a, aet mamteka:

—Jana'aka, junuentune. Sep tu'ika tawane —ti au jiiak.

Aapo'ik inika'a teuwaako, ju'u lepra' teame ko'okoa iniat kaitatuk. ¹⁴ Junako ju'u Jesus inia betana aet nesawek inika'a kaabetau a' teuwaasaekai:

—Ala sikaa, intok aman ju'u te'opopo tekiakamtau noitinee jiba. Intok em tu'ureaka' betchi'bo intok inia betana empo Liojta yo'ori betchi'bo, inien ko'okoeme aman toji'ea'uta aman tojine, juka' Moiseejtuka'uta a' nesaweka'a benasia, junuen si'imem ju'uneene' betchi'bo, em ko'okoa betana jaibu em tu'ireasuka'po —ti au jiiakai.

¹⁵ Taa ju'u tu'ika Jesujta joa'u nooki, che'ewa su si'imekut weyen. Yoemra intok juebenaka au nau yaajan a' teuwaa'uta jikkajibaekai intok aapo'ik ju'u bem ko'okoa betana am tu'utene' betchi'bo.

¹⁶ Taa ju'u Jesus, pa'akun, omot, kaabeta ane'u

bicha yeu sisimen, intok junaman Liojtau bicha nonokan.

Jesus, senuk ka au taka yekamta, au a' ine'etetua

¹⁷ Sejtul, juka' Jesujta yee a' majtao, junama waate paiseeom teame intok Moiseejta nesaurim yee majtame ket junama aanen. Inime'e jume' ili jo'aram be'ekatana, bwiaraa Kalilea' tea'po intok Jurea' tea'po jokame betana intok bwe'u jo'ara Jerusalem tea'a betana ama yajilamtakai. Liojta betana intok ju'u a jita a' joa'uta aet bitwan, aapo jume' ko'okoeme emo ine'etetuakai.

¹⁸ Intok waate o'owim junama yajak, seenuk, ka au taka yekamta, tapejtim benaku a' weiyaakai. Intok inime'e, inika'a kariu Jesujta ane'u a' nuk kimubaen.

¹⁹ Taa inime'e, juka' bu'uuraata betchi'bo kaak luula a aman kiimuk. Junako inime'e kari jikau ja'amuka intok junama'a jikat, jume' babue ya'arim kooktaka, juka' ko'okoemta, jipetekpo ama aneme nasuk, Jesujtau ko'om a' teekak. ²⁰ Ju'u Jesus, inime'e junuen tua a' sualeme ju'uneiyaakai, ju'u ko'okoemtau:

—Empo in nake'u, jume' em ka tu'ik ya'arimmet, i'an ne enchi jiokoe —ti au jiiak.

²¹ Junak jume' Moiseejta nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame, inime'e: “Jabetaka sa ini'i, a' nokie Liojta beje'eka, ka tu'ik teuwaame. Kaabe intok ka tu'uwa ya'arimmet a yee jiokoe, aapo Lios jiba”, ti bempo ee japtak.

²² Taa Jesus, inime'e ju'u bem emo eetua'ut witti ju'uneaka intok:

—Jaisaaka eme'e junuen emo eetua —ti ameu jiiak—. ²³ Bwe'ituk jitasa che'a ka obiachi a' chup-nee'u: “Em ka tu'uwa ya'arimmet empo jiokoiri”, oo: “Empo, yejteka intok weene”, ti in au teuwaanee'u —ti ameu jiiak—. ²⁴ Tu'i, junuen san enchim ne a' ju'uneiyaa i'a juka' inim emo benasi yoemta, inim bwiapo junuen jume' ka tu'uwa ya'arim, yetet a' jiokoinee'ut, yo'o'utte'ata aet ayuka'po.

Junako aapo, ju'u ka au yekamtau:

—Eu ne nooka. Yejteka em jipetekta nu'uka intok em jo'au weene —ti au jiiak.

²⁵ Ju'u san ka au taka yekame, junama lautipo bempo'im bichapo ka obiachisi kikte. Ini'i, juka' a' jipetekta nu'uka intok a' jo'aau bicha siika, alleaka Liojta a' baisae'uta teuwaakai. ²⁶ Si'ime jume' ama aneme, junaet suum eaka taawak, intok inime'e, Liojta bem yo'ore'uta a' teuwaan. Intok tua majjaika:

—I'an inim itepo te juka' ka jiba bitwaka, tua ka a jootu maisi weyeka ya'arita itepo bitlaa —ti inime'e jiiian.

Ju'u Jesus, Lebi' teamta aamak au bicha a' nunu

²⁷ Iniat chukula ju'u Jesus junama yeu sika intok seenuk Lebi' teaka, ya'uraata betana tomita nau totojamtau yepsak, inika'a jum junaka'a tomita a' totojiwa'po ama au katekamta, intok iniau:

—Nemak weene —ti au jiiak.

²⁸ Junak intok ju'u Lebii' teame sep kikteka intok si'imeta junama su'u tojaka, Jesujtamak yeu siika.

²⁹ Iniat chukula ju'u Lebi' teame, a' jo'aapo Jesujta betchi'bo ji'ibwa teboka, bwe'uusi alleewamta weetuan. Junama intok ket juebenaka waate, ale

benasi ya'uraata betchi'bo tomita nau totojame ama aanen. Intok wate ket ama yajilame bempo'immak mesau jookan. ³⁰Taa jume' paiseeom teame intok jume' inimemak, Moiseejta nesaurim yee majtame, inime'e, Jesujta majtim ka amma'ali am ane'eti jiaka, nok japtek. Intok inimmeu:

—Jaisaaka eme'e, jume' tomita nau totojammak intok jume' ka tu'i yoememmak emo alleetuaka intok amemak ji'ibwa —ti ameu jiiak.

³¹Inime'e inen yoopnak ju'u Jesus:

—Jume' kaita inne'aaka, ka ko'okoeme, juka' jittoata am makneemta ka a' jariune. Ala jume' ko'okoeme. ³²Kanee jume' tu'i yoemem jinne'uimtune' betchi'bo ameu noki'isek. Ala, jume' Liojta bichapo ka tu'i yoemem, junuen inime'e, ka tu'ik betana emo am temaine' betchi'bo, junaka'a koptakai —ti ameu jiiak.

Ka ji'ibwaka, Liojta yo'oriwa'u betana Jesujta temaiwame

³³Junak intok bempo:

—Jaisaaka jume' Joan tuka'utamak eame intok jume' paiseeom teammak eame, inime'e jaarekisi ka ji'ibwaka Liojta yo'oriwamta intok Liojtau bicha nokwamta weetua. Taa jume' em majtim inime'e jiba junaen ji'ibwa, ka jume' watem benasia —ti Jesujtau nattemaek.

³⁴Jesus inen am yoopnak:

—Kaachin eme'e, jum jujupwaa'u, jume' nunurim a utte'a jooriane, inime'e ka ji'ibwaka ama anne' betchi'bo, ket juka' jupbaemta ama a' aneo. ³⁵Taa yuma'anee ju'u taewai, junak

inime'e, juka' jupbaemta am u'aatuneeo. Junak ala inime'e ka ji'ibwane —ti ameu jiakai.

³⁶ Ketchia aapo inile benak ta'abwik teuwaaka ameu nookan:

—Kaabe bemela supem chuktaka, jume' moeram ammea cha'abwabaane. Junuen ini'i ayuko, jume' bemela supem nasontene, intok che'a ket, jume' bemela tajo'orim, moerampo ka ama tu'i —ti jiakai—. ³⁷ Intok kia, ju'u bemela pa'asi ba'awa juni'i, kaachin moera bea boosampo kima'anaa. Bwe'ituk junuentuko, ju'u bemela pa'asi ba'awa, jume' bea boosam siutane. Intok ju'u paa'sai ba'awa intok kia jume' bea boosam juni'i junuen nasontune. ³⁸ Junuen san, ju'u bemela paasi ba'awa, beemela bea boosampo kima'atune. Junuen nanancha binwatune. ³⁹ Intok kia kaabe, wa'a, juka' pa'asi ba'awata binwatuk ya'arita je'eeme, chukula bemelak ji'ibaane. Bwe'ituk ini'i: “Ju'u binwatuk weeria che'a tu'i” —ti jiakai.

6

Jume' Krijtota majtim, aet yum jo'e ta'apo, ti-ikom am kautaka'po

¹ Sejtul, senu aet yum jo'e taewait Jesujta ket jum tiiko etpo aman a' weyeo, jume' a' majtim aamak kateme, jume' tiikom chukta sakan. Chukula be-mpo maammea am biitaka, jume' bachiam bwa'a sakan. ² Junak intok waate, jume' paiseom teame:

—Jaisaaka eme'e, yum jo'e taewait, tekilta, ka joo'eewamta a' jooa —ti ameu nattemaek.

³ Inime'e, Jesus inen yoopnak:

—Jaisa eme'e, jum ji'ojteimpo kee a' bicha ja'ani, sejtul junak juka' Labiituka'uta, aapo'ik intok jume' aamak rejteme, bempo'im tebaureka, aapo'ik yaaka'uta. ⁴ Ini'i jum Liojta te'opou kibakeka intok jume' paanim, Liojtau bicha na'ikiarim am nu'uka inime'e bwa'aka. Intok ket jume' aamak aneme mikakai. Inime'e paanim, kia jume' te'opopo tekiakame jiba bwa'aa'ea'um —ti jiaikai.

⁵ Ketchia aapo inimmeu:

—Ju'u inim emo benasi yoeme, aet yum jo'e taewait, jitat nesau betchi'bo ket yo'o'utte'aak —ti ameu jiiak.

Seenuk, ju'u wepul takana a' mamam kayekame

⁶ Chukula juchi senu aet yum jo'e ta'apo, Jesus, juriom nau emo totoja'po kibakeka, junama yee majta taitek. Junama senu ama yoeme, batatana mamam tua ka am yekaka ama aanen. ⁷ Jume' Moiseejta nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame, inime'e Jesujta bitbaeka ama jak ja'abwekan, juka' ama anemta junae aet yum jo'e ta'apo a' tu'utek juni'i, intok junuen iniat jiaawiteka a' na'atejobaekai. ⁸ Taa Jesus ju'uncan, aapo'ik betana jachin bem emo eetua'po. Intok ju'u ka au mam yekamtau:

—Kikte'e, imin nasukun keka —ti au jiiak.

Ini'i kikteka, aman siika. ⁹ Junak intok ju'u Jesus jume' watemmeu:

—Senu weemta ne emou nattermaibae —ti ameu jiiak—. Aet yum jo'e taewait, jitasa itepo junen joo i'awa, juka' tu'ik, oo juka' ka tu'ik. Senuk

jinne'uwame oo jiapsita senuk ta'arutuawame
—ti ameu jiiak.

¹⁰ Junak Jesus, jume' aamak ama aneme,
si'imem bitchusuka intok, ju'u o'outau:

—Mamam rutukta —ti au jiiak.

Ini'i junuen am rutuktaka intok jume' a' ma-
mam tu'ureak. ¹¹Taa jume' waate, ka a' tu'ureme,
tua o'omtek. Intok inime'e naas nau nattermai
japtek, Jesujta beje'eka, juka' bem ya'anee'u be-
tana.

*Jesus, jume' woj mamni ama wooim aamak ee-
neeme yeu pua*

¹² Junakriapo, inime'e taewaimmet ju'u Jesus
junama senu kawiu bicha siika Liojtau bicha
nokbaekai. Junama intok si'ime tukaapo Liojtau
bicha nokaka ama aanek. ¹³Junak, yokoriapo yeu
matchukai, jume' a' majtimmeu chaaek. Intok
junama, inime betana, woj mamni ama wooim
yeu pu'aka. Inime'e ket, apojtolim ti am teatuakai.
¹⁴Inime'e inen te teakai: Ju'u Simoo' teame, ini'i
ket aapo'ik Peeo ti a' teatuaka'u. Ju'u intok An-
teej teame, ju'u Simo' teamta saila. Ju'u Jakoobo'
teame intok ju'u Joan teame. Ju'u Jeriipe intok
ju'u Baatolome' teame. ¹⁵Ju'u Mateeo intok ju'u
Toomas. Ju'u senu Jakoobo' teame, Alpeo' teamta
u'usi. Intok ju'u senu Simo' teame, ini'i kananij-
tam ti teuwaawammak ea'u. ¹⁶Ju'u, ju'u Jakoobo'
teamtamak weri, Juuraj teame. Intok ju'u senu Ju-
uras, Ijkarioote ti teuwaa'u. Ini'i, chukula Jesujta
yeu bwisekame.

Jesus, yoemrata juebenak majta

¹⁷ Ju'u Jesus, inimemak kau betana ko'om si-ika. Intok aapo jume' a' majtimmak weyeka, senu bweka pa'akun yepsak. Ket junama'a yoemra juebenaka aanen. Inime'e, bwiaaraa Jurea' tea'a betana intok bwe'u jo'ara Jerusalem tea'a betana, intok mekkaa, jume' bwere jo'aram, Tiiro intok Siroon tea'po, bawe mayoat jokame betana. Inime'e, Jesujta jikkaji betchi'bo intok ket junuen, bem ko'okoa betana aapo'ik am tu'utene' betchi'bo ama yajilatukan. ¹⁸ Jume'e, bebeje'eri ka tu'i jiapsimnea, jiokot emo bichame, ketchia inime'e tuttu'ika taawak. ¹⁹ Si'ime jume' ama aneme, Jesujtat mamtebaen, bwe'ituk aapo, a jita a' joa'ue, si'imem tu'uten.

Tua lutu'uriapo alleewame, intok juka' ka alleewamta ta'eewame

²⁰ Junak ju'u Jesus, jume' a' majtimmeu bitchuka intok inen ameu jiiak:

—Tua alleenee eme'e, jume' Liojta betana weyemta emou a' be'ee'po ju'uneame. Bwe'ituk emou lutu'uria, jum Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, enchim annee'u.

²¹ 'Tua alleenee eme'e, i'an tebaureme benasi Liojta betana tu'ik bo'o bichame. Bwe'ituk eme'e tu'ik bitne.

'Tua alleenee eme'e, i'an opoam wo'otame, bwe'ituk chukula eme'e alleewamta bitne.

²² 'Tua alleenee eme'e, ju'u yoemrata betana omtawaka oo ket enchim yeu am tatawaa, oo ka enchim yo'oreka emou am nokao, oo jita tua ka tu'ireaka'a benasi enchim am bichao, ju'u inim emo benasi yoemta mak enchim ea' betchi'bo. ²³ Junaka taewaita yuma'anemtatchi

tua eme'e yuma'isi alleenee intok enchim allea'uta teuwaaka cheptine. Bwe'ituk teekau eme'e tua emou tu'ik bitne. Junuen ju'uneakai, jiba inien jume' inime'e yo'owasuka'um, wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka noktuawakame, jiokot am yaaka'po.

²⁴ 'Taa tua jiokot emou machinee eme'e, jume' tua yu'in emo totomek ti eammeu. Bwe'ituk eme'e, juka' alleewamta inim jaibu a' bitlaa.

²⁵ 'Tua jiokot emou machine, eme'e, jume' i'an kaita emou be'eeka jiapsame. Bwe'ituk chukula ju'u enchim ae jiapsinee'uta emou bi'ine.

'Tua jiokot emou machine, eme'e, jume' i'an inim alleewamta bichaka acheme. Bwe'ituk eme'e chukula tua ka alleaka bwanne.

²⁶ 'Tua jiokot emou machine, junak si'imem tu'ik emo tana am nokao. Bwe'ituk jume' junuen emou jiamе, bem yo'owasuka'um, bat naataka jume' ka lutu'uriata teuwaaka, Liojta betana emo noktuawa'ati jiakame, ket junuen am uttiaka am bichan.

Jume' yee beje'eme, am nak ta'eewame

²⁷ 'Taa emou, jume' nee jikkajammeu ne inen jiia, jume' enchim beje'eka aneme, am nakne. Intok jume' ka enchim tu'ureme, eme'e tu'ik ameu joone. ²⁸ Jume' ka tu'ik emou bicha teuwaame, eme'e tu'ik ame tana waatane. Jume' intok ka enchim yo'oreka emou nokame, eme'e Liojtau bicha am nokriane. ²⁹ Senuk, pujbat seka'atana enchi a' chochonako, senu takana intok ket au kuaktine. Intok senuk em bepa supem utte'apo enchi a' u'aako, inika'a jume' em supem intok ket a' makne. ³⁰ Waka'a eu netanemta, a' mikne.

Waka'a intok jita em atteata enchi a' u'aakamta, ka au a' a'aubaane. ³¹ Tu'ik watem betana emou a' joo bo'o bicha'a benasia, eme'e ket junaen junammeu tu'ik joone.

³² 'Bwe'ituk eme'e, jume' enchim nakeme jiba am nake'eteko, kaita tu'uwa ini'i. Bwe'ituk kia jume' ka tu'i yoemem juni'i, inika'a jooa. ³³ Oo eme'e wame'e tu'ik enchim jooriame jiba tu'uwata jooria'ateko, kaita tu'uwa ini'i. Bwe'ituk kia jume' ka tu'i yoemem juni'i ketchia inika'a jooa. ³⁴ Intok eme'e, wame'e jita ame tana enchim mabet bo'o bicha'um jiba jita rereuwa'ateko, kaita tu'uwa ini'i. Bwe'ituk jiba jume' ka tuttu'i yoemem ket jume' wate ka tu'i yoememmeu jita rereuwaa, ket ame betana jita mabet bo'o bichakai. ³⁵ Taa eme'e, jume' enchim beje'eka aneme am nakne. Intok tu'ik joone. Intok jita enchim reu teboka'u betchi'bo, kaita mabet bo'o bichakai. Junuen teekau chukula juka' kaitau a tamachiatuka tu'ik enchim bitnee'uta, ka iliikine. Intok eme'e lutu'uriapo, teekau jiapsamta Liojta yoemiamtune. Bwe'ituk jiba aapo juni'isu ket, jume' ka tu'i yoememmak intok jume' kaita a bai saemmak tu'ika am nake. ³⁶ A eme'e yee nak jiokoline, junuen enchim yo'owa Liojta yee a' nak jiokole'e benasia tu'ik yeteu joakai.

Ka eme'e, watemmet ka tu'ik bitnee

³⁷ 'Ka eme'e watem jitat ka tu'isi ane'eti jiune, intok junuen Lios kaachin enchim ya'uraa bittuane. Ka eme'e watem jita'apo ka tu'isi am tatawaane, intok Lios kaachin junuen ka tu'isi enchim tawaane. A eme'e yee jiokoinee intok

junuen Lios a enchim jiokoine. ³⁸ A eme'e yee miknee intok Lios tu'ik enchim bittuane, yuma'isi, nat bepaa kaita be'eeka emou a' autuane. Ju'u Lios, watem enchim am bicha'a benasia, ket jiba junaen emou a' chupa'ane.

³⁹ Ju'u Jesus inika'a ta'abwikut teuwaaka ameu nookan:

—Ju'u senu ka bichame, kaachini juka' senuk ka bichamta a omot bicha a' weiyaane. Inime'e jiba su tua, chubalapo su wojo'oku nau ko'om wattineekai. ⁴⁰ Ju'u majtawame, kaachin ju'u a' majtamta bepa che'a eiyaatune. Ini'i chukula a' majtawa'uta chupa'asuka yeu siiko, junuen a' majtaka'u benasi eiyaawaka yeu weeneeka juni'i.

⁴¹ 'Jaisa tua empo ju'u emak werikut, pujpo ili sankoata bicha, em pujpo intok, unnaa bwe'uuk em jipue'po ka emo ju'uneiyaakai. ⁴² Intok empo, em pujpo juka' che'a bwe'uuk sankoata ka a' bichakai, empo tua kaachin, ju'u emak weriku: “Nemak weri. Juka' ili juyata pujpo em jipue'uta, nee enchi yeu a' wikria tua”, ti a au jiune. Empo intok juka' unnaa bwe'uuk pujpo em jipue'po ka emo ju'uneiyaakai. Ka tu'i yoemtaka emo tu'u joame, empo bat tu'isi em jiapsinee'ut emo ju'uneiyaane, junak intok, senuk emak weriku, tu'isi a' jiapsinee'u betana a au noknee.

Ju'u juya a' takanee'ue, a ta'aatunee

⁴³ 'Kaita ju'u juya, tu'i juyataka intok ka tu'ik takaneeme. Intok kia ju'u juya ka tu'ika, tu'ik takaneeme kaita. ⁴⁴ Bwe'ituk we'epulaka ju'u ouwo, inime'e, bem taka'ue ta'eenaa. Ju'u ouwo wichakame, kaachin juka' chunata takane. Intok

kia jume' pa'asim juni'i, juya sarsa'a teamta betana ka pu'anaa. ⁴⁵ Ju'u yoeme, tu'ikai, tu'ik ausu'lik teuwaane, bwe'ituk tu'ik jiba aet ayuka' betchi'bo. Ju'u intok yoeme, ka tu'ikai, ka tu'ik teuwaane, bwe'ituk ka tu'ik jiba aet ayuka' betchi'bo. Bwe'ituk ini'i, juka' aapo'ikut ayukamta, a' noka'ue su a' teuwaaneekai.

Senu weemta betana, jume' wooi lutu'uriam

⁴⁶ 'Jaisa betchi'bo tua eme'e: "In yo'owapo" nee teuwa, juka' in teuwaarita intok ka a' joakai. ⁴⁷ Emou ne a' teuwaabae, juka' nemak eaka intok in teuwaarita a' bo'o jooriamta, jabetau a' tamachiatu'po. ⁴⁸ Ini'i, senuk karita a' yaaka'a benasi maachi. Taa bat naataka juna'a, mekka ko'om ji'ibwejek. Intok ini'i tetata bepa a' nawat-uak. Ju'u batwee tapunakai, ju'u ba'a utte'aka aet siika, taa kaachin a' yaak bwe'ituk ini'i su tetat nawakantakai. ⁴⁹ Taa wa'a, juka' in teuwaarita jikkajaka intok ka a' bo'o jooriame, ini'i, senuk karita bwiat ka nawakamtat a' yaaka'a benasi maachi. Ju'u intok batwee tapunakai intok ju'u ba'a utte'aka aet sikaa, ini'i wecheka intok tua ju'u wechia jiba taawak.

7

Jesus, romaanotaka sontaommeu ya'utta, inika'a tekokamta senuk au a' ine'etetua

¹ Junak Jesus, ju'u yoemratau inika'a si'imeta noksukai, bwe'u jo'ara Kapernaom tea'u bicha siika. ² Junama'a seenu, Roma' tea'a betana jometaka, sontaommeu ya'ut, ini'i seenuk a' nesaureowata tu'isi a' nake'uta ama jipuen.

Juna'asan ko'okoen, jaibu muki'isekai. ³ Junak ju'u sontao ya'ut, Jesujta etejowamta jikkajakai, ini'i jume' juriommeu yo'owem, watem au bittuak, inime'e juka' aapo'ik nesaureowata junuen aman a' tu'utene' betchi'bo au am nokne' betchi'bo. ⁴ Inime'e Jesujtau rukteka intok junae betana tua au ujbwan japtak:

—Ini'i ya'ut au lutu'uriak em a' anianee'u betana —ti jiakai—. ⁵ Bwe'ituk aapo itom yoemra nakeka a' bicha, intok jiba aapo juka' itom ama nau yaaja'u karita itom ya'aria tebok —ti jiakai.

⁶ Junak ju'u Jesus inimemak siika. Taa bempo'im jo'arau jeela am kateo, junak ju'u ya'ut, watem a' ta'aa'um, Jesujtau am bittuak:

—Achai, ka emo lottane, bwe'ituk tua ka neu lutu'uria in jo'au em yebijne'po. ⁷ Inia betchi'bo ka inepo aman enchi bitbaek juni'i. Taa ala, a' ine'etenee'uta teuwaane jiba, intok au ine'etenee ju'u in nesaureo, ti bem au jiune' betchi'bo. ⁸ Bwe'ituk jiba inepo juni'i, watem che'a nee bepa nesaweme jipue. Intok inepo ne ket naa buusti sontaom in sawe'um nee jipue. Juname betana, senuk jakun ne a' wee saao, aman weene. Senuku intok ket: “A'abo weye”, ti ne au jiao, neu weene. Juka' intok in nesaureota, jitat nee saweo, a' jojoa —ti au jiiak.

⁹ Inika'a jikkajakai ju'u Jesus, a' suum eiyaaka a' uttiaka taawak. Intok jume' aamak katemmeu bitchuka:

—Tua lutu'uriapo, kia inim Ijra'el yoemrata nasuk juni'i, ne kee jabeta ju'uneiyaa, tua tu'isi Li-ojtat a yoem'eamta, inia o'outa benasi —ti ameu jiiak.

¹⁰ Inime'e aman au bittuarim intok chukula jo'arau notteka, ju'u junama tekokamtau jaibu tu'iku yajak.

Jesus, jokoptuita ou yoemia mukiata, jiabijetua

¹¹ Iniat chukula ju'u Jesus ili bwe'u jo'ara Nain tea'u bicha weyen. Intok jume' a' majtim intok wate yoemra juebenaka aamak kaaten.

¹² Junaman jeela yebissusekai, mukiata ma'aboka weiyaawamta bichak. Ini'i, wepu'ulaika jiba, a' malawa jokoptuita yoemiakan. Junama ili bwe'u jo'arapo, juebena yoemra junae jamuttamak kaaten. ¹³ Inika'a bwanamta bichaka ju'u yo'owe Jesukrijto tua a' jiokolek intok aapo'iku:

—Kat bwaana —ti au jiiak.

¹⁴ Junak ju'u Jesus au rukteka intok ju'u jitat ama a' weiyaawa'ut mamtek. Jume' a' weiyaa'um sep japtek. Intok ju'u Jesus ju'u mukiatau:

—Ju'ubwa yo'otume, ineponee eu junen jii, yejte'e —ti au jiiak.

¹⁵ Junako ini'i mukiatuka'u, yejteka intok nok taitek. Ju'u Jesus intok junak a' malabeu a' su'u tojak. ¹⁶ Inika'a junuen bichakai, si'ime majjaen. Intok juname'e, Liojta bem a' yo'oree'uta teuwaa japtek inen jiiakai:

—Senu tua eiyaawatchika, Liojta betana ju'uneetuawaka nokame ito nasuk yeu machiala.

Ket inime'e:

—Ju'u achai Lios a' yoemrabeu wawaatek —ti jiiian.

¹⁷ Intok bwiaaraa Jurea' tea'po si'imekut intok inia konila ka mekka bwiaarapo joomem betana ju'uneiyaatuk ju'u Jesujta yaaka'u.

Joan, ju'u yee babatoowamta betana jume' yeu pu'arim jakun bittuarim

¹⁸ Ju'u Joan, si'ime inia betana a' ju'uneiyaak. Bwe'ituk jume' a' majtim au a' etejok. Junako juname betana wooim yeu pu'aka ¹⁹ intok inime'e, Jesujtau am bittuak junuen bempo'im, lutu'uriapo aapo'ik ju'u Krijto yebijneemetuka'po oo ta'abwik bem bo'o bitne'po betana bem au nattemaine' betchi'bo. ²⁰ Jume' Joanta betana aman bittuarim junuen Jesujtau ruktek intok:

—Ju'u Joan, ju'u yee babatoowame, a'abo itom bittuari, junuen tua lutu'uriapo enchi ju'u Krijto yebijneemetuka'po oo ta'abwik itom bo'o bitne'po betana itom eu nattemaine' betchi'bo —ti au jiiak.

²¹ Inime'e ama yajako, junama lautipo Jesus juebenam bem ko'okoat intok si'ime ka tu'ikut am tu'utek. Intok bebeje'eri ka tu'i jiapsim betana am tu'utekai. Intok ket juebenam jume' ka bibichame emo ine'etetuak. ²² Junuen san ju'u Jesus inimmeu:

—Eme'e aman sajakai intok si'imeta juka' inim enchim bichaka'uta intok enchim jikkajaka'uta Joantau a' teuwaane. Jume' ka bibichame am bittuawa'po intok jume' lolo'im rejte'epo. Jume' sa'awam, lepra' teamtae ko'okoeme emo am ine'ete'po. Jume' ka jikkajame am jikkaja'po. Jume' intoko kokkokame, juchi jijiabijtetuawa'po. Intok jume' kaitae emo ania machika jiapsammeu, Liojta betana juka' tu'i nok lutu'uriata am majtawaa'uta a' etejorianee juka' Joanta —ti ameu jiiak—. ²³ Intok ket, tu'ikut tua alleenee wa'a, inim net japseka jiba net a' yoem'ea'uta ka au tiutuakame —ti ameu jiiak.

²⁴ Junak jume' Joanta betana aman bittuarim sajak, Jesus ju'u Joan teamta betana ju'u yoemratau nok taitek:

—Aman bweka pa'ariau yeu sajaka, jitasa eme'e bitboka aman aanen. Ka eme'e bakata jekae naas bepwanma bitbaeka aman sajak. ²⁵ Ka junuen tuko, jitasa eme'e bitboka aman sajak. Ka eme'e senuk tu'isi ujoyoisi au a'anaalata bitbaekai aman sajak. Eme'esu ju'unea, jume' junuen ujoyoisi emo a'anaarime intok inim ayukamtae jiba emo alleetuame, inime'e, jume' che'a si'imemmeu yo'o ya'arim jo'aaka'po jiba am ane'epo. ²⁶ Junak su jitasa eme'e bitboka aman sajak. Seenuk Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonokamta ja'ani. Jana'aka. Intok ini'i senuk Liojta betana chukula yeu weenemta teteuwaamta bepa che'a eiyaawatchikai. ²⁷ Ini'i Joan jiba juna'a, wa'a, Liojta nok lutu'uriapo ae betana inen ji'ojtewakame: Inepone, juka' epat sikaa, yeteu nokneemta nee aman bittuane.

Junuen inika'a, yoemratau nokaka, eewas juname'e bem emo jiapsi temaine' betchi'bo.

²⁸ Taa ineponee inen emou jiia, juka' yoemratau inim jiapsa'po naateka i'an tajtia, ju'u Joan yee babatoowamta bepa, kaabe, che'a ae bepa eiyaawatchika jiapsila. Junuentaka juni'i, wa'a jum teekau, Liojta yo'otaka kateka'u tua che'a ka eiyaawatchikai juni'i, ae bepa che'a eiyaawatchine.

²⁹ Inika'a jikkajakai, si'ime ju'u yoemra intok jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojame, ju'u Joanta betana bato'owaawakame, inime'e, Liojta si'imeku lutu'uriakamta jiba a' joaka

a' tu'ure'po ju'uncan. ³⁰ Taa jume' paiseom teame intok jume' Moiseejta nesaurim yee majtame, inime'e Joanta betana kee bato'owaa'um, juka' Liojta ame betchi'bo ya'abaeka'uta ka a' mabetbaek.

³¹ Junak intok ju'u Jesukrijto inen jiiak:

—Jitau sa tua nee a' tamachianee juka' yoem-rata i'an inim jiapsamta. Jaisa inime'e mamachi.

³² Inime'e, ili uusim, jum jita nenenkiwa'po yeeweka intok jume' bem ta'aa'ummeu inen jiaame bebena: “Kusiata, tua ujoyoisi itom emou kuseo juni'i, eme'e ka ye'eka. Chukula intok kia sioksi itom emou bwikaao juni'i, taa eme'e ka bwaanak.”

³³ Bwe'ituk ju'u Joan yee babatoowame inim jiapsaka, inika'a ka yu'in ji'ibwaa, intok kia juka' ae nanaakowamta juni'i, ka a' je'eekai, eme'e intok, bebeje'eri ka tu'i jiapsi aet aane'eti jiiia.

³⁴ Iniat chukula intok ket ju'u inim emo benasi yoeme yepsak, si'imeta a bwa'eekai intok pa'asi ba'awata ne je'eekai, intok eme'e, inika'a yu'in a' jiji'ibwaka intok ae nanaakowamta a' je'e'eti jiiia. Intok kia jume' ka tu'i yoememmak intok jume' ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojammak a' weama'ati jiiia. ³⁵ Taa ju'u suawa Liojta betana weyeme, jume' aapo'ik Liojta betana suawakammet a ju'uneiyaatu.

Jesujta, senuk Simon tea'u ju'u paiseo' teamta a' jo'apo aane

³⁶ Jume' paiseom betana seenu, Jesujta a' ji'ibwa nunuk. Jesus intok inia jo'au yepsak intok junama'a mesau yejtekai. ³⁷ Junak intok senu ka tu'i jamut, jiba junama ili bwe'u jo'arapo jo'aakame, Jesujta junae paiseota jo'au a'

ji'ibwaseka'po ju'uneaka, ini'i, jita tosai tetae ya'aripo, ochokok tua win jubaka weiyaaka ama yepsak. ³⁸ Intok ini'i, Jesujta wokuu yejtek. Intok bwanaka, a' opoam Jesujta wokimmet ko'om weyekai. Chukula a' chonimnea a' wacha'ariakai. Intok amet tenteka, juka' ochokok win jubak amet to'aak. ³⁹ Ju'u paiseo, Jesujta nunulame a' bichakai: “Ini'i lutu'uriapo Liojta betana weyeka yeteu nokametuko, inia jamut, aet mammamat ju'une ean, inika'a jachin a' jiapsa'ut. Bwe'ituk ini'i tua ka tu'i jamut ti,” au eetuan. ⁴⁰ Junak ju'u Jesus, ju'u paiseotau:

—Simoo, senu weemta ne eu teuwaabae —ti au jiiak.

Ju'u paiseo intok:

—Neu a' teuwa yee majtame —ti a' yoopnak.

⁴¹ Ju'u Jesus iniau:

—Waate woika, seenuk tomita yee rereuwamta a' wikiriiian. Seenu, mamni siento tosai tomim a' wikiriiian. Senu intok woi taka ama woj mamni tosai tomim a' wikiriiian. ⁴² Inime'e intok ka a' beje'etua, ju'u tomita am reuwaalame, ju'u bem a' wikiria'ut am jiokoek. Nee tejwaa, inime'e woim betana jabesa tua che'a a' nak machi —ti a' temaek.

⁴³ Ju'u Simoo' teame:

—Ju'u, che'a bu'uukut jiokoiwakame, ti nejpo ea —ti au jiiak.

Jesus intok:

—Tua empo junaen a' teuwaala —ti au jiiak.

⁴⁴ Junak ju'u Jesus juka' jamutta bitchuka, ju'u Simo' teamtau inen jiiak:

—Inia jamuttat mammatene. Inim em jo'apo nee yepsaka, empo intok ba'am in ammea wok baksianee'um ka neu tojak. Taa ini'i jamut a' opoammea in wokim baksiala intok a' chonim-mea am wachakai. ⁴⁵ Intok empo ka nee ibaktaka nee tebotuak. Taa ini'i, nee im yepsak naatekai in wokimmet tettente. ⁴⁶ Empo kia juka' ochokok ka kobat net yaak. Taa ini'i, aapo wokpo juka' ochokok win jubak net to'aak. ⁴⁷ Inia betchi'bo ne inen eu jiia, tua a nee a' nak yo'oree'uta a' teuwaa, tua bu'uuk a' ka tu'uwa ya'arit a' jiokoituka'u. Taa wa'a ka bu'uukut jiokoiri, ini'i, nee a' nak ta'aanee'uta ka junuen aet yeu machine.

⁴⁸ Junako ju'u jamuttau:

—Em ka tu'uwa ya'arimmet empo jiokoiri —ti au jiiak.

⁴⁹ Jume' aman nunurim junama'a aamak joka'um, bempo naas inen nau jiu japtok:

—Jabesa tua ini'i, yoemtaka, kia jume' ka tu'uwa ya'arim juni'i a jiokoekai.

⁵⁰ Taa Jesus ju'u jamuttau:

—Ka tu'ik betana empo jinne'uri junuen em nee suale' betchi'bo. Kaachin eaka weene —ti au jiiak.

8

Jaamuchim, Jesujta aniasukame

¹ Iniat chukula ju'u Jesus, juebena ili bwere jo'arammet intok jume' che'a ilitchi jo'arammet weyeka, Liojta yo'o nesaweka a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata yee a' majtakai. Jume' woj mamni ama woika a' majtim intok aamak kaaten. ² Kechia waate jaamuchim, inime'e

aapo'ik bebeje'eri ka tu'i jiapsim betana intok ko'okoat aapo'ik tu'uteka'um, aamak kaaten. Inime nasuk ju'u Maria Maareena' teame weyen. Ini'i, woo busan bebeje'eri ka tu'i jiapsim betana tu'ureakame. ³ Kechia ju'u Joana' teame, ju'u Chusa' teamta, ini'i, ju'u kobanao Eroorej teamta a' jipue'u yo'o ya'ataka, tekilta joamta juubi. Ket ju'u senu Susaana' teame intok juebenaka waate jaamuchim. Inime'e, ju'u bem attee, au be'emtat a' aniakai.

Senu etreeotat nokaka, ju'u ta'abwik a' teuwa'u

⁴ Juebenaka junama ka mekka ili bwere jo'aram betana yeu sajak junuen juka' Jesujta bitbaekai. Intok junak juebenam junama nau yajako, aapo jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookak, inen ameu jiakai:

⁵ —Senu etreeo, etbaeka a' waj bwiau yeu si-ika. Ini'i intok junuen juka' echimuta wo'ota simekai, waate ju'u bachia, bo'ot wettek intok aet cheptiwak. Jume' wikitchim intok a' bwa'aka.

⁶ Wate ju'u bachia ket, tetam nasuk wettek. Intok juna'a bachiata siwekai, sep waakek, ba'arik au be'e' betchi'bo. ⁷ Waate ju'u bachia ket, juya wichakamta nasuk wettek. Intok ju'u juya wichakame, aamak yo'otuka, ka a' yo'otu tuak.

⁸ Taa waate ju'u bachia, tu'i bwiapo wettek. Intok ini'i yo'otuka, junak tu'ika chupuk. Kia ju'u echimu wo'otawakame, we'epulaka, mamni takaam bachiaka chupukai.

Inika'a teuwaasuka ju'u Jesus, tua kusisi nokaka:

—Eme'e a' jikkajibae'eteko, a' mammatene —ti ameu jiiak.

Jaisa betchi'bo aapo'ik ta'abwikut nokaka, ju'u a' teuwaaka'u

⁹Junako jume' a' majtim, inika'a jita ta'abwikut nokaka a' teuwaa'uta, ju'u a' teuwaabae'ut au nat-temaek. ¹⁰Inimmeu intok inen jiiak:

—Ju'u Lios, aapo'ik teekau che'a yo'otaka a' kateka'a betana, juka' kaabeta ju'uneiyaa'uta, enchim ju'uneiyaatuari. Taa jume' watemmeu ne junuen jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nooka. Bwe'ituk inime'e jita bichaka juni'i, ka a' bichame benasi taawa intok juka' ameu teuwaawamta jikkajaka juni'i, ka aet ju'unea.

Jesus, etreeotat nokata, ta'abwik a' teuwaaka'u machisi a' teuwaa

¹¹'Ini'i juna'a, ju'u inia jita ta'abwiku a' tamachi-awaka teuwaawamta a' teuwaa'u. Ju'u bachia, juka' Liojta betana nok lutu'uriata teuwaa. ¹²Ju'u intoko wate bachia bo'ot luula watekame, jume' a' jikkajame teuwaa. Taa ju'u bebeje'eri ameu yepsaka intok juka' nok lutu'uriata bem jikkajaka'uta, ae beas am kop koptitua junuen ka bem a' sualeka intok ka bem jinne'uimtune' betchi'bo.

¹³Ju'u bachia, tetapo watekame ket, jume'e, juka' Liojta nok lutu'uriata jikkajaka intok alleaka a' mabetakame teuwaa. Taa inime'e, ti-ikota ka yuma'isi a' nawaka'a benasi, jumak a' sualnee chuuba taewaimmeu tajtia. Taa jiokot bem emo bitnee'u a' yumako, inime'e, inika'a omola tawaane. ¹⁴Intok ju'u wate bachia, juya wichaka'po watekame, ini'i, jume' a' jikkajame

teuwaa. Taa inime'e jiba benasi jiapsa. Intok ju'u bem aet jiapseka'ut intok yu'in tomipeewamtat intok inim chubala ae alleaka jiapsiwamtat jiba bem jiapseka, inime'e ka wepulsi Liojta betchi'bo jiapsa intok junuen Liojta betana weyeka, tu'ik ka a' joaka jiapsa. ¹⁵ Taa ju'u wate bachia, tu'i bwiapo wattedkame, ini'i, jume' bem tu'u jiapsie intok tua junen jiaka, Liojta nok lutu'uriata a' nok jikkajame intok a' bo'o jooriaka jiapsame teuwaa. Inime'e bem mabetlaa'u ka koptaka intok Liojta betana weyeka, juka' tu'ik yu'in a' joaka jiapsa.

Jita tachiriat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹⁶ 'Kaabe, jita tachiriata tayaka intok inika'a junuen chukula jita'e a' patta betchi'bo oo jum tottowa'abetuku a' mana' betchi'bo. Ala ini'i, jikat a' mana'anee junuen jume' ama anemmet a' tachiriane' betchi'bo. ¹⁷ Bwe'ituk kaita ju'u etbwa ya'arime oo etbwa teuwaari, ini'i ka ju'uneiyaatuneeme. Ala ju'unakkiachisi ju'uneiyaatune.

¹⁸ 'Junuen san eme'e tu'isi a' mammateka a' jikkajine. Bwe'ituk wa'a, juka' Liojta a' yoem eiyaame, ini'i che'a juni'i junaet anianaa. Taa wa'a, juka' Liojta ka a' yoem eiyaame, ini'i, kia juka' a aet au yoem'ea'ati a' ea'uta, a' u'aatune.

Jesujta ae intok jume' a' sailawam

¹⁹ Junak intok ju'u Jesujta ae intok jume' aamak werim, inime'e, jum aapo'ik ane'u yajak. Taa ka a aman au rukten, tua juebenaka ama ane' betchi'bo. ²⁰ Senu Jesujta tejwaak:

—Em ae intok jume' emak werim wa'am pa'aku aane, intok bempo enchi bitbae —ti au jiakai.

21 Taa aapo inimmeu:

—Wame'e, juka' Liojta nok lutu'uriata jikkajaka intok a' nok jikkajaka jiapsame, inime'e inepo in ae intok jume' nemak werim benasi ne am eiyaane —ti jiiak.

Ju'u Jesus, bawepo, jekata intok ba'a biaktiam yanti cha'atutua

22 Sejtul wee'po ju'u Jesus jume' a' majtimmak, senu kuta kanoau ja'amuk. Intok inimmeu:

—Bwe'u bau ba'ata waitana bicha te katne —ti ameu jiiak.

Inime'e yeu sajak. 23 Intok ketun bempo'im ba'at bo'o joao su ju'u Jesus kochok. Junama bau ba'apo intok, jeeka, tua utte'aka seej chukti ameu yepsak. Ini'i intok juka' kuta kanoata ba'ae a' tapunia taitek, ko'om kimu maisi anekai. 24 Junak intok bempo, Jesujtau sajaka a' busak intok:

—Yee majtame, inim te abe ko'om kiimu —ti au jiiak.

Junak Jesus, yejteka intok ju'u jekatau intok ba'a ro'aktiammeu, yanti a' tawane' betchi'bo nookak. Intok si'ime yuma'isi yanti taawak. 25 Junak intok aapo a' majtimmeu:

—Jaksa ju'u enchim a nee suale'u —ti ameu jiiak.

Taa bempo, womtilamtaka suum ean. Intok naas nau nattemaen:

—Jabesa taka tua ini'i, jekata intok juka' ba'ata a au nooka. Ini'i intok a' teuwaa'po aman aane.

Ju'u, bwiaraa Kalaara' tea'po, bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipueka ane'u

²⁶ Junen su, inime'e bwiaaraa Kalaara' tea'u yeu yajak. Kalilea' tea'abewit, bwe'u bau ba'ata beasi.

²⁷ Juka' Jesujta junama'a bwiau ko'om a' chepteo, seenu, junama ili bwe'u jo'arapo joome au ruktek. Binwatun ini'i, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim aet anakai. Ka tatajo'oren, intok kia ka jo'arapo jiapsan. Ala jum kokkoarim ma'aripo jiba aanen.

²⁸ Junak ini'i, Jesujta bichakai, au tonommea kiktech chaekai:

—Kat neu suua Jesus, che'a yo'orisi machika ju'u Liojta u'usi. Ka jikot em nee ino bittuane' betchi'bo ne eu ujbwana —ti jiiak kusisi nokakai.

²⁹ Aapo inien jiiak bwe'ituk ju'u Jesus, juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsita a' su'u tojine' betchi'bo au nookan. Ju'u ka tu'i jiapsi jue benasi a' kokkoban. Intok junama'a waate, a' eta'abaekai, a' bwiseka, sisi'iwook wikiammea, mampo intok wokpo a' sussuman. Taa ini'i, inime'e chuk chuktan. Intok ju'u ka tu'i jiapsi, mekka bweka pa'akun bicha a' sisimtuun. ³⁰ Ju'u Jesus:

—Jaisa empo teak —ti au nattemaek.

Aapo intok:

—Lejion, ti ne ta'eewa —ti a' yoopnak.

Inika teuwaak bwe'ituk tua unnaa juebenaekan jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim aet kimulamtuuka'um. ³¹ Inime'e ka tu'i jiapsim Jesujtau nookak, junuen jum che'a mekka ko'om siba wojo'okun ka aman am bittuane' betchi'bo.

³² Junama kaupointok koowim juebenam ama ji'ibwan. Jume' ka tu'i jiapsim au nookak, juname'e koowimmet am kimune' betchi'bo. Ju'u Jesus intok junaet am jikkajak. ³³ Junak intok jume' ka tu'i jiapsim sep su junaet yeu sajaka

intok juname kowimmet kiimuk. Inime'e intok si'ime, kau sibau ko'om tenneka intok bwe'u bau ba'au ko'om wettek, junama kokkokai.

³⁴ Juname kowim suua'um, junaka'a yeu sikamta bichakai, tua suum eaka, sep junama yeu tennek, senu junama ka mekka bwe'u jo'arau, intok bem sajaka'ut intok wasampo jo'arammet a' etejokai. ³⁵ Jume' junama jo'aakame, junama yeu sikamta bitbaeka aman sajak. Inime'e jum Jesujta ane'u yajakai, junaka'a bebeje'eri jiapsimnea koba'ita ama bichak, Jesujta wokuu katekamta, suaka intok tajo'orekamta. Intok inime'e aet ee majjaeka taawak. ³⁶ Jume' intoko a' bichakame, junammeu a' etejok, juka' bebeje'eri ka tu'i jiapsimnea koba'isukamta jachin a' tu'ireaka'po. ³⁷ Junako ju'u yoemrata si'ime ju'u junama'a bwiaraa Kalaara' tea'po jo'aakame, Jesujtau nok japtok junama'a yeu a' simne' betchi'bo. Bwe'ituk inime'e tua majjaen. Junuen san ju'u Jesus, jum bwe'u kuta kanoau ja'amuka ama yeu siika. ³⁸ Juna'a bebeje'eri ka tu'i jiapsimnea koba'isukame au nookan, aapo'ik aamak a' weetuane' betchi'bo. Taa Jesus ama a' tawane' betchi'bo au nookak:

³⁹ —Em jo'aau bicha nottinee intok si'imeta juka' tu'ik Liojta eu ya'ari, junammeu a' teuwaane —ti au jiiak.

Junuen ini'i, sikaa, intok si'ime junama jo'arat a' teuwaak, juka' Jesujta au yaaka'uta.

Jairo' teamta maara, intok ju'u jamut, Jesujta tajo'orit mamtekame

⁴⁰ Juka' Jesujta juchi jum bwe'u bau ba'ata wai-tana a' notteko, ju'u yoemra alleaka a' mabetak. Bwe'ituk junama'a si'ime a' bo'o bichan. ⁴¹ Junak intok seenu, Jairo' teaka ama au yepsak. Ini'i, jum juriom nau emo totoja'po yo'o ya'aritakai. Ini'i Jesujtau tonommea kikteka bwiau ko'om cha'atuka intok a' jo'aau a' yebijne' betchi'bo au ujbwanak. ⁴² Bwe'ituk aapo wepu'ulaik jiba marakan, woj mamni ama wooi wasukteka, jaibu muki'isekamta. Juka' Jesujta am bicha yeu siiko, tua juebenaka aamak kaaten, kia nau a' pit pit-takai.

⁴³ Intok inime nasuk senu jamut, woj mamni ama wooi wasuktiapo, ojbo aet yeu weyeka ko'okoekai. Intok ini'i, jume' jittoata ta'aammet si'imeta juka' a' jipue'uta wiutalatukan. Taa ju-name betana kaabe a' tu'ute machikai. ⁴⁴ Ini'i, aapo ama tana Jesujtau rukteka intok a' supe mayoammet a' bwisekai, junama lautipo intok ju'u ojbo cha'atuk.

⁴⁵ Junak intok ju'u Jesus:

—Jabesa net mamtek —ti nattemaek.

Si'imem junama'a: “Kaabe”, ti am jiao, ju'u Peeo intok jume' aamak rejteme:

—Yee majtame, ini'i yoemra bu'uukai inim aneme enchi nau pit pitta intok enchi naas yuu'a. Jaisakai empo intok: “Jabesa net mamtek”, ti jiiak —ti au jiiak.

⁴⁶ Taa ju'u Jesus:

—Senu net mamtek. Bwe'ituk ne machisi ju'uneak, nee betana in utte'ae, senuk a' tu'ureaka'po —ti jiiak.

⁴⁷ Ju'u jamut, a' ju'uneiyaawaka'po ju'uneakai, au yoaka, intok Jesujtau rukteka a' wokuu au tonommea kiktek. Junama'a si'imem bichapo a' teuwaak junuen aapo'ik aet a' mamteka'uta intok ket junama sep a' tu'ureaka'uta. ⁴⁸ Iniau ju'u Jesus:

—In yoemia, junuen em nee sualeka' betchi'bo empo tu'ureak. Alleaka intok ka jain eaka weene —ti au jiiak.

⁴⁹ Juka' Jesujta ket a' nokao su, seenu, ju'u ju-riom nau emo totoja'po yo'o ya'ari, Jairo' teamta jo'aa betana ama yepsak intok Jairo' teamtau:

—Ju'u em mara muksuk. Kat intok naa buusti ju'u yee mamajtamta aet suati bittua —ti au jiiak.

⁵⁰ Taa Jesus, junaka'a jikkajaka:

—Ka majjaune, ka ta'abwisi eaka a' sualne, ju'u intok em maara sep tu'ine —ti au jiiak.

⁵¹ Junaman jo'arau yepsakai, kaabeta intok aamak aman kimutuak taa juka' Peota juka' Jakoobota, juka' Joanta intok jume' junae usi jamutta yo'owawam jiba. ⁵² Si'ime ae betchi'bo ka alleaka intok bwaanana. Taa Jesus:

—Kat em bwaana. Ka mukia ju'u usi jamut, koche ala —ti ameu jiiak.

⁵³ Taa inime'e a' atbwan bwe'ituk ju'unean a' mukiatuka'po. ⁵⁴ Junak intok Jesus, mampo a' bwisak intok kusisi nokaka:

—Empo uusi, yejte'e —ti au jiiak.

⁵⁵ Intok aapo, jiapsi juchi au nottek. Intok ini'i sep su yejte. Jesus intok a' ji'ibwatua ne-saek. ⁵⁶ Jume' a' yo'owawam intok alleerimmea ka ju'uneame benasi taawak. Taa Jesus inimmeu nookak, juka' junama yeu sikamta, tua kaabem-meu bem a' etejone' betchi'bo.

9

Jesus, jume' woj mamni ama wooi a' majtim, naas bittua

¹ Ju'u Jesus, jume' woj mamni ama woim a' majtimmeu nau chaaeka intok inime'e, si'ime ka nanau machika bebeje'eri ka tu'i jiapsim a yeu beep betchi'bo intok si'ime ko'okoata a bem tu'utene' betchi'bo yo'o'utte'ata amet autuak.

² Inime'e ket, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana juka' nok lutu'uriata am teuwaa betchi'bo intok jume' ko'okoeme bem emo am ine'etetua betchi'bo naas am bittuak. ³ Intok inen ameu jiiak:

—Bo'ot betchi'bo kaita eme'e weiyaane. Kia booniata enchim ama nu'unee'uta, bwa'aamta intok tomita juni'i ka weiyaane. Supem, ka woim weiyaane. ⁴ Jak juni'i, jo'arapo enchim yajaka'u, junama'a enchim ama anbae'po tajtia ama annee.

⁵ Intok jum ka enchim mabetbaawa'po, bwe'u jo'arapo eme'e yeu katnee. Intok wokpo bwiata emot cha'atukamta, eme'e a' tattakne, bempo'im ka amma'ali aulatuka'uta junuen a' teuwaakai —ti ameu jiiak.

⁶ Junuen inime'e yeu sajak, intok si'ime ili ka bwere jo'arammet sajak. Intok si'imekutchi Liojta nok lutu'uriata, yee jinne'umta a' teuwaaka intok jume' ko'okoeme tu'utekai.

Joan, yee babatoowamta jaisa a' me'ewaka'po

⁷ Ju'u kobanaao Eroorej teame si'imeta juka' Jesujta joa'uta ju'uneiyaak, intok kaachin an machiakan. Bwe'ituk waate, juka' Joantuka'uta, kokkolam nasuk juchi jiabijtek, ti jiaan. ⁸ Wate, aapo'ik ju'u Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu

nonokame, Eliaj teamta inim yeu a' machiak, ti jiiian. Waate intok ket, che'a bat naataka, wate jume' Liojta betana yeteu noktuawakame, senuk a' jjabijtelame'e ti jiiian. ⁹ Taa ju'u Eroores inen jiiak:

—Jiba inepo su ne a' koba chukta tebok juka' Joantuka'uta. Junak su, jabesa tua ini'i, inien machika tua juebenak joaka in jikkaja'u.

Intok Eroores, inika'a ta'abaeka ean.

Ju'u Jesus, mamni miiltaka ama aneme, ji'ibwatua

¹⁰ Junak jume' aapo'ik majtim nottekai, juka' bem yaaka'uta, Jesujtau a' etejok. Junak intok aapo am nunuka, intok omot, kaabeta tua ane'u bicha sajak, bwe'u jo'ara Betsaira' tea'u jeela.

¹¹ Taa ju'u yoemra am ju'une'eakai, aet cha'aka sajak. Intok ju'u Jesus, junaman, inime'e au am ruktituak. Intok aapo, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana juka' lutu'uriata ameu teuwaak. Intok jume' ko'okoeka kateme am tu'utekai.

¹² Junak junama kupti taiteko, jume' woj mamni ama wooi Jesujta majtim au rukteka:

—Inika'a yoemrata saka'atua'e, junuen sajaka, bem yum jo'eene' betchi'bo intok jum che'a ka mekka ili jo'arammeu, intok wasammet jo'arammeu sajaka, bem bwa'anee'uta bem jariune' betchi'bo bwe'ituk inim pa'aku itom ane'epo, tua kaak jita aayuk —ti au jiiak.

¹³ Taa Jesus:

—Eme'e am ji'ibwatuane —ti ammeu jiiak.

Bempo:

—Kaita te jipue. Tua mamni paanim intok wooi kuchum jiba —ti au jiiak—. Kia itepo si'ime inia yoemrata betchi'bo bwa'amta ama jakun a' jinuk jiba —ti au jiiak.

¹⁴ Bwe'ituk inime'e, jumak mamni miil o'owimtukan. Taa ju'u Jesus jume' a' majtimmeu:

—Woi taka ama woj mamamnisia, nattepolame'e am jote'esaene —ti ameu jiiak.

¹⁵ Junuen inime'e ayuka, si'ime jote'esuk.

¹⁶ Junak intok ju'u Jesus jume' mamni paanim intok jume' wooi kuchum nu'uka intok teekau jikau bitchuka, juname betchi'bo Liojta bai saek. Juname'e paanim rebektakai intok jume' kuchum na'ikimteka, jume' a' majtimmeu am bwisek junuen ju'u yoemratat bem am na'ikimtene' betchi'bo. ¹⁷ Inime'e si'ime ji'ibwaka intok tua yanti elaka taawak. Chukula intok woj mamni ama wooi bwere waarim, jume' yeu be'ekammea tapuniawak.

Peeo, Jesujta aapo'ik a' Krijtotuka'po a' teuwaa

¹⁸ Sejtul, junak Jesujta omola, kaabeta ane'u, Liojtau bicha a' nokao, jume' a' majtim ket aamak aanen. Aapo:

—Ju'u yoemra, nee jabesa'ati jiiia —ti ameu nattemaek.

¹⁹ Bempo inen a' yoopnak:

—Waate, enchi ju'u yee babatoowame, Joan, ti jiiia. Wate ket, enchi ju'u Eliias, ti jiiia. Wate intok ket enchi, che'a bat naataka jiapsisuka, wate jume' Liojta betana yeteu noktuawakame, senuk a' jiabijtelame'e ti jiiia —ti au jiiak.

²⁰ Junak intok aapo ameu nattemaek:

—Eme'esu, nee jabesa'a ti jiia.

Ju'u Peeo intok:

—Empo juna'a ju'u Krijto, Liojta yeu pu'ari —ti au jiiak.

Jesus, jaisa a' muknee'u betana a' teuwaa

²¹ Taa ju'u Jesus tua ameu ujbwanaka, inika'a, kaabetau bem a' teuwaane' betchi'bo. ²² Intok ket inen ameu jiiak:

—Ju'u inim emo benasi yoeme, tua jiokot au bitne. Intok ini'i jume' juriommeu yo'owem betana intok jume' te'opopo tekiakammeu yo'owem betana intok ket, jume' Moiseejta nesaurim yee majtame betana, ka a' mabettunee'uta junuen bitne. Inime'e, in me'etune' betchi'bo net nesau. Taa baji taewaita weyeka jiabijtene —ti ameu jiiak.

²³ Chukula si'imemmeu inen jiiak:

—Seenu, ju'u nemak eebeame, ini'i, ka tu'ik a' tu'uree'uta a' koptane. Intok chikti ta'apo, nemak eaka jiapsine, jiokot au bichaka juni'i. ²⁴ Bwe'ituk wa'a, inim ayukamtat jiba eaka, tu'isi jiapsibaeme, ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta ta'arune. Taa wa'a nemak a' ea' betchi'bo, mukneeka juni'i, kaachin eame, juna'a, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' bitne. ²⁵ Bwe'ituk jitasa tu'ik jajamnee seenu, si'imeta juka' inim bwiapo tu'ik kobaka, taa intok junaet jiba betchi'bo ka tu'ikun bicha au ta'aruko. ²⁶ Bwe'ituk seenuk, inika'a, nee betana intok ju'u in nok lutu'uriata betana au a' tiutuakamta, ju'u inim emo benasi yoeme, chukula, che'a si'imem bepa yo'o ya'ataka intok a' Lios achaiwa betana

yo'orisi machika a' eiyaanaa'uta aet bitwaka intok jume' Liojta ankelesimmak a'abo nottekai, ket junae betana au tiutuane. ²⁷ Lutu'uriapo ne inen emou jiia, jume' inim aneme betana, wate inim rejte, inime'e, juka' Liojta che'a yo'o nesaweka au a' jiapsa'uta, ka a' bichaka ka bem kokkone'po.

Jesujta, chuubaa ta'abwisi, teekau jiapsame benasi a' bittuaka'po

²⁸ Chukula, woj naiki taewaim sika inika'a teuwaakai, Jesus senu kawiu siika, junaman Liojtau bicha nokbaekai. Juka' Peota intok juka' Jakoobota intok juka' Joanta inime'e ket aamak nunukai. ²⁹ Juka' Jesujta intok ket, Liojtau bicha a' nokao su, ju'u a' pujbawa ta'abwisi bittuk. Ju'u intok a' tajo'oriwa tua tossaaisi intok beojkosi taawak. ³⁰ Junak intok o'owim wooika aamak etejoka bittuk. Inime'e, ju'u Moisees intok ju'u Eliias tukan. ³¹ Inime'e, Liojta betana tatchiriapo ja'abwekai. Intok bempo, Jesujta chukula jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po a' muknee'u betana nau etejon. ³² Ju'u Peeo intok jume' aamak rejteme, tua kokotpeaka juni'i, ka kokochok. Intok inime'e, Jesujtat inien juka' Liojta betana tachiriata, ka a teuwaatumta, intok jume' woika aamak aneme am bichak. ³³ Junak juname'e o'owim, Jesujta ama a' to'o sakao, ju'u Peeo inen au jiiak:

—Yee majtame, tu'isi te im aane. Itepo, baji ili juya karim te ya'ane, senuk ee betchi'bo, senuk Moiseejta betchi'bo intok senuk Eliajta betchi'bo —ti jiakai.

Taa ju'u Peeo tua ka ju'uneaka nookan.

³⁴ Aapo'ik intok ketun a' nokao su, namu am

pattak. Inime'e intok tua majjaen junuen namupo wajiwa emo bichakai. ³⁵ Junak intok junama namupo betana jiawai jikkajituk:

—Ini'i juna'a ju'u in yoemia in nake'u. Aapo'ik eme'e a' nok jikkajine —ti jiakai.

³⁶ Chukula junaka'a jiawaita junuen a' noksuko, inime'e Jesujta aapolaik jiba ama bichak. Bempo intok kaita teuwaak intok juka' bem bichaka'uta kaabetau a' etejok.

Jesus, usi o'ou, bebeje'eri ka tu'i jiapsita jipu'usukamta au a' ine'etetua

³⁷ Juchi yokoriapo bempo'im junae kau betana ko'om am yajako, yoemra juebenaka Jesujta nankika au kaaten. ³⁸ Junak intok seenu, juname betana, tua kusisi au nokaka:

—Yee majtame, nee jiokoine, in usi nee bitria. Bwe'ituk tua nee inika'a jiba uusek —ti au jiiak—.

³⁹ Intok senu bebeje'eri ka tu'i jiapsi a' kokkoba intok ini'i a' chatchaitua intok weettua, intok tenpo a' sommo'ochiatua. Intok jiokot au a' bittuaka intok ka a' su'u tottojibae. ⁴⁰ Jume' em majtimmeu ne jaibu a' nokriasuk, juka' ka tu'i jiapsita betana bempo'im a' tu'utene' betchi'bo, taa inime'e ka au yuumak.

⁴¹ Jesus inime'e inen yoopnak:

—Uu eme'e, ka tu'i yoemra kaita sualeme. Jakwoo tajtisa ne inim emomak aneka inien emomak ino bitne. A'abo a' tojinee juka' em yoemiata —ti jiakai.

⁴² Taa junak juka' usita weiyaawao, ju'u ka tu'i jiapsi junae ko'okoae juchi a' wettuak. Taa Jesus, ju'u ka tu'i jiapsitat nesaweka juka' usita tu'utek.

Junak intok a' yo'owamak a' simtuak. ⁴³ Intok si'ime, ju'u Liojta utte'aka a' jita a' joa'u betchi'bo suum ean.

Jesus, juchi wee'po jaisa a' muknee'u a' teuwaa

Inime'e si'ime ket junuen, ju'u Jesujta jita a' joa'u betchi'bo am suum eao su, aapo, jume' a' majtim-meu:

⁴⁴ —Inika'a em tu'isi mammate, intok ka aawas koptine. Inepo, ju'u inim yoeme, ka tu'i yoemem mampo su'u tojitune —ti ameu jiiak.

⁴⁵ Taa inime'e, aapo'ik ameu teuwaawut ka ju'unean, bwe'ituk ka aet ju'unee i'awan. Intok inime'e, junae betana machisi a' teuwaane' betchi'bo, au nattemaineeka juni'i, majjaen.

Jabesa tua juna'atune, ju'u che'a eiyaatuneeme

⁴⁶ Junak intok jume' a' majtim, bempo'im nasuk jabeta che'a a' eiyaatunee'u betana aet nau etejo japtok. ⁴⁷ Taa Jesus inimmet ju'une'eak, jachin bem emo eetua'ut. Junak intok aapo, ili usita yeu pu'aka, ae naapo a' kechak. ⁴⁸ Intok inimmeu:

—Inika'a ili usita, nee betana a' weye' betchi'bo, ju'u tu'isi a' mabetakame, nee junuen mabetlatune. Wa'a intoko nee junuen tu'isi mabetakame, ketchia junuen, a'abo nee bittuakamta mabetlatune. Ju'u emo nasuk che'a ka eiyaawaka bitwame, ini'i junen che'a eiyaawametune —ti ameu jiiak.

Ju'u ka itom beje'eka aneme, ini'i ket itomak eenee

⁴⁹ Junak ju'u Joan inen au jiiak:

—Yee majtame, senuk te bitlaa, inika'a, em team teuwaaka jume' ka tu'i jiapsekamta tu'utemta.

Itepo intok, ka itomak a' weama' betchi'bo, ka junuen junaka'a an saek.

⁵⁰ Taa ju'u Jesus inimmeu:

—Kate'em au suuane, bwe'ituk ju'u ka itom beje'eka aneme, ini'i itomak ea —ti jiiak.

Jesus, Jakoobo' teamta intok Joan teamta batte omtipo am nok tejwaa

⁵¹ Junako juka' taewaita, Jesujta teekau bicha a' nottineeo abe a' yumao, aapo junaet tua kaachin au eetuaka, junaman bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u bicha yeu siika. ⁵² Aapat bat watem bittuakai. Inime'e intok, ili bwe'u jo'ara, bwiaraa Samaaria' tea'po kateka'u bicha, junuen junama a' yebi-jnee'uta a' jariu betchi'bo aman yajak. ⁵³ Taa ju'u junama'a yoemra, ka ama a' mabetbaaek. Bwe'ituk inime'e, Jerusalem tea'u bicha a' weye'po ju'uneakai. ⁵⁴ Jume' a' majtim, Jakoobo intok Joan teame, inien a' ju'uneiyaakai, inime'e:

—Achai, jaisa tu'inee ja'ani, itepo a teeka betana tajita ko'om simtuaka junuen inime'e am lu'uta betchi'bo, juka' Liojta betana noktuawakamta Eliaj tuka'uta ayuka'a benasia —ti au jiiak.

⁵⁵ Junak ju'u Jesus am nok tejwaak:

—Eme'e ka ju'unea, iniat jitat enchim jiapseka'po —ti ameu jiakai—. ⁵⁶ Bwe'ituk ju'u emo benasi yoeme, ka yee su'a betchi'bo inim yebijlaa. Ala yee jinne'ubaekai.

Junak intok bempo si'ime, omot, ka yu'in jo'arau bicha sajak.

Jume' Jesujta mak eaka, aamak katbaeka'um

⁵⁷ Bempo'im junuen bo'o joa'po, senu Jesujtau:

—Achai, jakun juni'i em yebijnee'u, ne emak weene —ti au jiiak.

⁵⁸ Junak ju'u Jesus iniau:

—Jume' kawisim bem bwia wojo'oriam jipue, intok jume' wikitchim totosak. Taa ju'u inim yoeme, jakun a' yebijnee'uta juni'i, ka jipue —ti au jiiak.

⁵⁹ Ju'u Jesus, senuku:

—Nemak weene —ti au jiiak.

Taa juna'a:

—Achai, nee bo'o bitne, in yo'owata muksuka nee a' ma'a'u tajtia —ti au jiiak.

⁶⁰ Jesus inen a' yoopnak:

—Kat aman weama. Ela'apo jume'e, Liojta bichapo ka jiapsame bebena, jume' bem kokkoarim ma'ane. Taa empo nemak eaka Liojta yo'otaka a' kateka'a betana juka' nok lutu'uriata teuwa simne —ti au jiiakai.

⁶¹ Junak intok juchi senu inen au jiiak:

—Achai, emak ne weene, taa in jo'au jo'aakame bat nee aman tejwaatua —ti au jiiak.

⁶² Taa ju'u Jesus inen au jiiak:

—Wa'a mo'iti taiteka intok chukula amau bitchukame, ini'i, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'a betana tekileu ka au yuma'ane.

10

Jesus, jume' baji taka ama woj mamni, yeu a' pu'aka'um, naas bittua

¹ Iniat chukula ju'u yo'owe Jesukrijto ket juchi wate, baji taka ama woj mamnim yeu pu'ak. Intok inime'e, wo woim nau, si'ime bwere jo'arammeu

intok ka bwere jo'arammeu aapo'ik wa'am weene'u, aapat naas am bittuak. ² Ket inen ameu jiiak:

—Lutu'uriapo jume' jinne'uimtuneeme, echita waksuka'a benasia machika, tua juebena. Taa jume' tekilta ya'aneeme tua ka juebena. Junuen san eme'e, ju'u iniau yo'otau bicha noknee, aapo'ik, jume' tekilta ya'aneeme a' tekileu am bittuane' betchi'bo. ³ Eme'e yeu katnee, enchim bwaaram benaka, jume' roobom ane'u bicha in enchim bittua'po ju'uneakai. ⁴ Enchim ama nu'uu sakanee'uta oo kia tomita ama enchim weiyaanee'uta intok kia bocham juni'i ka naa buusti weiyaane. Intok eme'e bo'ot kaabeta binwa tebotuaka etejobaane. ⁵ Eme'e, jak jo'arapo juni'i yajakai, che'a bat eme'e: “Liojta betana tu'ika emo maktune”, ti ameu jiune. ⁶ Intok junama'a wame'e jo'aakame, juka' Liojta betana tu'ik a' mabetbaao, junuen enchim ameu teboteka'uta ame betchi'botune. Taa ka emomak am eao, junuen enchim ameu teboteka'uta ka inime' betchi'botune. ⁷ Jak juni'i enchim yajaka'po, junama'a wepul jo'arapo jiba tawane. Intok juname'e bem jipue'uta bwa'ane. Bwe'ituk ju'u tekipanoame, tomita a' koba'anee'uta au lutu'uriak. Ka eme'e o'omot su yajine. ⁸ Jak senu ili bwe'u jo'arapo yajaka, enchim mabetwaka'po, junama emou tojiwamta bwa'ane. ⁹ Junama'a jume' ko'okoeme eme'e am tu'utene. Intok inimmeu: “Liojta inim bwiapo a' nesaunee'u abe yuuma”, ti ameu jiune. ¹⁰ Taa eme'e senu ili bwe'u jo'arau yajaka, junama ka mabetwako, eme'e junama'a jo'arapo amet naj katwa'ummet

yeu sajaka intok inen jiunee: ¹¹ “Kia itepo inim enchim bwe'u jo'arapo juka' bwiata, wokpo itot cha'atukamta juni'i, itepo te emo bichapo a' tatake, junuen ka tu'isi enchim aula'uta enchim a' ju'uneiyaane' betchi'bo. Taa juka' Liojta inim bwiapo yo'otaka a' nesaunee'uta, abe a' yuma'u, inika'a ju'uneiyaane”, ti ameu jiune. ¹² Inepo ne inika'a inen emou teuwa, Liojta yee aet ya'uraa bittuane'e u taewaita yumako, jume' junama'a bwe'u jo'arapo jo'aakame betchi'bo, che'a juni'i jiokot machine, jume' bwe'u jo'ara Sorooma' tea'po jo'aasukame bepa.

Jume' bwe'u jo'arammet jiapsaka, ka nok jikka-jakame

¹³ 'Tua jiokot emou machine, bwe'u jo'ara Korasin tea'po jiapsame. Tua jiokot emou machine, bwe'u jo'ara Betsaira' tea'po jiapsame. Bwe'ituk inika'a ka a jootu maisi machika, emo nasuk ya'ari, jum bwere jo'aram Tiiron intok Siiron tea'po ini'i ya'atuko, jume' junakriapo jiapsame a' bichako, jakwoo su emo temaisu ean intok chukuik atteateka intok kobat emo napojtuaka, bem sioka'uta teuwaakai. ¹⁴ Taa juka' taewaita yumako, junuen Liojta yee ya'uraa bittuane'e, eme'e che'a juni'i jiokot emo bitne, jume' bwere jo'aram Tiiron intok Siiron tea'po jiapsaka'um bepa. ¹⁵ Eme'e intoko, bwe'u jo'ara Kapernaom tea'po jiapsame, jaisa eme'e teekau enchim yajinee'u, emo uttia machia ja'ani. Ala eme'e, jume' kokkoarim yaaja'u tajtia ko'om tojinaa.

¹⁶ 'Wa'a enchim jikkajineeme, nee junen ket jikkajilatune. Wa'a intok ka enchim eiyaaka

ka enchim mabetakame, nee junen ket ka mabetlatune. Wa'a intok, ka nee eiyaaka ka nee mabetakame, Liojta juka' nee a'abo bittuakamta junuen ka mabetlatune.

Jume' baji taka ama woj mamnim yeu not-teka'po

¹⁷ Jume' baji taka ama woj mamni naj bituawakame, tua alleaka nottek:

—Achai, kia jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim juni'i, ee betana utte'ata itot ayukamtae, itom ameu nokao, inime'e itom nok jikkajak —ti au jiakai.

¹⁸ Jesus inimmeu:

—Lutu'uria, bwe'ituk jiba ineponee a' bichak juka' bebeje'erita, teeka betana yuku be'oktiata benasi ko'om a' wecheko —ti ameu jiiak—.

¹⁹ Jiba inepo nee emot a' autuari, enchim au yuma'anee'u jume' bakotchimmet intok jume' machilimmet juni'i a enchim cheptine' betchi'bo, intok kia si'ime bebeje'eri utte'ata enchim a' koba'ane' betchi'bo, tua kaachin eme'e anakai.

²⁰ Taa ka eme'e alleenee junuen jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim enchim teuwa'uta bem a' joa' betchi'bo. Ala, teekau, Liojta jiapsa'u enchim lutu'uriaka'uta ju'uneiyaakai.

Jum Jesujta tua a' alleaka'po

²¹ Junama lautipo ju'u Jesus, Liojta tu'u jiapsi betchi'bo tua alleaka inen jiiak:

—Enchi ne baisesa enchi yo'ore in achai, bwiaapo intok teekau yo'owe. Bwe'ituk empo, inika'a ee betana lutu'uriata, inime'e ili usim benam, ka emo che'ewaremmeu em am

ju'uneiyaatuari betchi'bo. Intok jume' koba susuakame intok jitat ju'uneammeu em essoka'u. Jeewi in achai Lios, bwe'ituk empo su junuen a' tu'urekai.

²² Ju'u in achai Lios, kaita yeu be'eka, si'imeta in mampo su'u tojilaa. Kaabe ju'unea juka' usiwaita a' jabetuka'uta taa ju'u achaiwai, aapo jiba. Intok kaabe ju'unea juka' achaiwaita a' jabetuka'uta, taa ju'u usiwai jiba. Intok wame'e, inika'a usiwaita aapo'ik, junaka'a a' ta'aatuabae'um jiba.

²³ Junak intok ju'u Jesus jume' a' majtimmeu bitchuka omola bempolaimmeu inen jiaak:

—Tua alleene, jiba inika'a i'an enchim bicha'uta, wame'e ket a' bichame. ²⁴ Bwe'ituk inepo ne inen jiaa, juebenaka jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nokakame, intok jume' inim che'a yo'o ya'arim, inika'a i'an enchim bicha'uta, a' bitbaek, taa ka a' bichak. Intok inika'a i'an enchim jikkaja'uta, a' jikkajibaek, taa ka a' jikkajak.

Senuk tu'i yoemta, Samaaria' tea'a betana jometat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

²⁵ Junak intok seenu, Moiseejta nesaurim yee majtame, ini'i junama Jesujtau ruktek junuen a' ji'optuabaekai. Intok ini'i inen au nattermaek:

—Yee maj majtame, jitasa tu'ik nee yaaka, juka' jiba yuu jiapsiwamta bitne —ti au jiakai.

²⁶ Jesus inen a' yoopnak:

—Jum Moiseejta nesauri ji'ojteimpo jaisa ji'ojtei —ti jiakai.

²⁷ Ju'u Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame inen a' yoopnak:

—“Juka' em yo'owa Liojta, ka jiapsita bepa a' nak yo'orine, intok ket tua em tu'u eeriae intok alleaka em jiapsa'ue intok em a jita mammate'ue a' nak yo'orine. Intok empo, juka' ele benasi inim yoemta, em emo eiya'a benasia a' naknee” —ti au jiiakai.

²⁸ Junak ju'u Jesus iniau:

—Tua empo amma'ali jii. Inika'a em teuwa'uta ya'ane, intok empo jiba yuu jiapsine —ti au jiiak.

²⁹ Taa ju'u Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, aapo'ik ju'u a' nattemaeka'u betana, lutu'uriata au jipu'uleka:

—Jabesatunee ini'i, ju'u nele benasi yoeme —ti au jiiak.

³⁰ Ju'u Jesus junak inen a' yoopnak:

—Senu yoeme, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'a betana bo'ot senu bwe'u jo'arau Jerikoo' tea'u bicha ko'om weyen. Inika'a intok, waate, jita yee u'aame au yeu sajaka, si'imeta a' u'uraak, kia a' tajo'oriwa chiktia. Inime'e ket ko'okosi a' yaaka intok batte mukiata ama to'o sajak. ³¹ Tua junak su seenu, te'opopo tekiakame jiba junae bo'ot weyen. Taa ini'i, junaka'a bichakai, naa buusti siika. ³² Ketchia seenu, ju'u Lebi'ituka'uta yoemiam betana yeu simria, ini'i junaet cha'aka ama yep-sak. Ini'i intok junaka'a bichakai, kia ama naa buusti siika. ³³ Taa senu yoeme, bwiaaraa Samaaria' tea'a betana jometakai, jiba junae bo'ot weyeme, ini'i junaka'a bichakai, tua a' jiokolek. ³⁴ Junak intok, inia o'outau ruktek. Inika'a, ko'okosi a' ya'aripo, ochokokue intok pa'asi ba'awae a' jittok. Tettebe tajo'orimmea a' sumakai. Chukula intok

inika'a, aapo a' kaba'it a' ja'amutuak. Senu jo'arau a' reu jinula'u a' tojakai intok junama'a a' su-uak. ³⁵ Yokoriapo juna'a Samaaria' tea'po joome, simekai, wooi tosai tomim yeu wikeka intok junaka'a, junama'a jo'aakamta am miikak. Intok inen au jiiak: “Inika o'outa nee suuariane, intok empo naa buusti jita aet wiutako, inepo nottek ne enchi a' beje'etuane”, ti jiiakai. ³⁶ Junak su, juname bajim betana, empo jabesa tua juna'atuk ti ea ju'u, jume' jita yee u'aame betana ko'okosi ya'awakamta, aapo'ik au a' eiya'a benasi junaka'a eiyaakame —ti au jiiak.

³⁷ Ju'u Moiseejta nesaurim yee majtame:

—Ju'u, junaka'a nak jiokolekame —ti au jiiak.

Junak ju'u Jesus:

—Beja ma, empo ket jiba inile benak bo'o jooriane —ti au jiiak.

Jesus, Maata intok ju'u Maria' teamta jo'aapo a' ane'epo

³⁸ Jesus ketun a' sika'u bicha bo'o joaka intok senu ili bwe'u jo'arau yeu yepsak. Junama'a intok senu jamut, Maata' teakai a' jo'apo a' mabetak.

³⁹ Ini'i Maata' teame, senuk Maria' teamta jamut waekan. Ini'i aapo Jesujta wokuu yejtek junuen juka' aapo'ik teuwaa'uta jikkajibaekai. ⁴⁰ Taa Maata, juebenaka a' joo machikut tua obisi au bichan. Intok aapo Jesujtau rukteka inen au jiiak:

—In yo'owa, jaisa empo a' tu'ureka a' bicha ja'ani, juka' in waai inim tekilpo ka nee a' ania'uta. Nee a' ania saune —ti au jiiak.

⁴¹ Taa Jesus inen a' yoopnak:

—Maata, empo juebena weyemtat emo obisi eetua intok ka allea. ⁴²Taa wepu'ulaika jiba aayuk ju'u lutu'uriapo obisi aet emo bit'eewame. Ini'i Maria inika'a che'a tu'ik yeu pu'ari. Intok inika'a, kaabe a' u'uraane —ti au jiiak.

11

Jesujta, Liojtau bicha emo nokriawa'u betana yeteu a'noka'apo

¹ Sejtul juka' Jesujta ama jakun, Liojtau bicha a' nokaao, intok junako a' ansuko, a' majtim betana seenu:

—Achai, Liojtau bicha itom nokne' betchi'bo itom majtane, juka' Joanta jume' aapo'ik majtim a' majtaka'a benasia —ti au jiiak.

² Jesus inen ameu jiiak:

—Eme'e Liojtau bicha noka'ateko, inen eme'e jiunee:

Itom yo'owa, teekau katekame, eu lutu'uriatunee si'imem betana em yo'orinaa'u.

Che'a yo'otaka em nesawee'uta, inim tee a' bitne. Ju'u em joo i'a'uta inim bwiapo ya'atune, junuen jum teekau benasia.

³ Inia taewait juka' itom bwa'anee'uta, yuma'isi itou a' autuane.

⁴ Itom ka tu'uwa ya'arimmet itom jiokoine, bwe'ituk ket te itepo, si'imem jume' ka tu'ik itou ya'alame, am jijjiokeo.

Aet itom ji'opnee'u, kaita itou autuane.

Ala, ka tu'ik betana itom ania.

⁵ Ju'u Jesus ket inen ameu jiiak:

—Maasuko, senuk emo betana te iniat inen jiune. Juna'a jabeta a' ta'aa'uta ayuka, intok ini'i

nasuk tukaapo a' jo'au yepsaka, iniau: “Empo, in nake'u, paanim bajim nee reuwaane. ⁶ Bwe'ituk seenu, in ta'aaka in eiyaa'u, mekka betana, ju'ubwa in jo'au yepsa. Intok inika'a nee kaita a' mik machi”, ti jiakai. ⁷ Maasu juna'a senu intok ket, wajiwa aneka, a inen a' yoopna ean: “Kat a'abo neu suua. Patti ju'u pueeta. Intok jume' uusim inim nemak to'oka. Kannee a yejteka jita eu toja”, ti jiakai. ⁸ Junuentaka juni'i, ini'i junuen yejteka, ka tua kia aapo'ik a' ta'a' betchi'bo jiba, ala junuen, ka naa buusti au a' suane' betchi'bo, si'imeta a' waata'uta a' mikne. ⁹ Junuen san inepo inen emou jiia, enchim waata'uta a'aune, ju'u Lios intok emou a' autuane. Juka' emou be'eemta jariune, intok eme'e a' bitne. Intok pueetata pona'ateko juni'i, eme'e a' etaporianaa. ¹⁰ Bwe'ituk ju'u, a' waata'uta a'awame, a' mabetne. Ju'u intoko juka' au be'emta a' jaiwame, a' bitne. Intok kibachanaa, ju'u, pueetau weyeka a' poname.

¹¹ 'Kaabe aane emo nasuku, yoemiaka, a' usiwa paanim a' a'awao, tetata a' mikbaaneeme. Oo kuchuta a' a'awao, bakotta a' mikbaaneeme. ¹² Oo totoi kabata a' a'awao, machilta a' mikbaaneeme. ¹³ Eme'e junuen, ka tu'i yoememtaka juni'i intok jume' enchim yoemiam, tu'ik enchim am miknee'uta a' ta'a'ateko, jiba tua ju'u enchim achai Lios, teekau katekame, wame'e junuen aapo'iku bicha, juka' a' tu'u jiapsiwata a'awame, aapo tua lutu'uriapo amet a' jiapsituane.

Jum Jesujta, bebeje'eri utte'ata jipue' teaka, aet nokwaka'po

¹⁴ Juka' Jesujta, senuk, inika'a, bebeje'eri ka tu'i jiapsi aet aneka, junae ka nokamta, aapo'ik a' tu'uteo, intok junak, inika'a bebeje'eri ka tu'i jiapsita yeu siiko, ju'u ka noka'u, a nookak. Ju'u bu'uura ama aneme, iniat a' uttiaka taawak. ¹⁵ Taa waate inen jiiak:

—Ini'i o'ou, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim yeu beba o'oben, taa jiba ju'u, inimmeu yo'owe, Be'elsebuul teamta utte'ae, a jita a' joa'ue a' joakai —ti jiiak.

¹⁶ Waate ket a' ji'optuabaeka, junuen teeka betana machilaata a' ju'unakte saen. ¹⁷ Taa ju'u Jesus, inime'e jachin bem emo eetua'po ju'uneakai inen ameu jiiak:

—Jitaa bwiaaraapo juni'i, ju'u ama yoemratau yo'oorau au na'ikimteka, emo beje'eka nau nasuakai, inime'e emo lu'utane. Intok kia jume' nau wewerika, senu jo'araapo jo'aakame, inime'e ka nau eakai, ka a nau jiapsine. ¹⁸ Junuen san ket, ju'u bebeje'eri, juka' aapo'ik sawe'uta bebeje'erita yeu beba'ateko, ini'i, aapo au beje'eka anne. Junuen san, ju'u a' nesawee'u kaachin binwatune. Inika'a ne teuwaajunuen, enchim, jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, ju'u bebeje'erimmeu yo'ota, Be'elsebuul teamta utte'awae, yeu ne am beba'ati jia' betchi'bo. ¹⁹ Taa inientuko, jabesa, jume' waatem emomak eame, inime'e ka tu'i jiapsim yeu am bep betchi'bo, jabesa utte'a amet autua. Junuen san, jiba juname'e, enchim ji'oplatuka'uta a' teuwaajunuen. ²⁰ Taa inepo jiba ju'u Liojta utte'awaesan nee jume' bebeje'erita ka tu'i jiapsim yeu am beba. Ini'i intoko, Liojta

che'a yo'otaka inim bwiapo a' nesaunee'u, inim a' yuma'aseka'uta a' teuwaa.

²¹ 'Yoemta seenuk, ousi au eiyaamta, inika'a, ju'u ae au a' anianee'uta jipueka, intok inika'a a' jo'arata a' suuao, junama'a ju'u a' suua'u, kaita au weene. ²² Taa inika'a beje'eka, senu che'a ae bepa utte'aka ama yepsaka intok a' yu'ukai, junak ini'i, ae a' nassuanee'um, si'imem a' u'aane. Intok si'imeta juka' a' jo'araapo a' nu'uka'uta, a' na'ikimtene.

²³ 'Wa'a ka nemak eame, juna'a, nee beje'eka aane. Wa'a intok, ka nemak eaka, jume' jinne'uimtuneeme nau totojame, ini'i junuen, ka a am jinne'u tebo.

Juka' bebeje'erita ka tu'i jiapsita, jaisa a' notti-nee'u

²⁴ 'Ju'u bebeje'eri ka tu'i jiapsi, jabe senukut yeu siiko, junak ka anwa'abe'emu weamne, jak a' yebijnee'uta jaiwakai. Intok junuen, ka a' teakai, junak: "Jumun in yeu sika'u ne nottibae", ti eene.

²⁵ Junuen nottekai, junaka'a yoemta aet yeu a' sika'u, karita kaabeta ama ane'ebenak a' teune, ujyoika intok chi chikrita benak. ²⁶ Junak intoko ini'i, sika, intok juchi woo busanim jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim, che'a juni'i ae bepa ka tuttu'im nu'upane. Intok juname'e si'ime, jiba junae o'outat tawabaeka aet kimune. Chukula intok ini'i, che'a juni'i, bat naataka bepa machika tawane.

Tua lutu'uriapo ju'u tua alleewame

²⁷ Juka' Jesujta ketun inien weyemtat a' nokao su, ju'u bu'uuraata betana senu jamut chaaen:

—Tua alleewamta bitnee wa'a jamut, inim enchi yoemiaka intok enchi yo'oturiakame —ti jiaikai.

²⁸ Taa aapo inen jiiak:

—Alla che'a tu'isi tua alleenee wame'e, Liojta noki jikkajaka intok a' teuwaa'uta joaka jiapsame —ti jiiak.

Ju'u ka tu'i yoemra, ka a jootu machik machi-laata bitbae

²⁹ Ju'u yoemra junama Jesujta ane'u, che'a juni'i bu'uuka au nau yajan. Aapo intok nokaka, inen ameu jiu taitek:

—Ju'u yoemra i'an jiapsame, ini'i ka tu'i yoemra. Intok ket, in a jita joa'ue aman machilaata bitbae. Taa inime'e, kaita intoko naa buusti machilaata bittuanaa. Taa kia juka' Jonaj teamta ju'u a' yaaka'u benak jiba bittuanaa. ³⁰ Bwe'ituk juka' Joonajtuka'uta, bwe'u jo'ara Ninibe' tea'po jiap-saka'ummeu aapo'ik a' machilaatusuka'a benasia, ketchia junuen ju'u inim yoeme i'an yoemra inim jiapsammeu machilaatune. ³¹ Juka' tae-waita, Liojta yee aet a' ya'uraa bittuane'e u yu-mako, juka' yoemrata a' ya'uraa bittuanaao, wa'a jamut ya'ut, sur betana joome ama annee. Intok ini'i, juka' yoemrata i'an jiapsamta, ka tu'isi a' tawaane. Bwe'ituk ini'i jamut, aapo junama'a che'a mekka a' bwiaraa betana juka' yo'o ya'ari Salomontuka'uta, tua a' koba suawaka'uta, jitat a' ju'unea'uta aet a' jikkajibaeka yepsak. I'an intok inimi'i, senu ju'u Salomontuka'uta bepa che'a eiyaawatchika aane. ³² Wame'e, bwe'u jo'ara

Ninibe' tea'po jiapsisuka'um, inime'e, taewait Liojta yee ya'uraa bittuaneo ama anne. Intok junak juka' inim yoemrata ya'uraa bittuanao, inika'a, bempo ka tu'isi a' tawaa tebone. Bwe'ituk jume' junama jiapsisuka'um, juka' Jonaj tuka'uta, Liojta betana nok lutu'uriata ameu a' teuwaako, bempo, ka tu'ik betana emo temaek. I'an intok inim, ju'u Jonaj tuka'uta bepa senu che'a eiyaawatchika aane.

Jume' puusim, ju'u takaata betchi'bo jita tachiri-ata bena

³³ 'Kaabe, senu tachiriata tayaka intok inika'a, kobi'ikut a' mana'abaane. Intok kia senu jita ama e'eria betchi'bo ya'arita betuk juni'i. Ala ini'i, jikat a' mana'ane, junuen junama jume' kimummet a' tachiriane' betchi'bo. ³⁴ Jume' puusim senuk betchi'bo, tachiriata benasi maachi. Junuen san ketchia, jume' em puusim tu'ireako, si'ime ee betchi'bo mamachine. Taa jume' em puusim ka tu'ireako, ketchia, si'ime ee betchi'bo ka mamachi benane. ³⁵ Aet emo suuane juka' Liojta betana weyeka em ju'uneiyyaa'uta, inika'a ka ta'abwisi em a' nayyotene' betchi'bo. ³⁶ Bwe'ituk empo junuen yuma'isi si'imeku Liojta lutu'uria weiyaaka jiapsakai, kaita ka tu'ik ta'abwisi joakai, junak si'imeku machisi empo ju'unakkiachisi a' ju'uneiyyaane, junuen tachiriata tajpa'ala et a' machiaka'a benasia.

Jesus, jume' paiseom intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

³⁷ Juka' Jesujta a' noksuko, jume' paiseom teame betana senu a' jo'au a' ji'ibwa nunuk.

Ju'u Jesus junama yepsaka, mesau yejtek.
³⁸ Ju'u paiseo kaachin jiu machiakan, aapo'ik
 Jesujta ka bempo'im junuen au joiwalatuka'po
 aman, ji'ibwabaeka, ka junaen mam bajimaka
 ji'ibwakamta bichakai. ³⁹ Taa ju'u yo'owe
 Jesukrijto iniau inen jiiak:

—Eme'e jume' paiseeom teame, juka' baasota
 intok juka' pu'atota pa'ariatana tu'isi am bak-
 siane. Taa eme'e intok, wajiwa tana, jita etbwaka
 intok ka tu'ik yaaka enchim nu'ula'ue, junae tap-
 puni. ⁴⁰ Ka suawa'am, eme'e ju'unea, ju'u juka'
 takaata yaakamta, ket juka' jiapsita aet katekamta
 a' yaaka'po. ⁴¹ Junuen san eme'e, juka' watem-
 meu bicha enchim nana'ikia'uta, tua junen jiaka
 a' joonee intok junuen si'ime enchim joa'u, Liojta
 bichapo tu'ine.

⁴² 'Tua jiokot emou machinee eme'e paiseeom
 teame. Eme'e ju'u juya menta' teamta betana
 intok ju'u juya ruura' teamta betana intok si'ime
 jume' ji'um betana, juka' Liojtau bicha weyemta
 eme'e au a' na'ikia. Taa eme'e juka' si'imeku
 lutu'uriata bo'o jooriawamta ka a' chupa'ala intok
 juka' Liojta enchim nak yo'oree'uta eme'e kia beja
 a' bicha. Ini'i juna'a ju'u enchim joo'ea'u. Taa
 junae ju'u wateku mak nawi.

⁴³ 'Tua jiokot emou machine, eme'e paiseeom
 teame, bwe'ituk eme'e jum te'opompo che'a
 bichau wajiwa, yo'owam jojoye'po enchim jojo
 i'a. Intok eme'e jum bwe'u jo'aapo amet naj
 katwa'po si'imem betana tua yo'orisi enchim am
 tetebotua i'a.

⁴⁴ 'Tua jiokot emou machine, eme'e paiseeom
 teame, ka tu'u yoememtaka juni'i, emo tu'u joame.

Bwe'ituk eme'e jum kokkoarim ama ma'aritaka ka ju'uneiyaawame bebena. Jume' intok naj rejteme ame bepa naj kateka juni'i, ka ju'unea.

⁴⁵ Junak intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame betana seenu:

—Yee majtame, inika'a empo teuwaaka, ket itom ka alleetua —ti au jiiak.

⁴⁶ Taa ju'u Jesus inen au jiiak:

—Tua jiokot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtammeu. Bwe'ituk eme'e unnaa bettek yee majtaka, juka' jeela juni'i ka a jootumta, intok eme'e, watem junaka'a joo i'a. Taa eme'e intoko kia ili juni'i ka a' bo'o jooriabae.

⁴⁷ 'Tua jiokot emou machinee bwe'ituk eme'e, jume' bat naataka Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawakame, jiba jume' bat naataka enchim yo'owasuka'um su'aka'um, eme'e jum bem ma'ari'po bepa jitae ujoyoi karim benam am jooria. ⁴⁸ Inien enchim joa'ue, juka' bat naataka enchim yo'owasuka'um yaaka'ummak enchim ea'uta a' teuwaa. Bwe'ituk bempo am su'ak, eme'e intoko junama'a juname'e ma'aripo bepa ujoyoi karim benam am jooria.

⁴⁹ 'Inia betchi'bo ju'u achai Lios, aapo'ik suawae a' nok lutu'uriapo inen jiiak: “Inepone, jume' nee betana chukula yeu weenemta tetteuwaame intok jume' in yeu pu'arim ne emou bittuane. Inime'e betana intok eme'e, watem su'anee watem intok jiokot emo bittuane.” ⁵⁰ Bwe'ituk ju'u Lios, juka' i'an yoemrata, si'imem jume' Liojta betana noktuawaka yeu pu'arim, Liojta aniata ju'unaktewak naateka, jume' su'awakame betchi'bo, inime'e, bempo'im a' yaaka'a benasi

amet a' bitne. ⁵¹ Ju'u che'a bat Abeltuka'uta me'ewaka'po naateka, ju'u Sakariaj teamta, jum te'opopo, Liojta yo'oriwa'po intok jum bwaram aet susu'awa'po, inime' nasuk enchim me'aaka'u tajtia. Inia betchi'bo ne inen emou jiia, ju'u Lios, juka' yoemrata i'an jiapsamta, bempo'im a' yaaka'a benasia amet a' bichaka am ya'uraa bituane.

⁵² 'Tua jikot emou machine, eme'e Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, bwe'ituk eme'e Liojta betana nok lutu'uriata betana eme'e jiba a' ju'uneiyaaka a' eta'i bebena. Taa eme'e junae enchim jinne'uimtune' betchi'bo ka a emo ania. Intok kia jume' jinne'uim tubaeme eme'e ka a junuen am autua.

⁵³ Juka' Jesujta inika'a weemta ameu a' teuwaasuko, jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame, tua ka aamak alleaka taawak. Intok inime'e, tua juebena weemta au nattemaeka suati a' bit japtek. ⁵⁴ Inime'e, jitae a' ji'optuaka, junuen jitaa a' teuwaaka'ue juni'i, a bem a' na'atejonee'uta jaiwakai.

12

Jesus, ju'u ka lutu'uriataka, lutu'uriata benasi yee majtawamta beje'eka yee majta

¹ Ket junuen a' weyeo su, ju'u yoemra junaama'a, ka iliikika, juebena miiltaka ama au yajan. Junuen juebenaka kia ama nat chep chepteka juni'i. Intok ju'u Jesus, a' majtimmeu bat inen jiu taitek:

—Eme'e, jume' paiseeom teame betana, reberuatau a tamachiatuka, ka lutu'uriae bem emo tu'u joa'u betana emo suuane. ² Bwe'ituk si'ime ju'u ka ju'uneiyaawaka bo'o jooriawame, chukula ju'uneiyaatune. Intok si'ime ju'u etbwa bo'o jooriawame ket chukula ju'uneiyaatune. ³ Inien san, si'imeta juka' ka machiku enchim teuwaaka'uta, juna'a, taewapo jikkajitune. Intok kaabeta ane'epo, oo karipo wajiwa ju'u enchim teuwaarita, ini'i, chukula kari jikat betana kusisi teuwaatune.

Jabetasa alla, junen majjai ta'aanaa'u

⁴ 'Emou, jume' tua in nak ta'aa'ummeu ne inen jiia, jume' inim itom takaam a su'ame, taa intok chukula inia bepa ka tu'ik kaita intok a joame, inime'e ka enchim majjaunee'uta ne emou teuwa. ⁵ Taa jabeta ala enchim majjaunee'uta ne enchim tejwaabae. Juka' jiapsiwamta senuk u'aasuka, aet chukula, taji jiba yuu beete'po a yee tawaa betchi'bo utte'akamta ala eme'e majjaune.

⁶ 'Eme'e ju'unea, mamnim jume' ili wikitchim, inime'e wooi ili tomipo am nenenkiwa'po. Taa ju'u Lios, inime'e betana wepu'ulaik juni'i ka kop-tai. ⁷ Bwe'ituk kia jume' kobat enchim choonim juni su, si'imem we'epulaka na'ikiarim. Ka eme'e majjaunee bwe'ituk eme'e su, che'a juni'i tua juebena ili wikitchim bepa che'a eiyaawa.

Wame'e, si'imem bichapo, Jesukrijtota bem suale'u a' ju'uneiyaa tebome

⁸ 'Ineponee emou inen jiia, si'imem jume' inim yoemrata bichapo net eaka ne tana bem kate'uta junuen a' lutu'uriateme, inepo ju'u inim yoeme,

ket in achai Liojta ankelesim bichapo inime'e nee betana am kate'epo junuen a' lutu'uriatene. ⁹Taa wame'e intok, inim yoemrata bichapo ka nee tana emo kate'eti jiame, inime'e betana in achai Liojta ankelesim bichapo ket, ka bem nemak ea'uta ame tana teuwaanaa.

¹⁰ 'Intok jabetaka juni'i, inika'a inim yoemta beje'eka nokakame, ini'i a aet jiokoitune. Taa ju'u, juka' Liojta tu'u jiapsita beje'eka ka tu'ik teuwaakame, ka a aet jiokoitune.

¹¹ 'Jum juriom te'opommeu oo jume' yetet ne-saweme intok ju'u ya'uraata bichapo eme'e yeu tojiwako, eme'e ju'u enchim am yoopnaanee'u betana oo enchim teuwaanee'u betana ka jain eene.

¹² Bwe'ituk jak weyeo enchim emo nokriantee'uta a' yumako, ju'u Liojta tu'u jiapsi enchim aet ju'uneetwane, tua jachin enchim teuwaanee'ut.

Unnaa yu'in tomipeewamta, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

¹³ Ju'u bu'uurata betana senu Jesujtau inen jiiak:

—Empo, yee majtame, juka' nemak werik, au lutu'uriaka iniamak itom nau atteaka'uta, juna-ma'a nee a' mak saune —ti au jiiak.

¹⁴ Taa ju'u Jesus iniau:

—E'e. Kaabe inim jitau nee yo'o ya'ari, intok kia jita in nat na'ikimte betchi'bo juni'i —ti au jiiak.

¹⁵ Ketchia ju'u Jesus inen jiiak:

—Aet em bichaka, tu'isi aet emo suuanee si'ime ju'u jain juni'i jita waatiawamta betana. Bwe'ituk seenu, ka bu'uuk a' jipue' betchi'bo jiba jiapsine.

¹⁶ Junak intok ju'u Jesus inia ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookak:

—Seenu, tua yu'in tomeke japsan. Intok inia waj bwiam tua yu'in chupuk. ¹⁷ Ini'i yu'in tomekame intok junak: “Jaisa ne tua anne”, ti ee taitek. “Jak ne ka a' kima'amachi juka' bachiata.” ¹⁸ Chukula intok inen aubaeka'eak: “Inen ne aunee: Jume' bachiata ama kima' betchi'bo karim ne am tatapnee junuen watem, che'a bwerem ya'a betchi'bo intok junama'a inepo si'imeta juka' bachiata intok in jipue'uta ne ama kima'ane”, ti eakai. ¹⁹ “Junak nee jaibu a inen jiunee: I'an ala nee juebena wasuktiam betchi'bo ne tua yu'in jita jipue. I'an naateka, yum jo'eka, ji'ibwaka intok jita je'eka nee tua alleene, ti ne a jiune.” ²⁰ Taa iniau ju'u Lios: “Empo ka suawa'aa, jiba inia tukaariat empo mukne. I'an su ju'u em nau tojiri, jabesa tua aamak tawaneekai”, ti au jiiak. ²¹ Jiba inien au chuchupe, ju'u inim beje'emta jain juni'i aapo'ik betchi'bo jiba, nau totojamtau. Taa ini'i intok junuen, Liojta betana weyeka ayukamta, ili juni'i ka aet au eetuamtau.

Lios, jume' a' yoemiam am bichaka am suua

²² Chukula ju'u Jesus jume' a' majtimmeu:

—Junuen san nee inen emou jia, eme'e, juka' enchim bwa'eeka japsinee'u betchi'bo intok kia juka' enchim tajo'otenee'u betchi'bo juni'i, kaachin eene. ²³ Bwe'ituk ju'u japsiwame, ju'u bwa'amta bepa che'a eiyaawatchi. Intok ju'u takaa, ju'u tajo'ota bepa che'a eiyaawatchi. ²⁴ Jume' konim eme'e mammatene. Inime'e ka e'echa. Intok kia ka bachiata tobo tobokta. Intok kia jak bem a' e'erianee'uta juni'i ka jipue. Taa junuentaka juni'i, ju'u Lios am mimika. Eme'e, inime'e wikitchim bepa che'a juni'i eiyaawa.

²⁵ Intok emo nasuk tua kaabe, ini'i, ju'u tua unnaa jachin au a' eetua' betchi'bo, junaen, senu batata nasuk'aman juni'i, juchi a' yo'otuneeme.

²⁶ Junuen, eme'e ka jaikiku juni'i ka yumakai, jaisaaka eme'e wate weemtat emo temaeka emo au yuma'amachia.

²⁷ 'Jume' juyam sesewame jachin bem yoyyo'otune'po eme'e am mammatene. Inime'e kaita joaka, ka jiji'ika. Taa inientaka juni'i, kia ju'u che'a yo'o ya'ari Salomontuka'u, yu'in ujoyoik atteaka juni'i, ka inime'e watem benasia ujoyoisi machiakan.

²⁸ Junuen, ju'u achai Lios juka' i'an wajpo juyata, juka' chukula wakeka taya'atunemta, junuen ujoyoisi a' joakai, aapo che'a juni san enchim tajo'onee'uta emou autuane, eme'e kaita a suale'am.

²⁹ Junuen san beja eme'e ka jain emo eetuanee ju'u enchim bwa'anee'u betana intok enchim ji'inee'u betana.

³⁰ Bwe'ituk jume'e, ka Liojta soal ta'aame, si'ime inia weemtat jiba jiapsek. Taa ju'u enchim achai Lios, si'imeta inika'a emou a' be'ee'uta ju'unea.

³¹ Taa eme'e emo betchi'bo Liojta betana weyeka enchim jiapsimmeu tu'i'eamtat aet emo temai sakanee intok si'imeta inika'a waatek chukula eme'e ket a' miknaa.

Teekau ju'u kaitau a tamachiatuka, ju'u tu'ika bitwame

³² 'Bwalam benasi in eiyaa'um, ka eme'e majjaune. Tua eme'e iliiki o'oben, taa ju'u enchim achai Lios emo betana inien aapo'ikumak yo'otaka enchim annee'uta junuen a' waatak.

³³ Juka' enchim jipue'uta eme'e nenkinee intok eme'e, jume' jiokot eame mikne. Intok

junuen ayuka, si'imeta bepa eiyaawatchika, ka lu'utineemta intok ka moineemta, teekau junuen jipu'ubaekai. Junaman juka' jita e'etbwamta ka anne'ewi intok kia jume' yoeriam, kaita a momoiya'awi. ³⁴ Bwe'ituk eme'e, jum juka' eeiyaawatchika, beje'emta enchim jipue'po, junaman ket eme'e jiba aet jiapsine.

Yuma'isi emo jipueka, bo'o bit'eewame

³⁵ 'Jiba eme'e ka emo koptaine, ka machiku tachiriam jiba nunu'ubwame benakai. ³⁶ Eme'e, kia jume' tetekokame benasi eene. Inime'e, juka' bem teko, jum jujupwa'u betana nottinemta a' bo'o bichame benakai. Junuen aapo'ik yepsaka, pueetata a' poponak sep a' etaporiam betchi'bo. ³⁷ Tua alleenee jume' tetekokame, inime'e bem teko, ka kokochemmeu a' yebijnee'um. Tua lutu'uriapo ne inen ne emou jiia, jiba aapo ju'u bem teeko, mesau am joaka aet jiapseka, aapo am a'abojne. ³⁸ Ela'po inika'a nasuk tukaapo oo abe matchuu a' yebijneeo juni'i, junuen ka kokochemmeu yepsakai, inime'e a' tekokame tua lutu'uriapo bem allea'u ameu aune. ³⁹ Intok eme'e inika'a ju'uneiyaane, waka'a jo'aakamta, inika'a jak weyeo juka' jita nunu'emta a' yebijnee'uta a' ju'uneao, inika'a ka kot'ea'u, intok jum kariu jita etbwa betchi'bo, ka aman a' kibaktua'ea'u. ⁴⁰ Eme su juni ketchia, jiba junaen yuma'isi, kaita emou be'eeka a' bo'o bitne. Bwe'ituk tua ka au waatiwao su yebijnee ju'u emo benasi yoeme.

Tekoka, yuma'isi a yoem eiyaatume, intok tekoka, ju'u ka a yoem eiyaatume

⁴¹ Junak intok ju'u Peeo:

—Achai, inika'a ta'abwiku a' tamachiaka em teuwaaka'uta, jaisa empo ito betchi'bo jiba a' teuwaak, oo si'imem betchi'bo ja'ani —ti au nat-temaek.

⁴² Ju'u yo'owe Jesukrijto inen jiiak:

—Inile benasi mamachinee ju'u yo'ota tekilta a' jooriame. Ini'i suawaka intok ka ta'abwisi eame. Inika'a, ju'u a' tekowa a' jo'aapo jume' a' yoemiammeu a' to'o simnee'u, juname'e aapo'ik am ji'ibwaneeo, junak am ji'ibwatuane' betchi'bo.

⁴³ Tua alleenee ju'u tekokame, ini'i, ju'u a' tekowa nottekai, junuen juka' tekilta a' joo'ea'uta, a' joaka teunaame. ⁴⁴ Lutu'uriapo ne inen emou jiiia, junaka'a, ju'u a' tekowa, si'imeta a' atteabeu, aapo'ik au yo'otaka a' kecha'ane. ⁴⁵ Taa juna'a tekokame intok, juka' a' tekowa ka lautu a' nottine'eti eaka intok ini'i, jume' waate tekokame intok jume' jaamuchim ama tekipanoame, ka tu'isi am bichaka intok ji'ibwawamta intok nanaakowamta weetu-aao, ⁴⁶ junako, wa'a a' tekowa, taewait intok jak weyeo, juka' a' tekokamta ka a' bo'o bichao su yebijne. Intok inika'a tua ka a' jiokoleka, unnaa bettesi jiokot au a' chupa'ane. Intok jiba jume' Liojta ka sual ta'aame benasi au a' chupakai.

⁴⁷ Ju'u tekokame juka' a' tekowata joo i'a'uta ju'uneiyaaka taa ini'i ka aet jiapseka a' koptaikai, intok kia ka a' nok jikkajakai, ini'i tua bettesi jiokot ya'atune. ⁴⁸ Taa ju'u tekokame, juka' a' tekowata joo i'a'uta ka ju'uneiyaaka intok ini'i ka a' joo'ea'uta joakai, ini'i ka tua bettesi jiokot au weene. Bwe'ituk wa'a che'a yuma'isi Liojta betana weyemat ju'uneaka a' mabetlame, ini'i junae betana au waatianaa. Ju'u intoko che'a

yu'in a' ya'anee'uta maki, ini'i junae betana au waatianaa.

Jesujta betchi'bo, ka nau eewamta aunee'u, a' utte'atuka'po

⁴⁹ 'Ineponee bemelasi weyeka nok lutu'uriata, taji u a tammachiatumta ne a'abo toji'isek. Intok inepo inika'a jaibu a' weetuapea. ⁵⁰ Utte'a, ketun juka' unnaa jiokot in ino bitnee'ue in ji'obilaatune'po intok inika'a neu chupsu'u tajtia, tua ka in yanti ela'u neu aune. ⁵¹ Jaisa eme'e, yanti elwaka jiapsiwamta nee a'abo bwiau jiapsammeu ne a' weiya'ati ea ja'ani. Ka junu-eni, ala, ka nau eewaka jiapsiwamta ne a'abo weiyaa. ⁵² Bwe'ituk i'an inim bichau bicha, mamnika nau werika, inime'e ka nau eene. Bajika, jume' woim beje'ene. Jume' woika intok, jume' bajim beje'ene. ⁵³ Inen weyekai, ju'u achaiwai, a' yoemiawata beje'ene. Ju'u yoemiawai intok a' yo'owata beje'ene. Ju'u malawai a' jamut asoawata beje'ene. Ju'u marawai intok a' malawaita beje'ene. Ju'u asekawai, a' jaboraiwaita beje'ene. Ju'u jaboraiwa intok a' asekawata beje'ene.

Jiba taewaim betana ju'u machilaa

⁵⁴ Ju'u Jesus ket ju'u yoemratau inen jiiak:

—Eme'e, jume' naamum, ta'ata aman weeche'e betana jikau cha'atume bichakai, eme'e sep, i'an yukbae'eti jii. Intok inien yeu weama. ⁵⁵ Intok sur betana jekata buiteo, eme'e sep, i'an tat-tabae'eti jiune. Intok junuen tattae. ⁵⁶ Ka tu'i yoememtaka emo tu'u joame, eme'e, juka' aniata

oo teekata jachin a' machiaka'uta bichaka, taewaim ju'une'eiyaa. Taa eme'e inime'e taewaimmet enchim amet jiapsa'ummet weenemta juka' a' teuwa'a'uta eme'e ka a aet ju'unea.

Ju'u enchi beje'eka anemtamak em emo tu'utenee'u a' jariunee

⁵⁷ 'Jaisaakai eme'e ju'u che'a emou lutu'uriatu machik intok emou tu'i machik juni'i, ka aet a ju'unea. ⁵⁸ Senuk enchi a' beje'eeo intok enchi a' ya'uraa bittuaseko, ket aamak weyeka, aamak emo tu'utenee junuen ka ya'uttau bicha enchi a' su'u tojine' betchi'bo. Bwe'ituk junako ju'u ya'ut, jume' yee e'etammeu enchi su'u tojinee intok juname'e enchi eta'ane. ⁵⁹ Inen ne eu jiiia, junama'a empo ka a yeu weene, ka si'imeta juka' em wikiria'uta empo ka a' beje'etuasuko.

13

Ka tu'ik bo'o jooriaka jiapsiwamta betana emo temaiwamta a' utte'atuka'u

¹ Jiba juname'e taewaimmet jeela, waate, Jesujtau yeu yajak. Inime'e intok, juka' Pilaato' teamta jume' waate, bwiaaraa Kalilea' tea'po joomem a' su'aka'uta au teuwaakai. Intok inika'a aapo'ik jiba juname'e bem ojbo, jume' naikim wokekame, Liojta yo'ori betchi'bo bem su'aka'um, inime'e ojbomak ket a' kuutaka'uta. ² Ju'u Jesus intok inen ameu jiiak:

—Jaisa eme'e, inime'e bwiaaraa Kalilea' tea'po joomem, inika'a ameu yeu sika' betchi'bo, si'ime jume' waate bem bwiaarapo joomem bepa che'a ka bem tu'i yoememtuka' betchi'bo junuen am

ayuk ti ea ja'ani. ³ Kannee inien yeu a' sika'a ti jiia. Eme'e intoko junuen ka tu'ik joowamta betana ka enchim emo temaeko, si'ime eme'e juni'i ket kokkone. ⁴ Oo jaisa eme'e, wame'e woj mamni ama woj naikika, tebesi jikau bicha karita benaka ya'arita Siloe' teamta amet wecheko, inime'e kokokame, inime'e, jume' waate junama'a bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po joomem bepa jita che'a ka tu'ik am ya'ariaka' betchi'bo junuen am ayuk ti ea ja'ani. ⁵ Kannee inien yeu a' sika'a ti jiia. Eme'e intoko junuen, ka tu'ik joowamta betana ka enchim emo temaeko, si'ime eme'e juni'i ket kokkone.

Chuna ouwo ka tatakamtat nokaka jita ta'abwik a' teuwaaka'u

⁶ Junak intok ju'u Jesus, inika'a jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookan:

—Seenu, a' waj bwiapo chuna'ouwota echiakan. Intok ini'i, junaka'a a' takasuk ja'ani ti eaka, aman a' bit betchi'bo siika. Taa junama junaet tua kaita teak. ⁷ Junak intok ini'i, ju'u junaka'a wajta suuamtau inen jiiak: “Beja ne baji wasuktiapo a'abo iniat chunam jajaiwa intok ne jiba kaita tettea. A' chuktane. Jaisa betchi'bo ini'i kia beja inim bwiata jinne'ulatune”, ti au jiiak. ⁸ Taa ju'u, junaka'a waj bwiata suuame inen a' yoopnak: “Inia wasuktat jiba inim a' su'u tojinee achai, bwiata nee a' bwalkoteriaka intok bwiata utte'ata maknemta nee au to'obae. ⁹ Intok inien ya'awak, jumak juchi wasuktat takane. Taa junuen ka a' takako, junak ala a' chuktane”, ti au jiiak.

Jesus, senu aet yum jo'e ta'apo, jamutta po'ola tawalata au ine'etetua

¹⁰ Sejtul, senu aet yum jo'e ta'apo ju'u Jesus senu juriom te'opopo yee majtan. ¹¹ Intok junama, jamut, woj mamni ama woj naiki wasuktiapo ko'okoeka ama aanen. Inika'a, senu bebeje'eri ka tu'i jiapsi tua po'ola a' tawaalatukan. Aapo ini'i tua ka a rutukten. ¹² Ju'u Jesus ama a' bichakai, au chaaeka:

—Jamut, empo beja, em ko'okoa betana kaita intok et aayuk —ti au jiiak.

¹³ Junak intok aapo ju'u Jesus aet mamtek. Intok junama lautipo ju'u jamut rutuktek. Intok sep, Liojtau bicha a' allea'uta teuwa taitek. ¹⁴ Taa ju'u junama'a juriom te'opopo yo'o ya'ari, ini'i o'omtek, juka' Jesujta junaka'a jamutta aet yum jo'e ta'apo a' tu'uteka' betchi'bo. Intok ini'i, jume' ama anemmeu inen jiiak:

—Busan taewaim aayuk amet tekipanoanaame. Juname'e taewaimmet eme'e tu'ibaeka a'abo katne. Intok ka ju'u aet yum jo'e ta'atchi.

¹⁵ Junak intok ju'u yo'owe Jesukrijto inika'a inen yoopnak:

—Ka tu'i yoemtaka juni'i emo tu'u joame. Jaisa emo betana kaabe ju'u a' wakajta oo a' buuru aet yum jo'e ta'apo a' woitaka, jakun a' ba'a ji'ituaneeme. ¹⁶ Inika'a jamutta intoko, ju'u Apra'am tuka'uta betana yoemiammet yeu sim-riata, inien ju'u bebeje'eri, iniae ko'okoe, woj mamni ama woj naiki wasuktiapo jikot au a' bittuamta, jaisa ini'i aet yum jo'e ta'apo ka inia a' ko'okoa betana ka aet aniatu'eewan ja'ani —ti jiakai.

¹⁷ Juka' Jesujta inika'a a' teuwaasuko, si'ime jume' a' beje'eka kateme, tua tiweka taawak. Taa si'ime ama yoemra tua allean Jesujta tua eiyaa watchika a' joa'uta bichakai.

Mojtaasa bachiāt nokaka jita ta'abwīk a' teuwaaka'u

¹⁸ Junak intok inen jiiak:

—Jita benasa intok jitausa nee a' tamachiane, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana ju'u nok lutu'uria. ¹⁹ Ini'i, seenuk inim yoemta, mojtasa bachiata a' waj bwiapo a' echaka'abena. Intok ini'i junuen tua bwe'u juyata benasi yo'otuneeke, junuen tua bwe'uuka, kia jume' jekapo najkateme juni'i a' nassa'akariampo a am tosate'e benasi weye.

Reberuat nokaka jita ta'abwīk a' teuwaaka'u

²⁰ Ketchia inen ameu jiiak ju'u Jesus:

—Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana ju'u nok lutu'uria, jitausa ne a' tamachiane. ²¹ Ini'i, senu jamutta ainam bajisi jitaē yeu to'orim, iliikik reberuata junamemak nau a' kuutaka, junuen si'imek kittim a' boyotua'a benasi weye.

Na'ulaika, ju'u aman aet kimuwame

²² Bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u bicha bo'o joakai, ju'u Jesus, ili bwere jo'arampo intok kia junama che'a ka bwere jo'arammet a' weye'ut, yee majtan.

²³ Junama'a senu aanek:

—Achai, jaisa tua iliikinee ja'ani jume' jinne'uimtuneeme —ti au nattemaekai.

Aapo intok:

²⁴ —Na'ulaika am bicha aet aman kikkimuwa'u luula eme'e kimubaeka'eene. Bwe'ituk ineponee

inen emou jiia, juebenaka aman yajibaane, taa ka a aman yajine. ²⁵ Juka' jo'araka ama katekamta jaibu pueetata a' pattasuko, eme'e, jume' pa'aku aneme, junau ja'abweka a' ponaka inen: "Achai, itom kimutua", ti eme'e jiune. Taa aapo: "Kannee ju'unea jaku'ubo enchim kate'u", ti enchim yoopnane. ²⁶ Junak intok eme'e inen jiu japtenee: "Itepotee emak rejteka emak jiji'ibwasuk. Intok empo itom bwe'u jo'arapo bo'ommet yee mamajtasuk", ti jiune. ²⁷ Taa aapo inen enchim yoopnane: "Jaibu ne enchim tejwaala, ka in ju'unea'po, jaku'ubo enchim kate'epo. Saka'abu'em si'ime eme'e jume' ka tu'ik joaka jiapsame", ti jiakai. ²⁸ Junaman eme'e bwannee intok enchim tamim kusisi jiune, eme'e, juka' Apra'am teamta intok Isaak teamta intok Jakoobo' teamta intok si'ime wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka noktuawaka'um, aapo'ik Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u aamak aneme bichakai, eme'e intoko pa'akun yeu beeprimtakai. ²⁹ Bwe'ituk junak ju'u ka nanau machi yoemra, ta'ata yeu weama'a betana intok ta'ata aman weeche'e betana intok norte betana intok sur betana ama yeu yajine, junuen, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'po, mesau jote' betchi'bo. ³⁰ Junako, waate, jume' i'an inim che'a ka eiyaawame, inime'e junaman che'a eiyaarimtune. Wate intok, jume' i'an inim tua eiyaawame, junaman junak che'a ka eiyaarimtune.

Ju'u Jesus, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po jiap-same betchi'bo bwaana

³¹ Jiba junae taewait, waate paiseeom teame Jesujtau yajaka inen jiiak:

—Inim yeu weene, bwe'ituk ju'u yo'owe, Eroorej teame enchi me'etebobae —ti au jiiak.

³² Taa aapo inime'e inen yoopnak:

—Eme'e aman sajaka, junae yee a' bai ta'aane' betchi'bo suawakamtau inen jiunee: “A' ju'uneiyaane, inia taewait intok yooko, inepo inim jume' bebeje'eri ka tu'i jiapsim jipueme intok jume' ko'okoeme ne am tu'uteka emo am inne'etetuane'po. Intok matchuk ta'apo inepo ansune. ³³ Taa utte'a, inia taewait intok yooko intok matchuko, juka' in bo'o jooria'uta in a' weetuane'po.” Bwe'ituk senuk, juka' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu noktuawamta, mekkaa, ka jum Jerusalem tea'po yeu a' muknee'u, kaachini junuentune.

³⁴ 'Bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po jiapsame, eme'e, jiba jume' Liojta betana ju'uneetuawaka yeteu nonoktuawame sussu'ame. Intok jume' Liojta betana enchim tejwaane' teaka emou bittuawame am mamaasukame, jue benasi ne inim jume' jiapsame neu nau am tojaka am jinne'ubaek, juka' totoi jamutta jume' ili a' asoawam nau a' totoja'a benasia, taa eme'e tua ka junen eak. ³⁵ Yuu, i'an ju'u enchim bwe'u te'opo, junama'a ju'u Lios ka intok anneeka a' ju'uneiyaanaa. Intok inepo ne inen emou jii, enchim ka intok nee bitne'po, junak juka' taewaita a' yuma'u tajtia inen enchim jiuneeo: “Yo'oriwaka a' alleetuanana'u au aune, ju'u achai Liojta betana a'abo weyemtau”, ti enchim jiuneeo.

14

Jesus, seenuk tua taka bajiyata au ine'etetua

¹ Sejtul, senu aet yum jo'e taewait inen yeu siika. Ju'u Jesus, seenu, paiseom teammeu ya'utta jo'au aapo ji'ibwaseko, jume' intoko waate paiseeom aapo'ik marmateka ama aanen. ² Junama'a intok ket, ae bichapo, senu tua taka bajiyaataka ko'okoeka ama aanen. ³ Junak intok ju'u Jesus, jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame intok jume' paiseeom teame inen temaek:

—Jaisa tu'i machi ja'ani, senuk ko'okoemta, a' tu'uteko inien aet yum jo'e ta'apo oo ka tu'i ja'ani —ti ameu nattemaek.

⁴ Taa inime'e ka monteka taawak. Junak intok ju'u Jesus, ju'u ko'okoemtau rukteka, a' tu'utek, intok inika'a a' sim saek. ⁵ Jume' paiseommeu intok aapo:

—Jabesa emo nasuk, juka' a' buuwata oo a' boe-jta, bwia wojo'oku, ba'aka'po ko'om a' wecheko, ini'i ka junama sep yeu a' wikbaaneeme, inika'a junuen kia aet yum jo'e taewaituko juni'i.

⁶ Inime'e intok tua kaita a' yoopnak.

Jume' jujupwaka, pajkou nunuwakame

⁷ Ju'u Jesus, junaman jume' nunurim, inime'e tua bat jum yo'owem mesau joyoyee'um yeu pu'aka ama joteme bichakai, inen am nok tejwaak:

⁸ —Senuk jum jujupwaa'u enchi a' nunuko, empo ka tua jum che'a bichau jojoowa'po yejtebaane. Bwe'ituk junama'a senu ta'abwika, ee bepa che'a eiyaawaka aman nunuritaka a ama yebijne. ⁹ Intok junak ju'u enchim aman

nunukame aman eu sikaa, junak: “Ika'a junum a' yejtua”, ti eu jiune. Junak intok empo, tua tiweka juni'i, junaman che'a amau yejtene. ¹⁰ Ala empo junuen nunuwako, junaman che'a amau jojoowa'po yejne. Junako junuen, ju'u enchim aman nunukame, yepsaka, inen eu jiunee: “In nake'u, a'abo che'a bichau yeesa”, ti jiune. Junuen empo jume' ama mesau emak jokame betana che'a uttiawaka bitnaa. ¹¹ Bwe'ituk ju'u, aapo au yo'o joame, ini'i ka eiyaawaka bitnaa. Taa ju'u intoko ka au che'ewareme, juna'a, tu'isi eiyaawaka bitnaa.

¹² Ketchia aapo junaman jo'arau a' nunukamtau inen jiiak:

—Empo jakwoo juni'i, taewapo oo kupteo, ji'ibwa tebo'oteko, ka jume' em nak ta'aa'um oo jume' emak werim oo jume' mekka jo'aaka em wawaimmeu oo kia jume' totomeka ee naapo jo'aakame juni'i, ka inime'e aman nunune. Bwe'ituk inime'e ket, chukula enchi ji'ibwa nunune, intok junuen empo, em ya'ari betchi'bo juchi a' mabetne. ¹³ Taa empo ala, alleewaka ji'ibwa tebo'oteko, empo, jume' jiokot eaka jiapsame, jume' ka emo taka yekame, jume' lolo'im intok jume' ka bichame, inime'e aman nunune. ¹⁴ Intok empo tua alleewamta bitne. Bwe'ituk inime'e kaachin a enchi a' beje'etwane. Taa ala empo chukula, jume' Liojta bichapo tu'isi tawalame kokkolamtaka am jiabijteo, junak empo juka' eu tu'ik si'imek bitne.

*Tukaapo, tua ji'ibwa tebowamtat nokaka,
ta'abwik a' teuwaaka'u*

¹⁵ Inika'a jikkajakai, junama'a mesau jokame betana senu Jesujtau inen jiiak:

—Tua alleenee wa'a, junaman Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u aman aamak ji'ibwaneeme —ti jiiak.

¹⁶ Iniau inen jiiak:

—Seenu, tukaapo tua bwe'uusi ji'ibwa teboka, intok ini'i tu'isi juebenam aman nunu tebok.

¹⁷ Intok tukaapo junama'a jaibu kupteka ji'ibwabaawao, ini'i, jume' nesauta a' jooriame betana senuk, jume' aman nunurimmeu: “A'abo em kaate, bwe'ituk jaibu si'ime yuma'isi ama jipu'uwa”, ti ameu a' jiune' betchi'bo, ameu a' bittuak. ¹⁸ Taa juname'e si'ime emo jiokoi tebosau japterek. Ju'u seenu, che'a bat nokakame inen jiiak: “Ju'ubwa jeela nee waj bwiate jinuk intok utte'a in aman noitine'po a' bit betchi'bo. Nee aet jiokoine”, ti jiiak. ¹⁹ Ju'u juchi seenu, nokaka inen jiiak: “Boesim, mamni japteriam ammea mo'iti betchi'bo ne jinula. Inime'e intok ne aman ji'obilaabae. Eu ne ujbwana, nee jiokoine”, ti jiiak.

²⁰ Ju'u intok seenu, iniamak bajikai, ket inen jiiak: “Ju'ubwa jiba ne pajkoka juube intok jiba inia betchi'bo ne ka a aman weene”, ti jiiak. ²¹ Ju'u sawame, a'abo notteka, a' tekobeu inika'a si'imeta teuwaak. Junak intok ju'u tekowai, o'omteka intok ju'u a' sawe'u inen jiiak: “Aman sikaa, lauti jum bwe'u jo'arapo amet naj katwa'ummet, si'imekut intok jume' kaitae emo ania machim intok jume' ka emo taka yekame intok jume' lolo'im, intok jume' ka bibichame a'abo am weiyaane”, ti au jiiak. ²² Che'a chukula intok ju'u sawame: “Achai, jaibu ne si'imeta juka' em

teuwaaka'uta ne a' ya'asuk. Taa intok ketuni wate im be'ee", ti au jiiak. ²³ Junak intok ju'u tekowai, ju'u a' sawe'u: "Lauti aman yeu sikaa, jum naj katwa'apo intok bo'ommet juchi waatem, utte'apo juni'i, a'abo am nunune. Junuen inim jo'aapo am tapunne' betchi'bo", ti au jiiak. ²⁴ "Bwe'ituk lutu'uriapo ne inen emou jiia, wame'e che'a bat naataka a'abo in nunuka'um betana, tua kaabe inim kupteo nemak ji'ibwane", ti jiiak.

Krijtota makeaka jiapsiwamta, kayeupo benasi a' weye'po

²⁵ Yoemra tua juebenaka Jesujtat cha'aka kaaten. Aapo intok kuakteka inen ameu jiiak:

²⁶—Kia jabetaka juni'i, ini'i nemak eaka in majti tubaeme, taa ini'i, a' yo'owam oo a' jubiawata oo a' yoemiam intok jume' aamak werim ka omola am tawaalata benasi am eiyaabaeme, intok ini'i, kia inim tu'isi a' jiapsa'uta juni'i, ka junuen a' eiyaame, ini'i kaachin nee betana a' majtitune, ka junuen au lutu'uriane. ²⁷ Intok wa'a, ini'i nee betchi'bo a' jiapsiwata a' ta'arunee'ut ju'uneaka, ini'i ka junuen nemak eebaeme, juna'a kaachin nemak eaka nee betana majtitune. ²⁸ Emo betana seenu, ini'i mekka bit betchi'bo, karita benaka tebesi jikau a' yo'oturiane'uta ya'abae'eteko, jiba tua ini'i, che'a bat naataka, kateka, junama'a juka' a' kima'anee'uta a' na'ikiane. Junuen ae a' chupnee'u, au a' yuma'ireaka'uta ju'unee betchi'bo. ²⁹ Ka junuentuko, ini'i, aet a' nawanee'uta naateko, chukula intok ka a' chupakai, si'ime jume' a' bichame, jaana aet nok japtene. ³⁰ Intok inen jiunee: "Ini'i yoeme,

karita benaka a' ya'abae'uta naatek intok ka a' chupak", ti inime'e jiune. ³¹ Oo senu, a' bwiawapo yo'o ya'ari, ini'i, juchi juka' senuk yo'o ya'arita beje'eka nassuabae'eteko, jiba tua ini'i ket che'a bat naataka, kateka, ju'uneebaane, jume' woj mamni miil sontaommea, aapo, juka' senu taka miil sontaom weiyaamta beje'eka, tu'isi yeu a' weene'po ju'uneebaekai. ³² Intok ini'i ka ama yumakai, juka' senu yo'o ya'ata, a' beje'eka weyemta, ketuni mekka a' aneo, aapo ini'i, aapo'ik betana watem au bittuane, junae betana a' kaitatunee'uta am a'aune' betchi'bo. ³³ Junuen san, emo betana, jabetaka juni'i, wa'a, si'imeta juka' a' jipue'uta, ka omola a' tawaame, ini'i ka nemak eaka nee betana majtitune.

Juka' onta a' cho'okoa ta'aruko, jaisa a' tawane'e'u

³⁴ 'Ju'u oona tua tu'i o'oben, taa ini'i a' cho'okoawata ta'aruko, kaachin intok a sawatune. ³⁵ Ini'i, kia bwiaata betchi'bo juni'i ka tu'i, oo waka korapo wo'otapo juni'i ka tu'i. Ini'i, kia mekka wo'otanaa ala. Ju'u a' jikkajibaeme a' mammatene.

15

Bwala chiktulatat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ Si'ime jume' ya'uraata betana, tomita nau totojame, intok jume' tua ka tu'i yoemem, inime'e, Jesujta a' jikkajibaeka au ruk rukten. ² Intok inia betchi'bo jume' paiseeom teame intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e aet nokaka:

—Ini'i yoeme, jume' tua ka tu'i yoemem au yaa-jitua, intok amemak jiji'ibwa —ti jiaan.

³ Junak intok ju'u Jesus, inika'a jita ta'abwiku a' tammachiaka ameu nookan:

⁴ —Jabe juni'i emo nasuku seenu, mamni takaam bwalam jipueka intok ini'i, junama'a wepu'ulaik ta'aruko, jiba tua ini'i, jume' naiki taka ama woj mamni ama batanim jum wajpo am suua'po, am to'o sikaa, intok ini'i, juka' bwalata a' ta'aruka'uta a' tea'u tajtia a' jariune. ⁵ Intok ini'i, junaka'a teakai, a' jenommet a' tekaka, a' nuk simne, tua alleakai. ⁶ Intok ini'i, a' jo'au yepsakai, jume' a' ta'aa'um intok jume' ae naapo jo'aakame nau am nunuka inen ameu jiunee: “In allea'uta eme'e nemak bitne. Bwe'ituk juka' bwalata in ta'aruka'uta, ne a' teusuk”, ti jiune. ⁷ Ineponee inen emou jiia, jiba inile benasia, teekau jiapsame nasuk che'a alleewame aune, seenuk ka tu'ik joamta, ka tu'ik betana au a' temaeko, jume' naiki taka ama woj mamni ama batanika tu'i yoemem, inime'e kaita ka tu'ikut emo temaineeme bepa.

Tomi ta'aruit nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

⁸ 'Oo ketchia, ju'u jamut, woj mamni tosai tomim jipueka, intok ini'i, junaka'a wepu'ulaik ta'aruko, jiba su tua ini'i, tachiriata yaaka, jum a' karipo, junaka'a a' tea'u tajtia, tu'isi ama jichikne. ⁹ Intok ini'i, junaka a' teusukai, junak jume' a' nakeka a' ta'aa'um intok jume' ae naapo jo'aakame nau nunuka inen ameu jiunee: “In allea'uta eme'e i'an nemak a' bitne. Bwe'ituk juka' tosai tomita in ta'aruka'uta, ne a' teusuk”, ti jiakai.

¹⁰ Ineponee inen emou jiia, jiba inile benasia ket,

teekau, jume' Liojta ankelesim nasuk, tu'isi allee-wame aune, seenuk, ka tu'ik joamta juka' ka tu'ik betana au a' temaeko.

Yoemiawaita, tua eiyaawatchik, kia beja a' wo'otaka'ut nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹¹ Ju'u Jesus inen jiiak ketchia:

—Senu yoeme, wooim ou yoemiakan. ¹² Inime'e betana intok ju'u che'a ka yo'owe, a' achaiheu: “Achai, juka' chukula neu tawanee'uta, in au lutu'uriaka'uta, baat nee a' makne”, ti au jiiak. Junak intok ju'u achaiwai, bem au lutu'uriane'uta amet na'ikimtek. ¹³ Ka jaiki taewaim simsuka, chukula, ju'u che'a ka yo'owe, usiwai, junama a' atteawa nenkak. Intok junae tomie, ini'i, mekka ta'abwi bwiaaraau bicha siika. Junaman, ini'i, si'imeta ae au alleetuaka, ka tu'isi jiapsaka a' lu'utak. ¹⁴ Taa junak inika'a si'imeta jaibu a' lu'utasukai, iniat chukula junama bwiaaraapo, tua kaita bwa'amachiwaka tebaatuk. Intok ini'i tua ama tebbauri taitek. ¹⁵ Junak intok ini'i, junama bwiaaraapo jometa senuku yoemtau yep-sak, tekilta jaiwakai. Juna'a intok junama a' wasau, kowim a' suuane' betchi'bo aman a' bit-tuak. ¹⁶ Intok junama'a, jume' ju'upam benaka, kowim bwa'ee'um bwa'aka, jobo'opean. Taa tua kaabe jita a' mimikan. ¹⁷ Junak intok ini'i inen au eetua taitek: “In achaimak a' tekipanoareeom, tua juebenaka bwa'aame, kaita be'eeka ameu aayuk. Inepo intok inim abe tebae muuke. ¹⁸ In achaiheu bichaa ne nottinee intok ne inen au jiunee: In yo'owa, Liojta beje'eka intok kia enchi beje'eka juni'i nee ka tu'ik ya'ala. ¹⁹ Ka neu lutu'uria, jaibu em yoemiapo em nee ta'aanee'u. Ala ime'e

eu tekipanoame benasi nee mabetne”, ti eakai.
²⁰ Junak intoko ini'i bo'o joo taitek. Intok junuen a' achaiwata jo'aau nottek.

'Inika'a ketuni mekka a' weamao, ju'u a' achaiwa a' bichaka tua a' jiokolek. A' nankika au sikaa, intok a' ibaktaka intok aet tenteka, junuen a' mabetak. ²¹ Junako ju'u yoemiawai inen au jiiak: “In yo'owa, Liojta beje'eka intok enchi beje'eka nee ka tu'ik ya'ala. Jaibu ka neu lutu'uria, em yoemiapo em nee ta'aane'po”, ti jiiak. ²² Taa ju'u achaiwai, jume' a' sawa'ummeu inen jiiak: “Lauti em, juka' tajo'ota che'a tuttu'ik a'abo yeu tojaka intok inika'a eme'e tajo'otwane. Mam pusiapo intok ket aniiliota a' yecha'ariane. Bochampo intok ket em a' woktuane. ²³ Juka' beseeota, awiriarita a'abo tojaka a' me'ene. Ji'ibwaneete intok alleaka pajkota te ya'ane. ²⁴ Bwe'ituk ini'i in yoemia, kia mukiataka intok juchi jiapsakamta benasi neu maachi. Ite a' ta'arukan, taa i'an te a' teulaa.” Intok junuen, inime'e bwe'uusi alleewamta weetua japtek.

²⁵ 'Taa ju'u che'a yo'owe usiwai, wasau aanen. Intok ini'i nottiseka, intok a' jo'aau jeela weyeka, jiponwamta intok yi'iwamta jikkajak. ²⁶ Junak intok junama'a, senu usi o'outau chaaeka, ju'u ama weye'ut au nattemaek. ²⁷ Ju'u usi o'ou inen au jiiak: “Ju'u em saila yepsak. Ju'u em achai intok, juka' beseeota awiriarika a' me'e tebok. Aapo'ik kaachin machika, ka ko'okoeka a' yep-saka' betchi'bo.” ²⁸ Taa ju'u che'a yo'owe usi-wai au o'omtituak. Intok ka a' kibakbaao, ju'u a' achaiwa ama yeu siika a' kibakne' betchi'bo au nokbaekai. ²⁹ Ini'i intok a' achaibeau inen ji-

iak: “Empo tu'isi ju'unea, juebena wasuktiapo ee betchi'bo in tekipanoalaa'po. Jakwoo juni'i ka enchi beje'eka aulatakai. Taa empo sejtul juni'i, in nak ta'aa'ummak in alleene' betchi'bo, kia ili chibata wepu'ulaik juni'i kee nee miika. ³⁰ Taa i'an, ini'i em yoemia yebijlaa, ini'i, ka tu'i jaa-muchimmak ju'u bu'uu tomi, kia beja a' beutakai, intok i'an empo juka' beseota che'a awiriarita a' me'elaa.” ³¹ Junak intok ju'u achai inen au jiiak: “In yoemia, empo inim jiba nemak aane. Intok si'ime ju'u in jipue'uta, ket empo nemak a' atteak. ³² Taa i'an tua inien utte'a, pajkoka intok alleewamta itom weetuanee'u. Bwe'ituk ju'u em saila, mukiataka intok juchi jiapsakamta benasi maachi. Intok ta'aruitukan, taa itepo a' teulaa.”

16

Ju'u tekipanoareommeu weyeka, ka a yoem eiyaatumtat nokaka ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ Ju'u Jesus ket inen a' majtimmeu jiiak:

—Senu tekowai tua yu'in tomeke, ini'i, seenuk tekileu a' yo'o ya'ari jipuen. Ini'i tekowai intok, aman tejwaawak junaka'a tekilpo a' yo'o ya'ari, juka' beje'emta aapo'ik jipue'uta, kia beja a' wiu-taria'po betana. ² Junak intok ju'u tekowai juna nau chaaeka intok inen au jiiak: “Jaisa lutu'uria ja'ani, ee betana ini'i neu teuwaari. Juka' tekilta em ya'ari, nee a' ju'uneiyaatuane. Bwe'ituk ka intok empo inim in tekilpo yo'otaka tekipanoane.”

³ Junak ini'i, tekileu yo'owe: “Jaisa ne anne. I'an juka' in teeko tekilta nee a' u'aaneeo. Wajpo tekilta in ya'ane' betchi'bo ne ka utte'ak. Intok

kia jak in netanee'uta, nee tiiwe”, ti ee taitek. ⁴“Jaibu ne ju'unea ju'u in aunee'ut, junuen ka nee tekileko, watem bem jo'aampo tu'isi nee mabbetneeme anne' betchi'bo”, ti eak. ⁵Junak intok ini'i, jume' a' tekowata wikiriammeu, we'epulaimmeu chaaek. Ju'u bat au yepsakamtau: “Jaikiksa empo a' wikiriia juka' in teeko”, ti au nattemaek. ⁶Ini'i intok: “Mamni taka bwere bariilim oliibo aseitekame”, ti a' yoopnak. Ju'u tekileu yo'owe junak inen au jiiak: “Inim aayuk ju'u em nu'uri ji'ojteitakai. Kateka, noolia juchi seenuk inia betana nasuk'aman jiba em wikiria'uta a' ji'ojtene”, ti au jiiak. ⁷Chukula intok juchi senuku: “Empo su intoko, jaikiksa a' wikiriia juka' in teeko”, ti au nattemaek. Ini'i intok: “Mamni taka tiiko sako jikimaim nee a' wikiriia”, ti a' yoopnak. Junak intok ini'i: “Inim aayuk ju'u em nu'uri ji'ojteitakai. Taa i'an noolia, kateka juchi seenum naiki takaata jiba em wikiriao'po a' ji'ojtene”, ti jiakai. ⁸Iniae ju'u tekowai ju'uneak, juka' ka tu'i yoemtaka, tekileu yo'ota, jita inile benak a' joonee'uta a' suawaeka'po. Bwe'ituk jume' inim bwiapo ayukamtat jiba jiapsekame, nau eaka jita bem nau a' joonee'ut, che'a tu'isi a' jooa, jume' Liojta yoemiam bepa.

⁹ 'Inepo ala nee, inim bwiapo tua ka tu'ik weye'po, juka' beje'eka ayukamta, inim watem junamemak eaka enchim am ta'aane' betchi'bo nee enchim a' sawaane'uta enchim tejwaa. Junuen juka' beje'eka ayukamta emou a' lu'uteko, jum jiba yuu enchim annee'u, jume' junaman enchim mabetneeme anne' betchi'bo.

¹⁰ 'Ju'u, ka jaikika au su'u tojirimak, junaet

a yoem'eiyaatukame, ketchia ini'i, juebenaka au su'u tojirimmak, junaet a yoem'eiyaatune. Ju'u intok, ka jaikika au su'u tojirimmak, junaet ka a yoem'eiyaatuka a' joame, ini'i, ju'u juebenaka au su'u tojirimmak juni'i, ka a yoem'eiyaatune. ¹¹ Junuen san, eme'e inim bwiapo tua ka tu'ika beje'eka ayukamta mak eme'e ka yoem'eewatchisia a' sawaakai, Liojta betana lutu'uriapo si'imeta bepa beje'ekamta, kaabe emou a' su'u tottojine. ¹² Intok eme'e, juka' ka enchim atteata enchim jipue'uta, ka eiyaawatchisi a' sawa'ateko, kaabe junuen juka' enchim au lutu'uriaka enchim bitnee'uta a enchim a' mabettuane.

¹³ 'Jabe juni'i tekipanoareotakai, kaibu woim tekoka, nanancha a nesauta am jooriane. Bwe'ituk senuk omtaka, juka' senuk intok nakne. Oo juka' senuk che'a jikkajaka, juka' senuk intok ka a' eiyaane. Inien san kaabe, Liojta a' joo i'a'uta a' jooa intok ket junaewit yu'in tomibaane.

¹⁴ Jume' paiseeom teame, inime'e jiba tua yu'in bem tominee'uta eiyaame, si'imeta inika'a jikkajan. Intok Jesujta betana inime'e jaana nookan.

¹⁵ Jesus junak inimmeu:

—Eme'e, ka tu'i yoememtaka juni'i, yoemrata bichapo emo tu'u joame. Taa ju'u Lios emot ju'unea. Bwe'ituk inimi'i, ju'u jume' yoemem betchi'bo tua bem ae emo eiya tebo'uta, inika'a, ju'u Lios ka a' bibitpea —ti ameu jiiak.

Jesujta, Moiseejtuka'uta betana nesaurim, intok Liojta yo'otaka a' kateka'a betana a' nokaka'u

16 'Juka' yee babatoowame, Joan teamta inim jiapsaka'po taewaimmeu tajtia, jume' Moiseej-tuka'uta betana nesaurim intok jume' Liojta betana ju'uneetuawakame yee majtaka ji'ojteka'u, inim tu'ireakan. Taa junama naateka chukula bicha, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' bemela tu'i nok lutu'uria yee majtawa. Junaman bicha intok, si'ime aman jiapsibaeka, emo utte'a jooria.

17 'Teekapo chokim intok kia ini'i bwiiia intok aet ayukame, che'a ka obiachi a' lu'utinee'u, Liojta nesauri ji'ojtei betana wepul nokita, kaita a' teuwa'a benasi a' tawanee'u bepa.

Jesus, emo kukunaka emo wo'otawamatat betana yee majta

18 'Seenu, ini'i a' jubiwa jimaaka intok ta'abwik jubekai, ini'i, Liojta bichapo ka tu'ik ya'arine. Intok ju'u jamut jimaarita a' jubekame, ket Liojta bichapo ka tu'ik ya'arine.

Seenu, tua tomekame intok ju'u Laasaro' teamtat a' nokaka'po

19 'Senu yoeme tua tomeke jiapsan. Ini'i intok tua ujoyoika intok beje'emta a'atteen. Intok chikti ta'apo ini'i, tua ujoyoisi weyeka, pajkoka au alleetuan. 20 Intok ketchia, senu yoeme, tua kaitae au ania machiakai, Laasaro' teaka jiapsan. Ini'i intok si'ime takaat sa'awakan. Intok junae tomekamta pueetau bichapo bwiapo yeyesan. 21 Ini'i kaitae au ania machime, junae yu'in tomekamta ji'ibwa'po ko'om yojtemtae jobo'opeaka ama katekan. Intok inika'a kia jume' chu'um juni'i, au rukteka, sa'awapo a' tete'ebwan.

²² Chukula junak juna'a jiokot jiapsame muukuk. Inika'a intok jume' Liojta ankelesim, teekau, ju'u Apra'amtai, jume' Liojta yoemiam, kokkosuka bat bem yaaja'u a' tojak. Ket ju'u yu'in tomekame mukuka, ma'awak. ²³ Ju'u yu'in tomekame, jum jiba yuu taji beete'po jiokot au bichakai, jikau bitchuka, omot mekka juka' Apra'amta intok Laasaro' teamta ket aamak katekamta bichak. ²⁴ Junako ini'i: "Itom yo'owa Apra'am, nee e'e jiokoe intok empo juka' Laasaro' teamta a'abo neu a' bittuane, junuen kia a' mam pusiawata juni'i, baisi ba'am a'abo tenpo net a' chaktane' betchi'bo. Bwe'ituk inim tajipo ne tua jiokot ino bicha", ti jiaka au chaaek. ²⁵ Taa ju'u Apra'am inen au jiiak: "Au waate'e in yoemia, junaman jiapsakai, empo tua tu'ik jiba bichak. Ini'i Laasaro' teame intok tua jiokot ka tu'isi au bichak. Taa aapo i'ani inim tu'ik alleewamta bicha, empo intoko jiokot machik bicha. ²⁶ Intok ama naa buustia inim enchim intok itom joka nasuk, tua bwe'uuka, mekka ko'om jakiata benaka ito nasuk bo'oka. Junuen san jume' inim aman bicha katbaeme ka a aman yaja. Jume' intok aman joka inim bicha katbaeme juni'i ka a a'abo yaja", ti au jiiak. ²⁷ Junak intok ju'u yu'in tomekame: "Eu ne ujbwana in yo'owa Apra'am, juka' Laasarota, in yo'owata jo'aau em a' bittuane' betchi'bo. ²⁸ Junaman mamnika nemak wewerim, junammeu a' nokaka intok junuen, juname'e ka junuen ket a'abo inim in jiokot ino bicha'u am yajine' betchi'bo", ti au jiiak. ²⁹ Taa ju'u Apra'am iniau inen jiiak: "Juname'e, juka' Moiseej tuka'uta betana nesauri ji'ojteita intok wame'e Liojta betana ju'uneetuawaka nokakame,

bem ji'ojteka'uta, bempo a' jipue. Juname'e ji'ojteim ela'po bempo bichaka a' nok jikkajine”, ti au jiiak. ³⁰ Ju'u yu'in tomeke'u inen jiiak: “Lutu'uria o'oben in yo'owa Apra'am. Taa inime'e, bempo, kokkoarim betana senu jiabijteka intok ameu weyeo, ka tu'ik betana emo temaine”, ti jiiak. ³¹ Taa ju'u Apra'am: “Inime'e, Moiseej tuka'uta betana ji'ojteita intok wame'e, Liojta betana ju'uneetuawaka nokakame ji'ojteka'uta, junaka'a ka nok jikkajakai, kia kokkoarim betana seenuk junuen ameu yepsak juni'i, junaka'a juni'i bempo ka a' sualne”, ti au jiiak.

17

Senuk ka tu'ik ya'anee'u, jaisa tua ka tu'isi a' chuchupe'u

¹ Ju'u Jesus a' majtimmeu inen jiiak:

—Ju'u ka tu'uwa weyeme inim jiba aune. Taa tua jiokot au machine, ju'u yoemtawi, watem inile benak a' jootuamtawi. ² Che'a au tu'i ean iniau, bwe'u teta ae tutujwamta, kutanaapo au a' suma'awaka, baweu a' jimaatunee'u, junuen inime'e, jume' illitchim nee sualeme, ka tu'ik a' jootuane'po bepa. ³ Eme'e emo suuane.

'Seenuk, Krijtopo emak werik enchi beje'eka, Liojta bichapo ka tu'ik a' yaako, empo junaet a' sua tejwaane. Inika'a intok junaet au temaeka'ateko, empo a' jiokoine. ⁴ Inika'a intok, senu ta'apo juni'i, woo busanisi junuen enchi beje'eka ka tu'ik a' yaako, intok ket woo busanisi inika'a eu yepsakai: “Kannee intok inika'a joone”, ti eu a' jiao, em a' jiokoinee'u eu utte'a.

Liojta yoem'ee ta'eewamta juebenak ae joowa'u

⁵Jume' aapo'ik yeu pu'arim inen yo'owe Jesukri-jtotau jiiak:

—Che'a juni'i Liojta itom sual ta'aane' betchi'bo, itom aniane —ti au jiiak.

⁶Junak ju'u yo'owe Jesukrijto inimmeu:

—Eme'e, kia ju'u mojtaasa bachiata beleekik juni'i, Liojta enchim a suale'uta a' ta'a'ateko, inia juya sikomoro' teamtau a inen jiu ean: “Inim, chikti nawamak yeu sikaa, intok aman baweu kiktene”, ti jiaakai, ini'i juya intok enchim a' teuwaaka'po aman au ean.

Juka' tekokamta au a' lutu'uriaka'u

⁷Emo nasuk seenu, senuk tekilta a' jooriamta junuen takeakai intok inika'a wasau a' mo'ite'u betana oo inika'a, bwaaram a' suua'a betana a' notteo, kaachin ini'i: “Yepsaka, ji'ibwa”, ti au jiune. ⁸Ala iniau: “Tukaapo in bwa'anee'uta ya'ane. Intok a'abo neu a' tojisune. Ket nee ji'ibwaa, chukula intok empo ji'ibwane”, ti iniau jiune. ⁹Junaka'a a' sawee'uta, junuen juka' aet a' sawekame inika'a a' yaaka' betchi'bo, kaibu aet a' bai saune. ¹⁰Eme'e juni'i ketchia, Liojta betana si'imeta juka' tekilta enchim joo i'awa'uta eme'e junaka'a a' ya'asukai, inen eme'e jiu ean: “Tua itepo watem bepa tekoka itom tekil joa' betchi'bo tee ka tuttu'i. Bwe'ituk itepo kaita intok, tua juka' itom a' joo lutu'uriaka'uta jiba te ya'ari”, ti eme'e jiu ean.

Jesus, woj mamnika jume' lepra' teamta ko'okoakame emo ine'etetua

¹¹ Bwe'u jo'arau Jerusalem tea'u bicha naa bu-usti ketun bo'o joakai ju'u Jesus, jume' bwiaaram Samaaria' tea'po intok Kalilea' tea'po aman si-ika. ¹² Junaman ili jo'arammeu yebissusekai, woj mamnika o'owim, inime'e lepra' teamtae ko'okoekai au yeu sajak. Taa inime'e, mekka au ja'abweka taawak. ¹³ Intok inime'e:

—Jesus, yee maj majtame, empo itom jiokole —ti chaaen.

¹⁴ Jesus inime'e bichakai:

—Aman jume' te'opopo yo'owemmeu yajaka emo ju'uneiyaa tebone —ti ameu jiiak.

Inime'e intok junam bicha ket kateka su, ju'u bem ko'okoa betana tu'ireak. ¹⁵ Junak intok juname betana seenu, junuen tu'isuka au bichakai, nottek, tua eakai Liojta a' bai sae'uta teuwaakai. ¹⁶ Ini'i, Jesujtau tonommea kiktekw bwiaw tajti ko'om cha'akai. Junuen beja a' bai saubaekai. Intok ini'i yoeme, bwiaara Samaaria' tea'po jometukan.

¹⁷ Junak ju'u Jesus:

—Che'a bempo woj mamniakan jume' bem ko'okoa betana tu'ireakame. Jaksa aane jume' waate batanikai. ¹⁸ Jaisa ini'i ka juriotakai omot jometa jiba, aapola a'abo nottek junuen tua junen jiaka, Liojta a' bai sae'uta a' teuwaabaekai ja'ani —ti jiiak.

¹⁹ Junak intok junae yoemtau:

—Kikteka intok baa weene. Junuen Liojta em a' sualeka' betchi'bo empo tu'ireak —ti au jiiak.

Jaisa weyeka juka' Liojta inim nesaunee'u ju'u a' yebijne'po

²⁰ Jume' paiseeom teame Jesujtau nattemaek, juka' Liojta inim a' nesaunee'u betana jak weyeo a' aune'eti jiaikai. Aapo intok inime'e inen yoopnak:

—Liojta inim che'a a' nesaunee'u, ini'i, ka jita'e a bittuka weene. ²¹ Kaabe: “Inim aane”, ti jiune, oo: “Junaman jakun aane”, ti jiune. Bwe'ituk ju'u, juka' Liojta che'a yo'otaka inim a' nesawee'u jaibu inim weye —ti jiiak.

²² Junak intok a' majtimmeu inen jiiak:

—Taewai yuma'ane, junak enchim juka' inim emo benasi yoemta, sejtul ta'apo juni'i, emomak anemta enchim a' bitpeeneo, intok eme'e ka a' bitne. ²³ Intok: “Inim aane.” Oo: “Junaman aane”, ti emou jiunaa. Taa eme'e ka am bicha katbaane. Intok kia inime'e, ka amet cha'aka rejtimee juni'i.

²⁴ Bwe'ituk teekapo yuku be'oktiata, ta'ata yeu weama'a betana naateka, aman a' weche'u tajtia a' jibaoka'a benasi, junuen machine, juka' inim emo benasi yoemta, junak a'abo a' notteo. ²⁵ Taa ini'i, che'a bat naataka, utte'a inika'a tua jiokot au a' bitne'po. Intok jume' i'an inim jiapsame betana ka a' mabettune'po. ²⁶ Juka' Noe'etuka'uta jiapsao yeu a' sika'a benasia ket jiba junaen yeu weene, juka' inim yoemta abe a'abo a' notti-neeo. ²⁷ Inime'e, ji'ibwaka, jita je'eeka, jujup-wamta weetuan. Intok jume' bem maarawam am kukunatuan. Juka' Noe'etuka'uta jum bwe'u kuta kari kanoau a' kibakeo taewaita yuma'u tajtia. Inim intok, ba'ae subimneeka intok si'ime kokkok. ²⁸ Juka' Loot tuka'uta jiapsao yeu a' sika'a benasia, ket jiba junaen yeu weene. Inime'e, ji'ibwawamta weetuaka intok jita je'een. Jita jinuwaka, jita nenkiwame weyen. Echaka intok karim joowan.

²⁹ Taa juka' Loot teamta junama bwe'u jo'ara So-rooma' tea'a betana yeu a' siiko, teeka betana, taji asupre'ebeetemtamak kuraik ama ko'om yukuk. Intok juname'e si'imem su'aak. ³⁰ Ket inimmeu yeu a' sika'a benasia yeu weene, taewait juka' inim yoemta a'abo aniau yeu a' machiako.

³¹ 'Junae taewait, senu kari jikat aneka, ini'i, wajiwa jita jipuekai, ka ko'om cheptaka a' nu'ubaane. Senu intok, wajpo anakai juni'i, ini'i ka a' jo'aau nottibaeka'eene. ³² Ju'u Loot tuka'uta jubibeu yeu sikamtau eme'e au waatine. ³³ Wa'a inim jiba, alleaka a' jiapsinee'uta che'a a' eiyaame, ini'i, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' ta'arune. Taa wa'a nemak a' ea' betchi'bo junuen a' jiapsinee'uta ka a' eiyaakame, juna'a, jiba yuu a' jiapsinee'uta a' bitne.

³⁴ 'Ineponee inen emou jiia, junae tukaariat, wepul jipetekipo, woika nau to'oka, junama'a senu nuk simnaa. Ju'u senu intoko junama tawaanaa. ³⁵ Jaamuchim, woika nau tuseme, junama senu nuk simnaa. Ju'u intoko senu junama tawaanaa. ³⁶ Wajpo wooika nau rejteka, junama'a senu nuk simnaa, ju'u intoko seenu, junama'a tawaanaa.

³⁷ Inime'e inika'a jikkajakai:

—Achai, jakunsa ini'i yeu weene —ti au nattemaek.

Aapo intok:

—Jak juni'i mukiata bo'oka'po, junama'a jume' bwere wiirum nau yajine —ti ameu jiiak.

18

Jamut jokoptuitat intok ju'u yo'oraapo teki-akamtat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹ Ju'u Jesus intok inimmeu junuen inime'e, ka a' rojiktaka jiba Liojtau bicha bem yee nokria-nee'uta am majtabaeka, jita ta'abwikut nokaka inika'a ameu teuwaak. ² Inen ameu jiiak:

—Senu ili bwe'u jo'araapo, seenu, ini'i yee ya'uraa bibittuaka yo'o ya'atukan. Ini'i, kia Liojta ka yo'ori ta'aan intok inim juni'i, kaabeta au ta'aatuan. ³ Jiba junama'a ili bwe'u jo'araapo ket, jamut jokoptui inim jo'aakan. Ini'i, kia jiba junae yo'o ya'uttau yeu yeepsan. Junuen inia bichapo, senuk a' beje'eka anemta betana jita'po aapo'ik lutu'uriata a' jipu'unee'ut, junaet a' ania i'akai. ⁴ Binwaa ta'apo juna'a yo'o ya'ari ka a' aniabaek. Taa chukula ini'i: “Ineponee kia Liojta ka yo'ori ta'aaka juni'i, intok nee kia kaabeta ino ta'aatuaka juni'i, ⁵ junuentaka juni'i, inika'a jamut jokoptuita jiba a'abo neu a' sua' betchi'bo, nee iniat a' aniabae, junuen inika'a ka intoko a'abo a' suaka intok nee a' lottane' betchi'bo”, ti jiiak.

⁶ Junak intok ju'u yo'owe Jesukrijto inen jiiak:

—Inika'a junuen teuwaak ju'u ka tu'i yee ya'uraa bittuame. ⁷ Ju'u Lios intok juni'i ket jiba tua ame betchi'botune, jume' aapo'ik yeu pu'arim, tukaariat intok taewait naa bujtia au bicha emo nokriame. Jaisa am bo'o bittuanees ja'ani. ⁸ Ineponee inen emou jiia, aapo kia chubala juni'i ka bo'o bichaka ame betchi'botune. Taa chukula ju'u inim yoeme a'abo notteko, jiba tua ketun jume' a' sualeme inim bwiapo am teune.

Ju'u paiseotat intok ju'u ya'uraatau bicha tomita weyemta nau totojamtat nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

⁹ Ju'u Jesus juchi inika'a jita ta'abwiku a' tamachiaka, waatem, jume' che'a si'imeku tu'isi emo jiapsa'ati eaka, watem intok kia jak wa'am bichame betchi'bo a' teuwaakai. Aapo intok inen jiiak:

¹⁰ —Woika o'owim Liojtau bicha nokbaeka, te'opou yajak. Ju'u senu paiseeo tukan. Ju'u senu intok, ya'uraatau bicha tomita weyemta junaka'a tekilekan. ¹¹ Ju'u paiseeo, weyeka, Liojtau bicha nokaka, inen jiiak: “Empo Lios, tua ne enchi baisae, ka jume' watem benasi in machi-aka' betchi'bo. Inime'e jita nunu'ee, ka tu'isi jiapsaka intok ka tu'i jaamuchimmak emo tu'uritua. Intok ne kia inia ya'uraapo tekilekamta benasi juni'i ne ka maachi. ¹² Inepo semaanapo woisi ka ji'ibwalataka ne Liojta yoyo'ore. Intok inepo, si'ime ju'u in koba'u betana, jum woj mamnisi na'ikiaripo, wepu'ulaik ne ama eu bicha a' nana'ikia.” ¹³ Taa ju'u senu intok, ya'uraapo tekilekame, ini'i amau mekka taawak. Ini'i intok kia teekau bicha juni'i ka jikau bitchubaekai, ala taupo au chonaka intok: “Oo empo, achai Lios, nee jiokole, ka tu'i yoemta”, ti au jiiak. ¹⁴ Ineponee inen emou jiiak, ju'u ya'uraapo tekilekame, aapo a' jo'awau notteka, ini'i jaibu tua junama wa'am Liojtamak au tu'utelataakai yepsak. Taa ju'u paiseeo, ka junuen ayukai. Bwe'ituk, ju'u che'a au yo'o joame, ini'i chukula che'a ka eiyaawaka bitnaa. Taa ju'u ka au che'ewareme, juna'a chukula che'a eiyaawaka bitnaa.

Jesus, jume' ili uusim amet mamteka, Liojtau bicha am nokria

¹⁵ Ketchia jume' ili uusim ju'u Jesujtau tojiwan, junaen aapo'ik amet mamtene' betchi'bo. Taa jume' Jesujta majtim inika'a bichakai, jume' aman au am tojame am nok beje'e japtek. ¹⁶ Taa ju'u Jesus jume' a' majtimmeu chaaeka inen ameu jiiak:

—Ake'em am su'u toja. Ela'pom neu katnee jume' ili uusim. Kate'em ammeas jajapte. Bwe'ituk ju'u Liojta aman che'a yo'otaka a' kateka'u, jume' inime'e benasi emo eetuame betchi'bo. ¹⁷ Lutu'uriapo ne inen emou jiiia, ju'u, ka ili usim benasi au eetuaka, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata a' mabetakame, juna'a kaibu aman jiapsine.

Senu ju'ubwa yo'otuka, tu'ik yu'in jipueka, Jesujtamak etejo

¹⁸ Junama'a jume' yoemratau yo'owem betana senu Jesujtau nattemaek:

—Tu'i yoeme, a yee majtame. Jitasa utte'a in ya'anee'u inepo juna'e juka' jiba yuu jiapsiwamta a' bitne —ti au nattemaek.

¹⁹ Iniau intok inen jiiak ju'u Jesus:

—Jaisaaka empo nee tu'u yoeme ti jiiia. Kaabe intoko tu'i yoeme. Wepulai jiba. Ini'i intok aapo ju'u Lios juna'a —ti au jiiak—. ²⁰ Empo Liojta betana nesauri ji'ojteimmet ju'unea: “Ta'abwi jamutta, ka a' jubeka, ka aamak emo tu'urine. Ka yee sussu'ane. Ka jita e'etbwane. Ka aa noki'ichiata yetet nonokne. Em achai intok em ae yo'orine” —ti au jiiak.

²¹ Ini'i yoeme intok:

—Inika'a si'imeta, in ili usituka'po naateka nee a' ya'ari —ti jiiak.

²² Inika'a ju'u Jesus jikkajakai:

—Ketuni senu weeme eu be'ee —ti au jiiak—. Si'imeta juka' em jipue'uta nenkaka, inika'a, jume' jiokot jiapsammet a' na'ikimtene. Intok junak empo teekau, Liojta mak, juka' che'a eiyaaawatchik bitne. Chukula intok nemak weene —ti au jiiak.

²³ Taa juna'a, inika'a jikkajakai tu'isi au sioktuak. Bwe'ituk aapo unnaa yu'in jita atteakan.

²⁴ Junuen siokaka tawakamta a' bichakai, ju'u Jesus:

—Tua obiachi, jume' yu'in jita atteakame betchi'bo, inime'e, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u bem jiapsinee'u —ti jiiak—. ²⁵ Juka' naikim wokekamta, kameeyo' teamta ji'ikia pusimpo yeu a' weene'po che'a ka obiachine, juka' yu'in tomekamta jum Liojta che'a yo'otaka kateka'u a' yebijne'po bepa —ti jiiak.

²⁶ Junako jume' a' jikkajakame:

—Junuentuko, jabesa tua a jinne'uitune —ti au nattemaek.

²⁷ Ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Inim jume' jiapsame, ju'u obiachika, bem ka a joa'uta, ju'u Lios ala junaka'a a joa —ti ameu jiiak.

²⁸ Ju'u Peeo:

—Achai, itepote si'imeta juka' itom atteasuka'uta tee a' to'o saka'i emak eaka emak rejtibaekai —ti au jiiak.

²⁹ Junak aapo inen am yoopnak:

—Tua lutu'uriapo nee inen emou jiiia, jabeta juni'i, a' jo'ara oo a' yo'owawam oo jume' tua

aamak wewerim oo a' jubiaritya oo jume' a' yoemi-awam, Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u betana juka' nok lutu'uriata a' eiya' betchi'bo, inime'e ju'u am to'o sikame, ³⁰ ini'i ket inim jiapsaka, che'a bepa au tu'ik mabetnee intok jum chukula jiapsi-wao, juka' jiba yuu jiapsiwamta bitne —ti ameu jiiak.

Ju'u Jesus, juchi bemelasi jaisa a' muknee'u teuwa

³¹ Ju'u Jesus intok jume' woj mamni ama woim yeu a' pu'arim, bempola, omola nunuka:

—Itepote bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u bicha tee bo'o joa. Junaman intok si'imeta juka'a, jume' Liojta betana ju'uneetuawaka, ju'u inim yoemta betana nokaka bem ji'ojteka'uta, junaman a' chupne'po. ³² Bwe'ituk ini'i, junaman jume' ka inim yoemem mampo su'u tojinaa. Intok jaana jiaawaawaka, ka yo'oriwaka ka tu'isi au noknaa. Intok aet chit wattinaa. ³³ Ini'i ko'okosi ya'anaa intok chukula, juname'e a' me'ene. Taa baji taewaita weyeo, kokkoarim nasuk jiabijtene —ti ameu jiiak.

³⁴ Taa bempo inia betana ka a' jajamek. Intok kia ka ju'uncan jitat ameu a' teuwa'po. Bwe'ituk ini'i weyeme ame betchi'bo aet ju'uneepo ameu obiachiakan.

Senuk ka bichamta, bwe'u jo'ara Jeriko' tea'po jo'aakamta au a' ine'etetua ju'u Jesus

³⁵ Juka' Jesujta, bwe'u jo'ara Jeriko' tea'u jeela a' yebijsuseeo, senu lipti bo'o mayoat kateka, watem betana jita a' mik bo'o bichan. ³⁶ Ini'i, junaama'a yoemrata juebenak ama wa'am katemta

jikkajakai, ini'i ka bichame, ju'u ama weye'ut, watemmeu nattemaek. ³⁷ Ini'i intok, juka' Jesujta, Nasaret tea'po jometa ama wa'am a' weye'u tejwaawak. ³⁸ Junak intok ini'i:

—Achai Jesus, Labiituka'uta betana yoemratat yeu simria, empo nee jiokole —ti au chaaek.

³⁹ Jume' aman bat kateme, juname'e a' yaatine' betchi'bo au nookan. Taa aapo che'a juni'i:

—Achai, Labiituka'uta betana yoemratat yeu simria, empo nee jiokole —ti chaaek.

⁴⁰ Junak intok ju'u Jesus, junama kikteka, au a' toji nesaek. Au a' tojiwako, ju'u Jesus inen au nattemaek:

⁴¹ —Jitasa empo nee enchi ya'aria i'a —ti au nattemaek.

Ju'u ka bichame intok:

—Achai, juchi ne bitbae —ti a' yoopnak.

⁴² Ju'u Jesus intok:

—Juchi bitne —ti au jiiak—. Empo junuen em nee sualeka' betchi'bo, tu'ireaka'e —ti au jiiak.

⁴³ Junama lautipo sep bichak ju'u lipti. Intok Jesujta mak yeu siika, Liojta a' bai sae'uta teuwaakai. Intok ket ju'u yoemra si'ime inika'a bichakame, ket Liojtau bicha bem allea'uta a' teuwaan.

19

Jesus, Sakeo' teamta jo'apo aane

¹ Junak intok ju'u Jesus junama'a bwe'u jo'araa Jerikoo' tea'u kibakek intok junama bwe'u jo'araapo aman weyen. ² Junama intok, senu tua yu'in jita atteaka, ini'i Sakeo' teaka aman jo'aakan. Ini'i intok, jume' ya'uraatau bicha

tomita weyemta nau totojammeu yo'o tukan. ³ Ini'i Sakeo' teame, Jesujta ket a' ta'aabaek. Taa ka a' bit machiakan bwe'ituk yoemra juebenaka Jesujtamak kaaten. Ini'i Sakeo' teame intok tua kome'elaa tukan. ⁴ Junak aapo bat buiteka intok aapo'ik junuen a' bit betchi'bo, bwe'u juya sikoomoro'o teamtat ja'amuk junama'a omola Jesujta wa'am we'ea'po. ⁵ Junama'a ju'u Jesus wa'am weyeka, jikau bitchuk intok:

—Sakeo, lauti ko'om chepte. Bwe'ituk i'an nee em jo'aapo tawaabae —ti au jiiak.

⁶ Junak intok ju'u Sakeo' teame, lauti ko'om cheptek. Intok tua alleaka, Jesujta a' jo'aau a' mabetak. ⁷ Inika'a bichakai, si'ime Jesujtat nok japtek, aapo'ik senuk ka tu'i yoemta jo'aapo a' tawabaeka ama a' yepsak, ti jiiakai. ⁸ Junak ju'u Sakeo, kikteka intok ju'u yo'owe Jesukrijtotau:

—A' bitnee achai. Si'imeta juka' tu'ik in jipue'uta, nasuk'aman nee jume' jikot jiapsammet nee a' na'ikimtene. Intok inepo jabeta bai ta'aaka, jita a' etbwarialatuko, junae betana, naikisi che'a bepa nee a' nottane —ti au jiiak.

⁹ Ju'u Jesus intok inen au jiiak:

—I'an inim jo'araapo jiapsammeu yuumak ju'u am jinne'unaa'u. Beja ini'i yoeme su ket, ju'u Apra'amtuka'utat betana yoemiammet yeu simria —ti jiiak—. ¹⁰ Bwe'ituk ju'u inim emo benasi yoeme, inim jume' ka tu'ikut emo ta'arulame, juname'e jaiwaka intok am jinne'ubaeka yebijlaa —ti jiiak.

Woj mamni tosai tomim ket ammea tekipanoammet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

¹¹ Juka' yoemrata Jesujta inia a' teuwaa'u betana ketun inime'e a' jikkajao su, aapo jita ta'abwiku a' tammachiaka ameu nookan. Bwe'ituk aapo bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u jaibu ka mekka aanen. Bempo intok, aapo'ik Liojta inim aniapo che'a yo'otaka a' nesaunee'uta junama'a sep a' naate machian. ¹² Junak intok inen ameu jiiak:

—Yoeme seenu, tua eiyaawaka yo'oriwame betana yoemiataka jiapsan. Ini'i, mekka omot bwiarau bicha siika, junuen junaman, junama yoemratau, che'a ama yo'otaka yeu a' pu'ana' betchi'bo. Intok chukula juchi nottibaekai.

¹³ Taa kee simekai, junama'a woj mamnim jume' a' tekipanoareeommeu chaaek. Inime'e we'epulaimmet, wepul tosai tomi, tua beje'emta amet na'ikimtek. Intok inen ameu jiiak: “Inika'a tomita eme'e tekipanoane, in notte'u tajtia”, ti ameu jiiak. ¹⁴ Taa junae a' bwiaaraapo joome, ju'u yoemra ka a' waatan. Intok inime'e jum a' sika'u bicha: “Itepo inika'a o'outa te ka itou a' yo'otu i'a”, ti bem jiune' betchi'bo, aman am bittuak. ¹⁵ Taa ini'i, jiba junama che'a yo'otaka yeu pu'atuka, intok a' bwiaaraau bicha nottek. Juna'abo ini'i nottekai, jume' tekilta a' jooriaka, tomita amet a' na'ikimteka'ummeu chaai tebok. Ini'i, juname'e, we'epulaim, jaikik am koba'iaka'ut ju'uneebaekai.

¹⁶ Ju'u seenu, bat au yepsaka: “Achai, ju'u em tomi, woj mamnisi naa buustia au bu'uuralaa”, ti au jiiak. ¹⁷ Ju'u yo'o ya'ari inen a' yoopnak: “Tua su tu'i, empo tu'i yoemtaka a tekilta jojooa. Ka jaikikut juni'i, tu'isi yuma'isi em yeu sika' betchi'bo, woj mamni bwere jo'arammeu ne i'an enchi yo'o ya'ane”, ti au jiiak. ¹⁸ Juchi senu au

yepsaka intok: “Achai, ju'u em tomi, mamnesia naa buustia au bu'uuralaa”, ti au jiiak. ¹⁹ Inika'a ket aapo inen yoopnak: “Empo, mamni bwere jo'arammeu'e yo'otune”, ti au jiiak. ²⁰ Junak intok juchi senu au yepsaka, ini'i: “Achai, ju'u em tomi inim aayuk. Paayumpo nee a' jipueka a' e'erialatukan”, ti jiiak. ²¹ “Bwe'ituk ne enchi ee majjaen, yeteu empo bettek jiapsek, kaita em jo'aripo jita em nunu'ee'po, intok ka em echaka'po em jitchupa'po ju'uneakai”, ti jiiak. ²² Junak ini'i yo'o ya'ari inen au jiiak: “Empo, ka tu'ika ka a tekilta jooa. Jiba ju'u em teuwa'ue su nee ka tu'isi enchi tawaane. Empo, yeteu bettek in jiapseka'po intok kaita in jo'aripo jita in nunu'ee'po intok ka in echaka'po in jitchupa'po ju'uneakai, ²³ junako empo juka' in tomita, jume' tomita tekipanoammeu a' reu tebo ean. Intok junuen inepo nottesukai, juka' in tomita intok au a' kobaka'uta kia naa buusti a' mabet ean”, ti au jiiak. ²⁴ Ini'i intok, jume' ama anemmeu inen jiiak: “Eme'e, juka' tomita em a' u'aa intok ika'a, jume' woj mamnim jipuemta a' makne”, ti ameu jiiak. ²⁵ Bempo inen au jiiak: “Taa su, achai, ini'i jaibu woj mamnim tosai tomim jipue”, ti au jiiak. ²⁶ Ju'u yo'o ya'ari inen am yoopnak: “T'an ne inen emou jiiia, wa'a tu'ik weyemat che'a juni'i jiapsekame, ini'i junuen, Liojta betana che'a juni'i a' miktune. Taa wa'a inien tu'ikut ka aet jiapsekame, ini'i kia ju'u ilikikut aet a' jiapseka'ut juni'i ae beaj koptituaanaa. ²⁷ Jume' intoko nee beje'eka aneka, inime'e ka nee ameu yo'otu i'a'um betana intoko, a'abo am tojinee intok inime'e eme'e nee bichapo am su'ane”, ti jiiak.

Jesujta, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u kibaki'iseka'po

²⁸ Chukula inika'a teuwaasukai ju'u Jesus ketuni bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u bicha bo'o joobaeka yeu siika. ²⁹ Junak aapo jume' ili bwere jo'aram Betpaake' tea'u intok Betaania' tea'u aman jeela yepsakai, jum Oliibo kawi' tea'u jeela, ju'u Jesus, wooi jume' a' majtim aman bittuak. ³⁰ Inen ameu jiaakai:

—Aman ili jo'ara, tua ka mekka itou katekamtatau eme'e katne. Junaman eme'e yeu yajaka, buuta cha'akamta a' teune. Inika'a kee jabe aet yejtemta. Junaka'a woitaka, a'abo a' tojine —ti ameu jiiak—. ³¹ Senuk intok: “Jaisaaka eme'e a' woita”, ti emou a' jiao, eme'e: “Ju'u itom achai a' sawabae”, ti eme'e au jiune.

³² Inime'e a' majtim aman sajaka intok bempo si'imeta Jesujta ameu a' teuwaaka'a benasi ama a' teak. ³³ Bempo intok juka' ili buuta am woitao su, jume' a' atteakame:

—Jaisaakai eme'e a' woita —ti ameu nattemaek.

³⁴ Bempo intok:

—Juka' yo'owe Jesukrijtota inika'a a' sawabae' betchi'bo —ti jiiak.

³⁵ Junuen inime'e, Jesujtau aman a' tojaka intok tajo'orim bempo'immet cha'aka'um ju'u butat to'aaka, Jesujta aet ja'amutuak. ³⁶ Aapo'ik Jesujta intok ket a' weye'ut luula, bempo, bem tajo'ori amet cha'aka'um aawas am to'o sakan. ³⁷ Aapo'ik junama Oliibo kawi' tea'po betukun bo'ot ko'om a' yebisuseo, si'ime jume' a' sualeka ama aamak kate'um, inime'e si'imeta juka' Liojta

a jita joa'apo aman, suum watchisi machik bem bitlaa'u betchi'bo, alleerimmea chai japtek. Intok Liojtau bicha bem a' bai sae'uta a' teuwaakai. ³⁸ Inime'e inen jiakai:

—A' alleetuawaka a' yo'orinaa'u au lutu'uriatune, ju'u che'a yo'o ya'ari, achai Liojta betana lutu'uriaka a'abo weyemtawi. Teekau jiapsammeu yuma'isi ka jain eewame aune. Intok che'a bepa Liojta a' yo'orinaa'u jiba au aune —ti jiakai.

³⁹ Junak intok waate paiseeom, inime'e ama bu'uurata nasuk kate'um:

—Yee majtame, inime'e emak eaka inim kateme, am nok yaatituane —ti Jesujtau jiiak.

⁴⁰ Taa ju'u Jesus inime'e yoopnak:

—Ineponee emou inen jiia, inime'e junuen yaateko, jume' tetam chaaaine —ti jiiak.

⁴¹ Junak aapo, bwe'u jo'ara Jerusalen tea'u jeela yepsakai, junaka'a bwe'u jo'arata bichakai, ju'u Jesus a' jiokoleka ae betchi'bo bwaanak. ⁴² Inen jiakai:

—Kia inia taewait juni'i nee enchim ju'uneetuapea, jita tua juka' yanti jiapsiwamta emot a' autuamta. Taa i'ani ini'i tua ka a ju'uneiyaatu. Intok eme'e ka a' ju'uneiyaane.

⁴³ Bwe'ituk taewaim ka tu'ika emo betchi'bo yuma'ane. Jume' enchim beje'eka aneme konila mekka jikau enchim am koratuaka, intok junuen enchim am kontaiika, si'imekut betana luula enchim amunaao. ⁴⁴ Inim si'ime bwiau tajtia tataptune. Jume' inim jiapsame su'atune. Intok inim teta wepulaka juni'i, jak karipo ka tataptuka ama bi'ine. Bwe'ituk eme'esu inia taewait, Liojta

enchim jinne'ubaeka emou a' yepsako, enchim ka a' ta'aabaeka' betchi'bo.

Jesus, juka' te'opopo ka joo'eewamta, inika'a ama tu'ute

⁴⁵ Junak intok ju'u Jesus junama bwe'u te'opopo yepsak. Intok junama'a wajiwa si'imem jume' jita nenkaka intok jume' jita jinume, pa'akun yeu beep taitek. ⁴⁶ Intok inen ameu jiiak:

—Jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: “Ju'u in te'opo, Liojtau bicha emo nokria betchi'bo kari tune”, ti ji'ojtei. Taa eme'e, jume' jita e'etbwame, ama e'eusee'u kau wojo'oriata benasi a' ya'ari —ti jiiak.

⁴⁷ Chikti ta'apo ju'u Jesus jum te'opopo aneka yee majtan. Taa jume' jum te'opopo tekiakammeu yo'owem intok jume'e, Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame intok kia jume' junama yoemratau che'a yo'owem, inime'e nau eaka, Jesujta jachin bem a' me'e tebonee'ut aet tekipanoan. ⁴⁸ Taa kaachin juni'i ayuka a' me'e machiakan. Bwe'ituk si'ime ju'u yoemra ama aneme, a' teuwa'uta tua a' tu'ureka a' jikkajan.

20

Jesujta, jabeta betanasa lutu'uriaka a' nesawee'u

¹ Sejtul, senu ta'apo juka' Jesujta jum te'opopo aneka intok juka' yoemrata majtaka, intok Liojta betana nok lutu'uriata juka' yee jinne'umta ameu a' majtao, jume' jum te'opopo tekiakammeu yo'owem intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, intok jume' juriommeu yo'owe ama au yajak. ² Intok inime'e inen au nattemaek:

—Itom tejwaane, jita ya'uraata betana lutu'uriaka empo inika'a jooa. Oo jabesa inika'a em nesaunee'ut et a' autuak —ti jiakai.

³Junak Jesus inimmeu:

—Ineponee ket junaen senu weemta emou nat-temaibae, nee tejwaane. ⁴Juka' Joantuka'uta yee a' bato'owaane' betchi'bo, jabesa aet a' sawek, ju'u Lios oo jume' inim yoemem ja'ani, nee tejwaane —ti ameu jiiak.

⁵Taa inime'e bempo naas emo tetemai japtek inen jiakai:

—Jaisa te jiune. Itepo: “Junaka'a, Liojta a'abo a' bittuak”, ti itom jiao, junak aapo: “Jaisaakai eme'e ka a' sualek”, ti itou nattemaine. ⁶Taa intok: “Inim jume' yoemem betana”, ti itom jiao, ju'u yoemra si'ime itom mamaasukai itom su'ane. Bwe'ituk inime'e, juka' Joantuka'uta, Liojta betana ju'uneetuawaka a' noktuawaka'uta tua junuen a' suale —ti jiiian.

⁷Bempo intok ka emo ju'unea'a ti jiaka a' yoop-nak. ⁸Junak intok ju'u Jesus:

—Junuentuko, inepo juni'i ket nee ka enchim tejwaanee jabeta betana utte'aka inika'a in a' joa'apo —ti ameu jiiak.

Jume' tekipanoareeom ka tu'u jijiapsekammet nokaka, ta'abwik a' teuwaaka'u

⁹Chukula ju'u Jesus ju'u yoemratau nok taitek intok jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookan:

—Seenu, a' wajpo, pa'asi ouwom juebenam ja'abwak. Chukula intok wate tekipanoareom-meu a' reu tebok. Intok ini'i, junama'a omot bicha sikaa, aman binwatuk. ¹⁰Juname'e pa'asim

chuktawao taewaita yumako, ini'i, tekilta a' jooriamta, juname'e tekipanoareommeu a' bittuak, junama'a echipo, aapo'iku bicha a' lutu'uriatuka'po aman a' a'aune' betchi'bo. Taa juname'e, ko'okosi a' yaak intok kaita a' makaka a' simtuak. ¹¹ Junak intok ju'u, junaka'a wajta atteakame, tekilta a' jooriamta juchi senuk aman bittuak. Taa inika'a ketchia, bempo ka a' yo'oreka au nokaka, ko'okosi a' yaaka intok kaita a' makaka a' simtuak. ¹² Ju'u wajta atteakame iniat cha'aka, juchi senuk aman bittuak. Taa inime'e tekipanoareeom ket inika'a juni'i, ko'okosi a' yaak intok pa'akun yeu a' tojak.

¹³ 'Si'imemmet che'a chukula juna'a wajta atteakame: "Jaisa tua nee aune", ti au eetuak. "Jiba nee juka' in yoemiata, tua in nake'uta nee aman bittuane. Inika'a bicha'ateko jumak juni'i inime'e a' yo'orine", ti jiaikai. ¹⁴ Taa jume' tekipanoareeom inika'a ameu yepsamta bichakai, inen emo tejwaak: "Ini'i juna'a ju'u chukula inika'a atteaneeme. Ate a' me'ene, junuen juka' bem at teamak itepo tawa betchi'bo", ti jiaikai. ¹⁵ Junak intok inime'e a' bwiseka, junama'a wajpo yeu a' nuk sajaka a' me'aak.

Ju'u Jesus intok junak inen jiiak:

—Juna'a wajta atteakame, jaisa tua inime'emak aune. ¹⁶ Junaman sika intok ini'i, juname'e tekipanoareeom su'ane. Juka' bwiata intok tatta'abwim a' makne —ti jiiak.

Jume' aman aneme inika'a jikkajaka:

—Lios ka bat junen jiune —ti jiiak.

¹⁷ Taa ju'u Jesus inime'e bitchukai inen jiiak:

—Junak su, jum Liojta nok lutu'uriapo ju'u ji'ojtei inen jiame, jitasa teuwaabae:

Wa'a teta, jume' kakaateme yeu tawaaka'u,
Chukula ini'i teta, che'a bat naataka ama
nawataka yeu siika, ti jiame.

¹⁸ Jabetaka juni'i ju'u inia tetat wechekame, ini'i
si'imekut kot kottisune. Taa ini'i teta intok
senukut ko'om wecheka, junaka'a kia a' tutujne
—ti jiiak.

*Ju'u Romapo che'a yo'o ya'aritau bicha, ju'u tomi
na'ikiawame*

¹⁹ Jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok
jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame,
inime'e jiba junama sep Jesujta bwijbaeka'eak.
Bwe'ituk inime'e aet mammaten, inika'a jita
ta'abwiku a' tamachiaka a' nokaka'uta, jiba ame
betchi'bo su a' teuwaaka'po. Taa bempo juka'
yoemrata majjaen. ²⁰ Junako inime'e, bempo
jume' aet mammateneeme, watem yo'oriwame
benasi emo ya'arikai aman bittuak. Inime'e,
jita juni'i a' teuwaatuaka, junuen junaet ju'u
kobanaotau a bem yeu a' tojine' betchi'bo. ²¹ Jiba
inia betchi'bo inime'e inen au nattemaek:

—Yee majtame, ju'uneate juka' em
teuwaa'uta intok juka' em yee majta'uta, tua
a' lutu'uriatuka'po. Intok ka empo inim jume'
watem emo am uju'u'uta amet che'a ta'aaka am
bicha. Ala empo, Liojta betana nok lutu'uriata ka
ta'abwisia, tua a' lutu'uriatuka'po aman empo yee
a' majta. ²² Itom tejwaane, jaisa tu'inee ja'ani, ju'u
jum Romapo si'imem bepa yo'o ya'aritau bicha
tomita weyemta a' beje'etua'po, oo ka tu'i ja'ani
—ti au nattemaek.

²³ Taa ju'u Jesus inimmet ju'une'eak, ka tu'ik au
bicha bem ea'po intok inen ameu jiiak:

—Jaisaaka eme'e inile benakue nee ji'optuabae —ti ameu jiiak—. ²⁴ Eme'e juka' tosa'i tomita, senuk nee bittuane. Jabesa inika'a pujbak intok jume' team iniat ji'ojteim —ti jiiak.

Bempo intok:

—Ju'u si'imem bepa che'a yo'o ya'ari, Sesar teamta betana —ti au jiiak.

²⁵ Junak intok aapo:

—Junuen san eme'e, ju'u inim si'imem bepa che'a yo'o ya'ariu bicha weyemta, au bicha a' na'ikiane. Intok Liojtau bicha weyemta ket eme'e, Liojtau bicha a' na'ikiane —ti ameu jiiak.

²⁶ Intok inime'e junuen, ju'u yoemrata bichapo, kaitat a' ji'optuak. Alla inime'e ju'u aapo'ik am yoopnaka'u betana, tua suum eaka ka montek.

Kokkolam jaisa tua lutu'uriapo am jiabijtene'e u betana au nattemaiwa

²⁷ Iniat chukula, waate jume' sauseempono ta'eewame betana, Jesujtau aman noitek. Inime'e, jume' kokkokame ka am jijjabijte'eti jii. Junuen san inime'e Jesujtau inen jiiak:

²⁸ —Yee majtame, ju'u Moiseejtuka'u, ji'ojteita itom a' ya'ariak, yoemta senuk, jubeka intok ka yoemiaka a' mukuko, ju'u juna'e sailawa, juka' jokoptulata a' jupne'eti jiiakai, intok junaemak yoemianee ju'u a' saai mukukamta betchi'bo —ti jiiakai—. ²⁹ Ket junuen san, woo busanika nau wewerika jiapsan. Ju'u che'a bat weyeme juubek. Taa ka yoemiaka muukuk. ³⁰ Ju'u iniat cha'aka weyeme intok, juka' jokoptuita juubek. Intok ini'i ket ka yoemiaka muukuk. ³¹ Junak intok, iniamak bajika, juchi ju'u senu a' juubek. Intok

jume' waate juni'i, ket jiba junaen aayuka, woo busanim yuma'u tajtia. Intok si'ime ka yoemiaka kokkok. ³² Intok inime'e si'imemmet chukula, ju'u jamut juni'i ket muukuk. ³³ Junak su, jume' kokkoarim am jiabijteneeo, inime betana jabesa a' jubeka tawane. Junuen jume' woo busanika a' jubekantakai —ti au jiiak.

³⁴ Junak ju'u Jesus inen am yoopnak:

—I'an jume' inim bwiapo jiapsame, jume' o'owim intok jume' jaamuchim emo jujube.

³⁵ Taa wame'e kokkoarim nasuk jijiabijtineeka intok aman chukula jiapsinaa'u lutu'uriaka aman yajineeme, junaman inime'e ka jujupne. Intok kia jume' marakame, inime'e, bem maram juni'i, ka am kukunatuane. ³⁶ Bwe'ituk inime su ka intok kokkone. Bwe'ituk inime'e, teekau jume' Liojta ankelesim bebena intok inime'e kokkoarim nasuk bem jiabijteka' betchi'bo, Lios am yoemiak.

³⁷ Kia aapo ju'u Moiseejtuka'u juni'i, jum Liojta nok lutu'uriapo, aman jum ju'u juya beete'utat a' noka'apo, ini'i, jume' kokkolam am jijiabijte'ut a itom aet ju'uneetua. Junama san juka' Liojta, juka' Apra'am teamta, waka'a Isaak teamta intok juka' Jakoop teamta bempo'im a' Lios yo'owaka'u ama a' teuwaakai. ³⁸ Taa ju'u Lios, ka jume' jiba betchi'bo kokkolammeu Lios. Ala, jume' jiba yuu jiapsame betchi'bo. Bwe'ituk aapo'ik betchi'bo si'ime jiapsa.

³⁹ Junak intok jume' Moiseej tuka'uta nesaurim yee majtame betana waate:

—Tua'e amma'ali jiia, yee majtame —ti au jiiak.

⁴⁰ Intok junama'a bempo ka intok au ruktek, naa buusti au nattemaibaekai.

Jabeta yoemiam betanasa tua yeu simria ju'u Krijto

⁴¹ Ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Junak su, jaisaaka ju'u Krijto' teame, ju'u Labiituka'uta yoemiammet yeu simria, ti jiuwaa.

⁴² Bwe'ituk jiba aapo ju'u Labiituka'u, jum Salmom ji'ojteimpo inen a' teuwaak:

Ju'u in yo'owa Lios, ju'u in yo'owabeu inen jiiak:

“In bata tana neu yejtene,

⁴³ Jume' enchi beje'eka kateme, in am koba'asu'u tajtia”, ti a' teuwaak.

⁴⁴ Ju'u Krijto, kaachin Labiituka'uta betana yeu simriatune, junuen jiba aapo ju'u Labii' teame a' yo'owa rokakai.

Jesus, jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, ka amma'ali bem ane'ut nooka

⁴⁵ Si'ime ju'u yoemra ama aneme a' jikkajan, juka' Jesujta a' majtimmeu inen a' jiako:

⁴⁶ —Jume' Moiseej tuka'uta nesaurim yee majtame betana, eme'e emo suuane. Bwe'ituk inime'e tettebem bem supenee'uta tu'ure. Intok jum bwere jo'arampo jita nenkiwa'po che'a anwa'po, yo'orisi emo tetebotua i'a. Intok jum bem te'opompo, che'a bichau wajiwa, yo'oraata jojoye'po bem joonee'uta juni'i tu'ure. Intok ket inime'e, pajkompo bichau, che'a bat bem joonee'uta waata. ⁴⁷ Intok inime'e ket, jume' jaamut jokoptuim, jume' bem karim bem attea, emo am attea mamaka. Chukula intok inia betana bem aet jiawitenee'uta jaiwakai, Liojta yo'ori ta'aa ti jiuna' betchi'bo, binwaa ja'abweka, Liojtau bicha

emo nonoktua. Inime'e juname'e jume'e, chukula che'a bepa jikot emo bittuanaame.

21

Jokoptuita kaita jipueka, inika'a tomita wooi jusai tomim Liojtau bicha a' na'ikiaka'um

¹ Jum Liojta te'opopo ju'u Jesus, wame'e tua yu'in totomeka, tomita Liojtau bicha weyemta, jum a' jojoawaa'po ama tojame bichak. ² Junama'a ket, tua kaitae au ania machika, senuk jamut jokoptuita, wooi ili kopre tomim ama joakamta bichak. ³ Aapo intok inen jiiak:

—Tua nee lutu'uriapo inen emou jii, junuen inika'a, tua kaitae au ania machika jamut jokoptuita, che'a si'imem bepa yu'in ama a' jo'alatuka'u —ti jiiak—. ⁴ Bwe'ituk si'ime jume' waate, juka' naa buusti yu'in bem jipue'uta a'abo totoja. Taa ini'i jamut, aapo jikot a' jiapsa' nasuk juni'i, si'imeta a' jipue'uta, kia juka' ae a' ji'ibwa'ea'uta juni'i ama joak —ti jiiak.

Jesus, juka' bwe'u te'opota chibela tataptune'eti jii

⁵ Waate junae bwe'u te'opot bem bicha'ut nau etejon. Intok junama'a tua ujoyoika tetammet intok si'imeta junama'a, Liojtau bicha na'ikiaritaka aman tojirita betana. Junak intok ju'u Jesus inen jiiak:

⁶ —Taewai yuma'ane, si'imeta inika'a i'an enchim bicha'uta, chibela tataptuka, tetata inim wepu'ulaik juni'i ka jikat tawane —ti jiiak.

Aniata inim kee subimneo, ju'u machilaa yeu weeneeme

⁷ Junak intok au nattemaiwak:

—Yee majtame, ini'i jakwoosa yeu weeneekai. Jitaa machilaasa aunee inika'a weyemta jaibu chupneeo —ti jiaikai.

⁸ Ju'u Jesus inen jiiak:

—Tua tu'isi eme'e emo suuane. Intok kaabeta eme'e enchim bai ta'aatuane. Bwe'ituk juebenaka nee betana emo kate'eti jiaka yajine. Inime'e: “Ineponee juna'a ju'u Krijto”, ti jiune. Intok ket: “Inime'e taewaim juname'e, a' nottineeo”, ti jiune. Taa eme'e ka amemak eene. ⁹ Intok junak eme'e aman jakun nassuawa ti jiuwao, intok ya'uraata emo beje'eka nassuamta jikkajakai, eme'e ka majaanee. Bwe'ituk utte'a inika'a bat weenee'u. Taa iniamak kee lu'utinee ju'u ania —ti jiiak.

¹⁰ Junak intok ket inen jiiak:

—Ju'u senu yoemra, juka' ket senuk yoemrata beje'eka nassuane. Senu bwiaaraapo yoemra ket, juka' senuk bwiaaraapo yoemrata beje'eka nassuane. ¹¹ Jak chukti bwia au yoaka, ko'om kibakne. Tebaatune. Intok ko'okoa o'omot su weene. Intok teekapo tua suum watchisi machika aune. Intok jita teuwaaka, machilaa yu'in weene ti jiiak.

¹² Taa si'imeta inika'a kee yeu weyeo, eme'e bwijnaa intok emou suuanaa. Juriom nau emo totoja'po eme'e yeu tottojiwaka, ya'uraa bittuanaa. Intok eme'e e'etanaa. Intok jume' che'a yo'o ya'arim bichapo intok jume' kobanaaom bichapo, enchim nemak ea' betchi'bo eme'e yeu totojinnaa.

¹³ Junak, inien emou weyeka nee betana juka' lutu'uriata eme'e a' teuwaane. ¹⁴ Junuen san eme'e a' ju'uneiyaane, junuen chukula junama

enchim emo nokriaka enchim teuwaanee'uta, ka bat naataka aet enchim ju'uneenee'u betana. ¹⁵ Bwe'ituk ineponnee juka' enchim teuwaanee'uta intok suawata nee emot a' autuane. Inika'a, jume' enchim beje'eka aneme, kaabe au yuma'ane, intok kia kaabe a' beje'eka noknee juni'i. ¹⁶ Taa eme'e, kia jume' enchim yo'owawam betana intok jume' tua emo mak werim betana intok kia jume' enchim nakeka enchim ta'aa'um betana eme'e yeu bwijtune. Emo betana intok waate su'atune. ¹⁷ Intok enchim nemak ea' betchi'bo, si'imem betana eme'e omtanaa. ¹⁸ Taa enchim kobat, kia wepul chooni juni'i, ka ta'aruitune. ¹⁹ Intok inien a' machiak juni'i, eme'e enchim suale'ut ka ta'abwisi eaka jiapsa'ateko, eme'e, jiba yuu jiapsiwamta bitne.

²⁰ 'Jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po eme'e, sontaaom ka iliikim nau a' kontalame eme'e am bicha'ateko, junak junuen eme'e ju'uneene, inika'a lauti a' tataptune'po. ²¹ Junako, jume' bwiaaraa Jurea' tea'po aneme, inime'e kawiu bicha katne. Ket jume' intok, jum bwe'u jo'ara Jerusalen tea'po aneme junama yeu katne. Intok jume' wajpo aneme, inime'e ka jum bwe'u jo'arau not-tibaeka'eene. ²² Bwe'ituk juname'e taewaimmet ju'u Lios, tua amet jiokot yee bittuane. Junak si'imeta juka'a, jum Liojta nok lutu'uriapo ji'ojteita a' chupneeo. ²³ Intok tua jiokot ameu machine, wame'e jaamuchimmeu juname'e taewaimmet jume' abe usibaemmewi oo illitchika che'eeme asoakammewi. Bwe'ituk junakriapo inim bwiapo tua weenee ju'u unnaa jiokot emo bitwame. Intok inia yoemrata betchi'bo, tua

ka jiokoliwaka amet jiokot emo bitwametune.
²⁴ Waate jum nassuawa'u su'anaa. Wate intok bwijrintaka, si'ime aniat tatta'abwi yoemratau naas nuk saka'anaa. Intok jume' ka inim joomem, jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po, inime'e jume' wasuktiam junuen bem ama an i'awa'um simsu'u tajtia ama nesaweka a' nayyotene.

Juka' inim yoemta, jaisa weyeka teeka betana a' yebijnee'u

²⁵ 'Junak intok ta'atchi, intok ju'u mechachi, intok jume' chokimmetchi juni'i, machilaa aune. Intok jume' inim bwiapo jo'aakame, a' jita tuka'po ka a ju'uneene. Intok inime'e, tua jantiachika jum bawepo jume' ba'a biaktiam jiamе jikkajaka, majjaune. ²⁶ Inim si'ime aniat, juka' yeu weenemta ju'uneiyaaka, ju'u yoemra tua majjaeka kia watine. Bwe'ituk kia jume' teekapo ka bittaka jume' utte'aka nesaweme juni'i, emo yoone. ²⁷ Intok junako inime'e, juka' inim yoemta teeka betana, namupo, nesaweka intok tua yo'orisi machika a'abo weyemta a' bitne. ²⁸ Inika'a weyemta yeu machi taiteko, eme'e ka ko'om eene. Intok a' bo'o bichaka, jikau bitchune. Bwe'ituk tua lauti eme'e inim jinne'uitune.

²⁹ Ketchia inika'a jita ta'abwiku a' tamachiaka ameu nookak:

—Eme'e, juka' chuna'ouwota mammatene, oo kia jita juyataka juni'i, ³⁰ eme'e, ini'i jume' sawam jaibu am basiweo, am bichakai, jiba eme'e su junuen ju'uneenee juka' tasariata a' yuma'aseo.

³¹ Jiba junaen su ketchia, si'imeta inika'a eme'e a'

bicha'ateko, eme'e jaibu su ju'uneene, Liojta a'abo bwiau yo'otaka a' nesaunee'u abe a' yuma'apo.

³² Lutu'uriapo ne inen emou jiia, si'ime ini'i yeu weene, i'an inim juka' yoemrata kee a' kokkou su.

³³ Ju'u teeka intok ini'i ju'u bwia, inime'e lu'utine. Taa ju'u in teuwaari, ini'i, ka lu'uteka, jiba yuu tawane.

³⁴ Tu'isi eme'e emo suuane, ka eme'e inim juka' ka tu'ik bo'o jooriawamtat, nanaakowamtat intok inim aniapo weyemtat jiapsiwamta betchi'bo, junaet, Liojta enchim yo'oreka jiapsa'uta a' koptabaane. Junuen juka' taewaita a'abo in aet nottinee'uta, ka enchim a' etbwa nu'une' betchi'bo, ³⁵ jite'i yecha'ita a' wecheka'a benasia. Bwe'ituk juna'a taewai, si'ime yoemra inim si'imekut jiapsammeu junuen yuma'ane. ³⁶ Ka eme'e emo koptaika jiapsibaane. Intok eme'e, Liojtau bicha enchim emo nokriane'e'uta ka koptane, junuen si'imeta inika'a yeu weenemta betana a enchim ama yo'eene' betchi'bo. Intok ju'u inim yoemta bichapo tu'isi enchim mabetrimtune' betchi'bo.

³⁷ Ju'u Jesus, taewapo jum te'opopo yee maj majtan. Tukaapo intok, kawi oliibo' tea'po tawabaeka, am bicha sisimen. ³⁸ Junama intok ju'u yoemra si'ime, chikti ta'apo, tua ketwoo su, te'opou yeu yaajan, junuen a' jikkajibaekai.

22

Jesujta bwij betchi'bo, aet nau etejowaka a' tu'utewame

¹ Jaibu yuma'asekan ju'u pajko taewai, jume' paanim ka reberuakame bwa'anaao, ju'u, bwaram aet jissu'awame pajkopo ta'eewame.

² Jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e, juka' Jesujta, jachin ayuka bem a' me'enee'uta jaiwan. Bwe'ituk bempo juka' yoemrata majjaen.

³ Junak intok ju'u bebeje'eri, ju'u Juraj teamtat kibakek. Ini'i ket ju'u Ijkariootimmea ta'eewame. Ket jume' woj mamni ama woim mak na'ikiatuka'u. ⁴ Ini'i intok, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu intok jume' ama nesawemmeu siika, intok inime mak etejok, jachin ayuka aapo'ik juka' Jesujta ameu a' su'u tojinee'u betana. ⁵ Inime'e intok tua alleak. Intok nau eaka, tomita a' mak rokak. ⁶ Ju'u Juuraj teame junuen amemak a' tu'ureka, intok junama naateka a' bwiseka ameu a' su'u toji betchi'bo, jakwoo che'a kaabeta aamak ane'uta bo'o bichan.

Kupteo Jesukrijtota a' majtimmak a' ji'ibwaka'po

⁷ Junak yuumak ju'u taewai, paanim ka reberu-aka aet bwabwa'awaao, inim junak, bwalata wasuktemta junaet a' meme'ewaao. ⁸ Jesus intok, juka' Peota intok juka' Joanta sawek:

—Eme'e aman sajaka, kupteo, pajkot itom bwa'anee'uta, itoas a' yaaka ama a' jipu'une —ti ameu jiakai.

⁹ Bempo intok:

—Jakunsa empo junaka'a itom a' yaa i'a —ti au nattemaek.

¹⁰ Jesus inen am yoopnak:

—Junaman bwe'u jo'arau eme'e yajako, seenuk, bwe'u babu soto'ipo ba'am weiyaamta eme'e bitne. Inika'a eme'e, jo'arau a' yepsa'u tajtia

eme'e aamak aman yajine. ¹¹ Intok eme'e, junama jo'arapo yo'otau: “Ju'u yee majtame: Jaksa inim karipo inepo jume' in majtimmak, pajkot kupteo inepo ji'ibwane, ti jiia”, ti au jiune. ¹² Junak intok aapo, junama'a karipo, juchi senu bwe'u kari, bepa katekamta enchim tejwaane. Inika'a jaibu tu'uteita. Junama'a eme'e a' ya'anee juka' itom bwa'anee'uta —ti ameu jiiak.

¹³ Bempo intok aman sajaka intok si'imeta juka' Jesujta tua junuen ameu a' teuwaari benasi ama a' bichak. Intok junama'a, inime'e pajkot tukaapo bwa'anaamta ama a' yaak.

¹⁴ Junama'a junak ka machiao yumakai, ju'u Jesus intok jume' aapo'ik yeu pu'arim, mesau ruktek. ¹⁵ Junak intok ju'u Jesus inimmeu:

—Tua ne lutula wee'po inika'a pajkot tukaapo bwa'awamta emomak ne a' ya'apean, ketun kee inepo me'etukai —ti ameu jiiak—. ¹⁶ Bwe'ituk inepo inen a' lutu'uria ti jiia, ka intok inika'a pajkopo ka machiao bwa'awamta emomak juchi in a' bwa'anee'u. Chukula teekau junak achai Liojta che'a yo'otaka a' kateka'u, i'an inika'a a' teuwa'uta in a' yuma'u tajtia —ti jiiak.

¹⁷ Junak intok, pa'asi ba'awata ama auka'uta nu'uka, Liojta bai saeka intok:

—Inika'a em nu'uka, si'ime nau a' ji'ine —ti ameu jiiak—. ¹⁸ Bwe'ituk inika'a pa'asi ba'awata, ka intok nee a' ji'ine, chukula junak, achai Liojta yo'otaka a' nesauneeo itom a' bicha'u tajtia —ti jiiak.

¹⁹ Chukula ket jume' paanim nu'uka, Liojta bai saeka junak intok juname'e am rebektaka, bempo'immeu am bwisek inen jiakai:

—Ini'i in taka o'oben, emou tu'ineeka, jikot ya'atuka me'etuneeme. Inika'a eme'e, neu waati betchi'bo a' joone —ti ameu jiiak.

²⁰ Ket chukula ji'ibwasukai, juka' pa'asi ba'awata auka'uta junuen ameu bwisek intok inen jiiak:

—Ini'i pa'asi ba'awa juna'a, ju'u emou tu'ineeka, bemelasi weyeka, Liojtamak emo tu'utewamta, ojbo in wo'otaka'ue a' chupiatuka'uta a' teuwaame —ti ameu jiiak—.

²¹ 'Taa ne ju'unea, juka' nee yeu bwijneemta, inim itom ji'ibwa'po, nemak a' ane'epo.

²² Bwe'ituk ju'u inim yoeme, Liojta nok lutu'uriapo aapo'ik betana a' ji'ojteituka'po aman junaen au chupe. Taa tua jikot au machine, ju'u, junuen yeu a' bwijneemtawi —ti jiiak.

²³ Junak intok bempo naas nau nattemai japték, jabeta tua junen yeu a' bwijne'po betana.

Jabetasa ama che'a eiyaanaa'u betana, naas nau nattemaiwaka'po

²⁴ Chukula inime'e, bempo'im nasuk, jabeta ama che'a ameu a' yo'otunemta au a' lutu'uriatunee'u betana aet nau etejok. ²⁵ Taa ju'u Jesus inen ameu jiiak:

—Jume' inim bwere yoemratau che'a yo'o ya'arim, junaka'a yoemrata am tekoka'a benasia a am kuakta. Intok ketchia inime nasuk jume' che'a yo'owe, inime'e, tu'ik si'imem jooriame ti ta'eewa.

²⁶ Taa emo nasuk ka junuen weene. Ala emo nasuk ju'u che'a eiyaawame, ini'i, si'imem bepa che'a chukula a' weye'e benasia au eiyaane. Ju'u intoko nesaweme, ini'i, jume' waatem nesauta a'

jooria'a benasia au eiyaane. ²⁷ Bwe'ituk inime'e betana, jabesa juna'a ju'u che'a eiyaawame, ju'u mesau rukteka ji'ibwaneeme, oo ju'u, bwa'amtā iniau totojame. Ju'u mesau yejteka ji'ibwaneeme juna'a o'oben. Taa inepo, nee inim emo nasuk aneka, jabeta nesauta a' joa'a benasia nee jiapsa —ti ameu jiiak.

²⁸ 'Eme'e su intok juname'em, jume'e, inim tua obiachiku, sioksi in ino bicha'po, jiba i'an tajtia nemak naj kuakte-me. ²⁹ Inia betchi'bo san, inepo, chukula, yo'otaka enchim nemak annee'u betana, lutu'uriata nee enchim makne, in achai Liojta betana in a' makrituka'a benasia. ³⁰ Junuen junaman, che'a yo'otaka in annee'po, mesau kateka in ji'ibwane'e'u, enchim nemak ama ji'ibwane' betchi'bo. Intok eme'e, jume' che'a yo'owem jojoye'po jote'ene, junuen jume' woj mamni ama wooika, Ijra'eltuka'uta betana yoem-rata, a' ya'uraa bittua betchi'bo.

Jesus, Peota, inika'a ka au a' ta'a'ati a' jiunee'u betana junuen a' teuwaa

³¹ Ket inen jiiak ju'u Jesukrijto:

—Empo Simoo, a' ju'uneiyaane, juka' bebeje'erita emou suuaka, kia tiikota, jekae naas a' beba'a benasia enchim a' ji'optuabae' betchi'bo, Liojtau bicha a' noklatuka'po. ³² Taa inepo, nee jaibu Liojtau bicha enchi nokriasula, junuen, jiba Liojtat eaka em a' suale'uta, ka em a' koptane' betchi'bo. Intok empo aet chukula, inia betana tu'isi yeu simlatakai, junak jume' Krijtopo emak werim inime'e Liojta bem suale'u betana, ka ta'abwisi intok bem eene' betchi'bo am aniane.

³³ Ju'u Simo'o teame intok:

—Achai, emak eta'anaaka juni'i, intok kia ne emak me'etuneeka juni'i, jiba ne emak weene —ti au jiiak.

³⁴ Taa ju'u Jesus:

—Inen ne eu jiiia Peeo, jiba i'ani, juka' totoi o'owiata kee a' kukuseeo, bajisi empo nee betana temaiwaka, ka nee emo ta'a'a ti jiune.

Aapo'ik jikot au a' bitnee'u, yuma'aseka'u

³⁵ Junak intok ju'u Jesus inen ameu nattemaek:

—Sejtul, junak nee enchim naas saweko, enchim ama nu'u sakanee'uta oo tomi boosata intok kia bocham juni'i ka enchim weiyaane'eti jiaakai, jaisa junak jita emou be'eka ja'ani —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Tua kaita —ti au jiiak.

³⁶ Junak intok aapo inen jiiak:

—Taa i'ani, wa'a ama a' nu'unee'uta oo tomi boosata a' jipueme, ini'i a' weiyaane. Ju'u intoko ka tebe sisi'iwook kuchi'im jipueme, ini'i jume' a' bepa supewam nenkaka junae tomie am jin-une. ³⁷ Bwe'ituk inepo nee a' lutu'uriatune'eti jiiia, inika'a, jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojteita junuen neu a' chupne'po: “Intok ini'i, jume' ka tu'i yoememmak na'ikiatuk”, ti jiamta. Bwe'ituk si'ime ju'u Liojta nok lutu'uriapo nee betana ji'ojtei, utte'a junuen a' chupnee'u —ti ameu jiiak.

³⁸ Junak intok bempo:

—Yuu achai, woika im aayuk jume' tettebe sisi'iwook kuchi'im —ti jiiak.

Aapo intok:

—Inime'e jibatune —ti jiiak.

Jesus, jum Jetsemani' tea'awi, Liojtau bicha nooka

³⁹ Junak intok ju'u Jesus junama yeu sikaa, jiba aapo'ik aman yeepsa'a benasia, oliibo'okawi' tea'u bicha siika. Jume' a' majtim intok aamak yeu sajak. ⁴⁰ Junak, jum a' sika'u yepsakai, inen ameu jiiak:

—Liojtau bicha eme'e emo nokriane, junuen ka tu'ik enchim ya'anee'ut ka enchim ji'opne' betchi'bo —ti ameu jiiak.

⁴¹ Chukula sep ju'u Jesus, junama'a am ane'epo, che'a bichau jeela siika, senuk tetata a' mekka a' jimmaala'abe'emu. Junama intok Liojtau bicha nok betchi'bo tonommea kikte. ⁴² Intok:

—In yo'owa, empo junen ea'ateko, inika'a bettesi jiokot machika neu weyemta betana ka nee a' bittuane. Taa ka in ea'po amantunee taa tua em junen ea'po amani —ti jiiak.

⁴³ Junak intok teeka betana senu Liojta ankeles junama au yeu machiak, ini'i junuen utte'ata aet autuasekai. ⁴⁴ Intok aapo junuen tua jiokot bettesi au bichakai, che'a juni'i bepa Liojtau bicha au nokria simen. Ju'u intok a' tata bujtiawa, kia bwere ojbo chaktiam benasi bwiau ko'om yojten.

⁴⁵ Junama'a Liojtau bicha a' noka'apo kikteka, jume' a' majtim tawala'u bicha siika. Inime'e intok siokrimmea yumiataka, kokocheme teak. ⁴⁶ Junak intok:

—Jaisaaka eme'e kokoche. Jote'em intok Liojtau bicha emo nokriane junuen ka tu'ikut, ka enchim ji'opne' betchi'bo —ti ameu jiiak.

Jesus, bwijritaka, nasuk weiyawa

⁴⁷ Juka' Jesujta junama'a ketuni a' nokao su, waate juebenaka ama au yajak. Ju'u Juuraj ti teaka'u, ini'i jiba jume' woj mamni ama wooika Jesujta yeu pu'arimmak na'ikiatuka'u, juname bepat weyen. Intok ini'i Jesujtau ruktek a' pu-jbawat aet tente betchi'bo. ⁴⁸ Junak ju'u Jesus:

—Juuras, jaisa empo inien aet tenteka, juka' inim emo benasi yoemta, yeu a' bwiseka, watem mampo a' su'u toja ja'ani —ti au nattemaek.

⁴⁹ Jume' Jesujtamak rejteme, juka' ama weyemta bichakai aapo'iku:

—Achaj, jaisa tua itepo inime'e tettebe sisi'iwook kuchi'immea nassuanee ja'ani —ti au nattemaek.

⁵⁰ Jume' Jesujta mak rejteme betana, seenu, ju'u te'opopo tekiakammeu yo'ota sawee'uta, batatana naka chukti a' beebak. ⁵¹ Taa ju'u Jesus:

—Kate'em ameu suua, ini'i jibatune —ti jiiak.

Junak intok ju'u Jesus, junaka'a ya'uraapo sawamta nakammet mamteka, a' tu'utek.

⁵² Junama sep, te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu intok jume' te'opopo nesaweme intok ju'u yoemratau yo'owemmeu, jume' a' weiyaabaeka aman au jajilammeu:

—Eme'e tettebem kukuche'ekai intok kuku-takai, nee jita etbwareo tuka'a benasia eme'e a'abo neu yeu sajak —ti ameu jiiak—. ⁵³ Junako chikti ta'apo jum te'opopo nee emo nasuk aneeo, eme'e kia juni'i ka neu suuak. Taa i'an ka machiku emou tu'i, juka' bebeje'erita utte'ata emot ayuka a' weyeo.

Juka' Peota, Jesujta ka au a' ta'a'ati a' jiaka'po

⁵⁴ Junak intok inime'e, juka' Jesujta bwiseka, ju'u te'opopo tekiakammeu che'a yo'ota kariu aman wajiwa a' tojak. Ju'u Peeo intok mekka aet cha'aka weyen. ⁵⁵ Junama'a wajiwa, waate jum bwe'u tebat nasuku nayaka intok junama ameu jootek. Ju'u Peeo intok ket amemak ama yejtek. ⁵⁶ Junak intok senu jamut, junama sawame, aapo'ik junama taji u katekamta bichakai, tua a' bitchuka, intok:

—Ini'i o'ou ket Jesujtamak weaman —ti jiiak.

⁵⁷ Taa ju'u Peeo, ka a' lutu'uria'ati jiubaeka:

—Kannee a' ta'aa —ti jiiak.

⁵⁸ Che'a chukula intok juchi senu a' bichaka:

—Empo ket juname betana weye —ti au jiiak.

Taa ju'u Peeo:

—E'e, kannee juna'a —ti jiiak.

⁵⁹ Che'a chukula, jumak senu orata weyekai, juchi senu ket:

—Tua lutu'uriapo ini'i yoeme aamak weaman bwe'ituk Kalilea bwiaarapo joome —ti jiiak.

⁶⁰ Junak intok ju'u Peeo inen jiiak:

—Empo achai, tua kannee ju'unea jitat em ete-joo'ut —ti jiiak.

Jiba junama lautipo juka' Peota ketuni a' nokao su, totoi o'owia kukussuk. ⁶¹ Junak intok ju'u yo'owe Jesukrijto au bicha kuakteka junama'a Peotat remtek. Ju'u Peeo intok, ju'u yo'owe Jesukrijtota au teuwaala'u wawaatek: “T'an empo, totoi o'owiata kee kuseo, bajisi empo ka nee emo ta'a'ati jiulatune”, ti au a' jiaka'ubewi. ⁶² Junak intok ju'u Peeo junama yeu sikaa, intok tua ka alleaka bwaanak.

Jesujta junn jiaawaawaka ka a'yo'oriwaka'po

⁶³ Jume' Jesujta a' suuatuawame, ka a' yo'oreka au nookan intok ko'okosi a' jooan. ⁶⁴ Intok a' puj pattaika, pujbat a' chonaka au nattemaek:

—Ka ju'uneaka itom tejwaa, jabeta enchi chochonak —ti jiakai.

⁶⁵ Intok ket wate juebenak au teuwaan junuen ka a' yo'oribaekai.

Jesus, si'ime ju'u jurio yoemratau yo'oraata bichapo jipu'uwa

⁶⁶ Yokotuko taewapo, jume' junama jurio yoemratau yo'owe intok jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseej tuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e emo nau tojak. Intok juka' Jesujta si'ime ju'u ama ya'uraatau yeu a' tojak. Junama bempo:

⁶⁷ —Itom tejwaane, jaisa empo juna'a ja'ani ju'u Krijto' teame —ti au jiiak.

Aapo inime'e inen yoopnak:

—Inia betana, lutu'uria ti ne emou jiao, eme'e ka nee sualne —ti ameu jiakai—. ⁶⁸ Intok kia nee emou nattemaeko juni'i, eme'e kaibu nee tejwaane. Intok kia eme'e ka nee su'u tojinee juni'i. ⁶⁹ Taa i'an naateka ju'u inim emo benasi yoeme, Lios, che'a si'ime utte'akamtamak a' batatana aamak yejtene —ti jiiak.

⁷⁰ Junako sep juname'e si'ime:

—Junak su, jaisa empo juna'a ja'ani ju'u Liojta u'usi —ti au nattemaek.

Ju'u Jesus intok:

—Jeewi, inepo nee juna'a, jiba enchim a' teuwaari benasia —ti ameu jiiak.

⁷¹ Junak bempo inen jiiak:

—Kaabe intok waatiatune, ju'u a' beje'eka a' na'atejoneeme. Jiba itepo te a' teuwaarita aet a' jikkajila.

23

Juka' Jesujta, Pilaatatau yeu a' tojiwaka'po

¹ Junak intok junama si'ime japteka, intok aapo'ik Jesujta ju'u kobanaao Pilaato'oti teakamtau a' tojak. ² Junama'a intok inime'e sep su a' na'atejo japték inen jiiakai:

—Itepo, tee inika'a o'outa inim itomak yoemrata, ka yanti a' eltuamta te a' ju'uneiyaa. Juka' tomita jum bwe'u jo'ara Romapo, ju'u che'a yo'o ya'aratau bicha weyemta, ka itom a' bejje'etuanee ti jiiia. Intok ketchia, aapo au ju'u che'a yo'o ya'ari a' Krijtotuka'u a' teuwaa —ti jiiakai.

³ Junak ju'u Pilaato inen au nattemaek:

—Jaisa empo juna'a ja'ani, ju'u, jume' juriommeu che'a yo'o ya'ari —ti jiiak.

Jesus intok:

—Ineponee juna'a, jiba em a' teuwaari benasi —ti a' yoopnak.

⁴ Junak intok ju'u Pilaato, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owemmeu intok ju'u junama'a yoemratau:

—Tua ne kaita ka tu'ik inia yoemtat a' bicha —ti ameu jiiak.

⁵ Taa inime'e che'a juni'i jiiian:

—Ini'i, yee a' majta'ue inim jurea bwiaaraapo, si'ime yoemrata ka yanti eltua. Kalilea bwiaaraa' tea'po naateka intok i'an inim ket junaen a' weetua —ti jiiian.

Juka' Jesujta, Eroorej teamtau yeu a' tojiwaka'po

⁶ Ju'u kobanaao Pilaato inika'a jikkajaka, juka' yoemta, bwiaraa Kalilea' tea'po a' jometuka'uta nattemaek. ⁷ Intok junak junaman a' jometuka'uta tejwaawakai, ju'u Kalilea bwiaraa' tea'po kobanaao, Eroorej teamtau a' bittuak. Bwe'ituk ini'i ket juname'e taewaimmet, bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po anakai. ⁸ Ini'i Eroorej teame, Jesujta bichakai, tua alleak. Bwe'ituk binwatuk naateka a' bitpeaka ean. Bwe'ituk aapo'ik betana etejowamta jikkajilatukan. Intok ket jita a' joa'uta, machilaata aet bitbaeka ean. ⁹ Aapo tua juebenak au nattemaek, taa ju'u Jesus kaita a' yoopnak. ¹⁰ Ketchia junama'a jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' Moiseejtuka'uta nesaurim yee majtame, inime'e ka yaateka a' na'atejoka ama aanen. ¹¹ Junak intok ju'u Eroorej teame intok jume' a' sontaaowam, kia jak wa'am a' bichak. Intok ka a' yo'orekai, ujyooik intok beje'emta, yo'o ya'ari tajo'ori benakue a' tajo'otuak. Junama'a ju'u Eroorej teame juchi ju'u Pilaato' teamtau a' bittuak. ¹² Jiba junae taewait ju'u Pilaato intok ju'u Eroorej teame emo nau tu'uteka emo eiyaajaptek. Bwe'ituk bat naataka bempo emo bejje'een.

Jesus, a' me'etune' betchi'bo aet nesawa

¹³ Junak intok ju'u Pilaato, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' junama'a jurio yoemratau yo'owem intok juka' bu'uuraata nau a'awaka, ¹⁴ intok inimmeu inen jiiak:

—Eme'e inika'a yoemta inim neu a' tojak. Intok inim yoemrata, ka yanti aapo'ik am eltua ti jiakai. Taa inepo, jiba inim enchim bichapo

nee a' temaisuk intok eme'e ju'unea, ju'u enchim a' na'atejoo'u betana, ka tu'ik kaita in aet teula tuka'u. ¹⁵ Intok kia ju'u Eroorej teame juni'i, bwe'ituk aapo juchi a'abo itou a' bittualaa. Joo, eme'e ju'unea, ini'i kaita ka tu'ik ya'ari junae a' me'etune' betchi'bo. ¹⁶ Junuen san, nee a' bepsu teboka intok chukula nee a' su'u tojine —ti jiiak.

¹⁷ Junae pajko taewait, juka' yoemrata alleetua betchi'bo, ju'u Pilaatotau utte'atukan, senuk eta'ita, aapo'ik a' jiokoeka yeu a' su'u tojine'po.

¹⁸ Taa juname'e si'ime nanancha chai japtek:

—Inika'a ka jiokoeka, a' me'e tebone. Juka' Barabaaj teamta yeu su'u tojine —ti jiiakai.

¹⁹ Ini'i Barabaaj teame, jum bwe'u jo'arapo, ya'uraata beje'eka nassuawamta ya'alatukan intok yee su'ari betchi'bo, ama eta'itukan. ²⁰ Ju'u Pilaato, juka' Jesujta su'u toji peaka ean intok juchi ameu nookak. ²¹ Taa bempo che'a juni'i, kusisi:

—Kuuset a' popon tebone —ti chaaek.

²² Iniamak bajisi ju'u Pilaato:

—Jitasa ka tu'ik ya'alatakai. Nee kaita aet teulaa junae a' me'etunee'uta au chupne' betchi'bo. A' bepsu teboka, intok chukula ne a' su'u tojine —ti ameu jiiak.

²³ Taa bempo che'a juni'i naa buusti chaaeka nookan, kuuset a' popontunee'u a'awakai. Intok juka' bu'uuraata intok jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe junuen ka yaateka am chaae' betchi'bo, inime'e juka' bem a'awa'uta am ya'ariawak. ²⁴ Ju'u kobanaao Pilaato, juka' bem a'awa'uta junen su a' ya'ababaek. ²⁵ Intok junuen aapo, juka' bem su'u toji i'a'uta ameu yeu

a' su'u tojak. Juka' bem bwe'u jo'arapo ya'uraata beje'eka, nassuawamta ya'alatuka intok yee a' su'ariaka' betchi'bo ama eta'ita. Jesujta intok bempo'im mampo a' su'u tojak.

Jum kuuset a' popontuka'po

²⁶ Junama'a juka' Jesujta, kuuset a' popontunee'u bicha a' weiyaawa'po, juname'e, senu yoemta, bwe'u jo'ara Sireene' tea'a betana jometa, Simon teaka, waj betana weyemta nankeka, au nookak intok inika'a, juka' kuujta a' pu'aktatuaka, Jesujtat cha'aka a' weiyaatuan.

²⁷ Yoemra bu'uuka aet cha'aka kaaten. Intok juebena jaamuchim inime'e, aapo'ik betchi'bo tua ka bem allea'uta teuwaakai bwaanana. ²⁸ Taa ju'u Jesus inime'e bitchukai, inen ameu jiiak:

—Eme'e jaamuchim Jerusalenpo joomem, kate'em nee betchi'bo bwaana. Ala eme'e emo bwanriane, intok jume' enchim yoemiam.

²⁹ Bwe'ituk chukula taewaim yuma'ane, junak: “Tua alleenee jume' ka a yoemiakame intok jume' kaabeta chi'ituakame”, ti jiunaa. ³⁰ Junak intok ju'u yoemra, jume' kawimneu nokaka: “Itot wattine”, ti jiu japtene. Intok jume' ili bwia kawimneu: “Itom essone”, ti jiune. ³¹ Bwe'ituk, nee, tu'ik joamta juni'i inien jiokot joakai, eme'e, ka inien jiapsame, chukula che'a juni'i jiokot joonaa —ti jiiak.

³² Ketchia aamak woika jume' tua ka tu'ika ya'arika weiyaawan, jum Jesujta mak nau su'abaawakai. ³³ Junak bempo jum Mukia koba' tea'u yajakai, junama'a juka' Jesujta kuuset poponak. Intok ketchia jume' woika ka tu'ik

ya'arika aamake. Senu a' batatana, senu intok a' miko'otana. ³⁴ Juka' Jesujta, jaibu kuuset a' poponwao:

—Achai, am jiokoine, bwe'ituk inime'e ka ju'uneaka juka' bem joa'uta a' jooa —ti jiiak.

Intok jume' sontaaom, aapo'ik Jesujta tajo'orita nat na'ikimte betchi'bo, amet nau ja'atek. ³⁵ Ju'u yoemra junama aneka a' bitchun. Intok kia junama'a ju'u yoemratau yo'ooro juni'i, ama aneka, ka a' yo'oreka nookan inen jiiakai:

—Aapo watem jinne'uk. I'an ela'po aapo, aapola au jinne'une, lutu'uriapo aapo ju'u Krijto' teame, Liojta betana yeu pu'arituko —ti jiiian.

³⁶ Jume' sontaaom juni'i ket junaen ka a' yo'oreka au nookan, intok au rukteka chibusi cho'okok ba'ata a' ji'ituabaekai. ³⁷ Intok inen au jiiian:

—Lutu'uriapo empo ju'u juriommeu che'a yo'o ya'arituko, empo emo jinne'une —ti jiiian.

³⁸ Aapo'ik a' koba bepa intok ji'ojtei chaya'atukan, ini'i rieeko nokpo intok latin nokpo intok ebreo nokpo ji'ojteitukan: “Ini'i juna'a ju'u juriommeu che'a yo'o ya'ari”, ti jiiakai.

³⁹ Jume' ka tu'ik ya'arika junama kuusimmet aamak chaya'ituka'um betana seenu, ka a' yo'oreka:

—Lutu'uriapo empo ju'u Krijto tuko, empo emo jinne'unee intok itom ket jinne'une —ti au jiiak.

⁴⁰ Taa ju'u seenu, iniamak ama jikat popontuka'u, iniau nookak:

—Jaisa kia jeela juni'i empo ka Liojtat ee majjaae ja'ani. Jiba empo inim itomak jiokot emo bichakai —ti au jiiak—. ⁴¹ Itepo ala tee lutu'uriaka inien jiokot ito bicha bwe'ituk itom ya'ari betchi'bo itou

lutu'uria inien jikot itom ito bitnee'u. Taa ini'i o'ou, ka tu'ik tua kaita ya'ari.

⁴² Junak aapo:

—Jesus, neu waatine, chukula empo che'a yo'otaka nesau taiteko —ti jiiak.

⁴³ Ju'u Jesus iniau:

—Lutu'uriapo ne eu inen jiia, tua i'ani, jum Liojta yoemiam che'a bat yaaja'u, em nemak ama annee'u —ti au jiiak.

Jum, Jesujta jaisa a' mukuka'po

⁴⁴ Junama jumak jaibu luula yejten. Junak intok si'imekut junama'a ka machika taawak. Ini'i junuen kupteo, bajim jia'u tajtia ka machikai.

⁴⁵ Ju'u ta'a juni'i ka tachiriaka taawak. Jume' intoko, jum Liojta te'opopo jume' bwe'u tajo'orim ammea a' pattituka'um, inime'e nanana'aku nasuk, jikat naateka, ko'om tajtia siutek. ⁴⁶ Junak intok ju'u Jesus, kusisi inen chaaek:

—In yo'owa Lios, in jiapsita nee em mampo su'u toja —ti jiakai.

Inika'a intok teuwaaka, muukuk.

⁴⁷ Junak ju'u Romapo betana, junama son-taommeu ya'ut, si'imeta juka' ama yeu sikamta a' bitchukai, Liojta yo'orek inen jiakai:

—Lutula wee'po, ini'i yoeme, kaita ka tu'ik ya'ariakan.

⁴⁸ Si'ime ju'u yoemra ama ane'u, juka' junama yeu sikamta jaibu bitchukai, tua bem a' juiwa'uta teuwaaka, taupo emo chonaka, junama yeu sajak.

⁴⁹ Taa si'ime jume' aapo'ik Jesujta ta'aa'um intok ket jume' jaamuchim, jume' Kalilea bwiaraa' tea'a betana naateka a' sualeka, aamak rejtisuka'um,

bempo junama ili aman mekka ja'abweka, inika'a weyemta a' bitchuka taawak.

Teta wojo'oku, Jesujta tekwaka'po

⁵⁰ Junama intok senu yoeme, ini'i tua tu'i yoem-taka, intok Liojta yo'ori ta'aakai, Jose' teaka ama jiapsan. Ini'i, jurea bwiaaraa' tea'po, ili bwe'u jo'ara Arima tea'ati teaka'po jometakai. Aapo junama juriommeu yo'o ya'uraapo na'ikiatukan.

⁵¹ Ini'i Jose' teame, Liojta inim bwiapo che'a yo'otaka kateka a' nesaunee'uta a' bit bo'o bichan. Junuen san ini'i, junama juriommeu yo'oraata bem yaaka'u betana ka amemak ean. ⁵² Aapo junak ju'u kobanaao, Pilaato' teamtau noiteka intok junau juka' Jesujta takaawata au a'awak.

⁵³ Chukula junama'a kuuset ko'om a' teksukai, aapo, bwe'u tosai tajo'orimpo a' biijtak. Intok inika'a, tetapo yee ma'a betchi'bo wojo'oriata ya'aripo, kee jabeta ma'awa'po, junama a' teekak.

⁵⁴ Inim junak yokoriapo aet yum jo'e taewait-uka' betchi'bo, junaet a' yuma' betchi'bo si'ime tu'utewan. Juna'a taewai jaibu abe naatekai.

⁵⁵ Jume' jaamuchim, Kalilea bwiaaraa' tea'a betana naateka, ju'u Jesujta mak aman yajilam-tuka'um, inime'e junaman a' ma'awaka'u bicha sajaka a' bichak. Intok juka' takaata jachin a' tekwaka'ut a' mammatek. ⁵⁶ Intok inime'e jaibu bem jo'arau nottisukai, bempo juka' ba'ata intok ochokok tua win jubak a' ya'ariak. Junak intok Moiseej tuka'uta junuen a' nesaweka'po aman, ju'u aet yum jo'e taewait bempo junuen yum jo'ekai.

24

Kokkolam nasuk Jesujta a' jiabijteka'po

¹ Semaanata aet naate'u yeu matchukai, inime'e jaamuchim, tua ketwoo junaman tetapo wojo'oriata ya'ariu bicha nottek, juka' win jubak intok ochokok bem tu'uteka'uta weiyaakai. Waate jaamuchim intok ket amemak kaaten. ² Junaman bempo yajakai, juka' bwe'u tetata wojo'oriata ae pattita, omola biaktita teak. ³ Intok junama wajiwa bempo kiimuk. Taa juka' yo'owe Jesukrijtota a' takaawata ka ama a' teak. ⁴ Inime'e bempo womtilamtukan, kaachin an machikai. Seej chukti intok wooi o'owim, tua tojsasaalaik tajo'oreka ameu ja'abwekame teak. ⁵ Bempo'im intok junuen ketun tua majjaeka, tonommea ja'abweka, bwiau ko'om am cha'ako, juname'e o'owim:

—Jaisaaka eme'e inim kokkolam nasuk juka' jiapsamta jaiwa —ti ameu jiiak—. ⁶ Kaabe inimi'i bwe'ituk kokkoarim nasuk juchi jiabijtela. Au waatine, aapo'ik ketuni Kalilea bwiaraa' tea'po aneka, inien emou a' jiaka'po. ⁷ A' utte'atune'eti jiakai, aapo'ik juka' inim yoemta, ka tu'i yoememeu a' su'u tojinaa'uta. Juname'e, kuuset a' ponne'eti jiakai. Intok baji taewaita weyeka, juchi a' jiabijtenee'u betana.

⁸ Junako bempo, aapo'ik Jesujta teuwaaka'ubeu wawaatek, ⁹ intok chukula bempo jum tetapo wojo'oriata ya'ari betana nottekai, si'imeta inika'a, jume' woj mamni ama wepu'ulaika yeu a' pu'aka'ummeu intok si'ime jume' waate ama anemmeu a' teuwaak. ¹⁰ Jume' inika'a

lutu'uriata, jume' Krijtota yeu pu'arimmeu a' etejokame inime'em tukan, ju'u Maria Maareena' teame, intok ju'u Joana' teame intok juka' Jakoobo' teamta ae, Maria' teame intok jume' waate jaamuchim. ¹¹ Taa ini'i, bempo'im teuwa'u, jume' Krijtota yeu pu'arim betchi'bo, ka suawakamta benaekan. Intok bempo iniat ka am sualek.

¹² Taa junuentaka juni'i, ju'u Peeo junama yeu sikaa, intok buiteka junaman tetapo wojo'oriata ya'ariu yepsak. Intok junuen aapo junama wajiwa jiwekai, jume' bwe'u tosai tajo'orim omola katekame bichak. Junak intok a' jo'au nottek, junama yeu sikamta betchi'bo tua suum'eakai.

Ili jo'ara Ema'uj tea'u bicha bo'ot Jesujta bit-waka'po

¹³ Jiba junae taewaitchi, jume' majtim betana woika, ili jo'ara Ema'uj tea'u bicha kaaten. Ini'i, jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u betana woj mamni ama wepul kiloometrom jiba. ¹⁴ Inime'e, si'imeta juka' ama yeu simlata nau etejo sakan.

¹⁵ Intok ketuni nau am etejoka intok emo am tettemaeso su, jiba aapo ju'u Jesus, ameu rukteka intok amemak wee taitek. ¹⁶ Taa inime'e intok, kia a' bichaka juni'i, aapo'ik a' jabe tuka'ut san ka aet ju'uneetuawan. ¹⁷ Junak intok ju'u Jesus:

—Jitasa eme'e nau etejo saka bo'o joakai. Jaisaaka eme'e tua sioka —ti ameu nattemaek.

¹⁸ Inime'e betana seenu, ju'u Kleopaa' ti teame inen jiiak:

—Si'imekut ju'uneewa inime'e taewaimmet, jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po yeu sikamta

betana. Jaisa empo junama kateka juni'i, inika'a ka ju'uneiyaa ja'ani —ti au jiiak.

¹⁹ Aapo junak:

—Jitasa ama yeu siika —ti ameu nattemaek.

Bempo intok:

—Ju'u Jesus, jum Nasaret tea'po jometau yeu sikame. Ini'i, chukula yeu weenemta a' tetteuwaa'u. Aapo, Liojta bichapo intok yoemrata bichapo juni'i, juka' a' joa'uta intok yee a' majta'uta tua machisi utte'aka a' weetuan. ²⁰ Intok inika'a, jume' te'opopo tekiakammeu yo'owe intok jume' inim itom yoemratau yo'oorata, aapo'ik kuuset popontuka a' mukne' betchi'bo, bempo'im aet nesaweka'uta. ²¹ Itepo intok te aet bo'o bichan, aapo'ik junuen, inim juka' Isra'el yoemrata, ta'abwi ya'uraata betana a' jinne'une'po. Intok naa buustia, i'an iniat chukula, jaibu baji taewaim weye juna'a yeu sikaari. ²² Ito betana wate jaamuchim ala itom womtala o'oben. Bwe'ituk bempo tua ketwoo junaman tetapo wojo'orita ya'ari'u noiteka, ²³ intok inime'e junuen, junaman a' takaawata ka teakai, itom ane'u itou yajjak intok bempo, ankelesim, inime'e Jesujta a' jiapsa'po am tejwaakame emo am bichak, ti jiaikai. ²⁴ Junama sepia, ito betana wate o'owim junaman tetapo wojo'oriata ya'ari'u sajaka, intok bempo, jume' jaamuchim a' teuwa'a benasi aman a' mammateka a' bichak. Taa aapo'ik juka' Jesujta ka a' bichak —ti jiiak.

²⁵ Junak ju'u Jesus inimmeu:

—Tua eme'e ka suawaka, kaita a mammate. Intok si'imeta juka'a, jume' Liojta betana

ju'uneetuawaka, bem teuwaaka'uta, a' sual betchi'bo tua bibinwatu —ti ameu jiiak—. ²⁶ Jaisa emo betchi'bo jum ji'ojteimpo ka ju'unakkiachi ja'ani, juka' Krijto'o teamta, teekau kee che'a yo'otaka a' yejteeo, junuen tua jikot au a' bitnee'uta, au a' utte'atuka'u —ti ameu jiiak.

²⁷ Junak intok aapo, jum Liojta nok lutu'uriapo, jum Moiseejtuka'uta ji'osia ji'ojteim betana naateka, intok ket si'ime jume' Liojta betana ju'uneetuawaka nokaka bem ji'ojteim betana, juka' aapo'ik betana ama ji'ojteita, jachin a' jiubae'po, machisi ameu a' teuwaakai.

²⁸ Jum ili jo'arau, Ema'uj ti tea'u jeela bempo yajibokai, ju'u Jesus, naa buustia weebaemta benaekan. ²⁹ Taa bempo, junama'a a' tawane' betchi'bo au nookak:

—Inim itomak tawane, bwe'ituk tua kupte intok abe ka machia —ti jiiakai.

Junak ju'u Jesus ama jo'arau amemak yepsak ama tawabaekai. ³⁰ Intok aapo jaibu mesau amemak katekai, aapo, jume' paanim nu'uka, ame betchi'bo Liojtau bicha noksukai, junak am rebektaka intok ameu am bwisek. ³¹ Junama lautipo sep bempo aet ju'uneetuawak, intok aapo'ik a' jabetuka'uta a' ta'aak. Taa junak aapo seej chukti ama kaabetuk. ³² Junak bempo inen nau jiiian:

—I'an te ju'unea, jum bo'ot itomak a' etejo simeka intok juka' Liojta nok lutu'uriapo ji'ojteita ju'unakkiachisia itou a' teuwaao, aapo'ik betchi'bo juka' jiapsipo itom siok'allea'uta itom a' ine'aka'po —ti nau jiiian.

³³ Junak bempo, ka intok bo'o bichaka juchi yeu sajak. Intok bwe'u jo'ara Jerusalem tea'u nottek. Junaman bempo, jume' woj mamni ama wepu'ulaika, Jesujta yeu pu'arim, intok jume' waate amemak rejteme nau emo tojilammeu yajak. ³⁴ Inime'e nau aneme intok:

—Lutu'uriapo jiabijtek ju'u yo'owe Jesukrijto. Ju'u Simoo' teame intok a' bichak —ti ameu jiiak.

³⁵ Junak intok ket inime'e, jum bo'ot bem bichaka'uta, intok Jesujta, aapo'ik junuen jume' paanim rebektaka ameu am bwiseko bempo'im aet ju'uneetuawaka'uta ameu a' etejok.

Jesus, jume' a' majtim, nau anemmeu au yeu machia

³⁶ Bempo'im inia weyemtat ketuni nau am ete-joo su, junak ju'u Jesus bempo'im nasuk kiktekk intok ameu tebotek:

—Yanti elwame emou aune —ti jiakai.

³⁷ Bempo tua womtilataka intok tua majjaeka, senuk ka jiapsamta emo bicha'a ti eakai. ³⁸ Taa ju'u Jesus inimmeu:

—Jaisaakai eme'e womtilaa. Jaisa betchi'bo eme'e inia betana ka inien a' lutu'uria'ati ea —ti ameu jiiak—. ³⁹ Mampo intok wokpo em nee bicha, jiba ne inepo juna'a. Net em mamma intok junuen em ju'uneene. Bwe'ituk inien takaakamta enchim nee bicha'a benasi, ju'u ka jiapsame, ka takaak —ti ameu jiiak.

⁴⁰ Inien ameu jiupat intok a' mamam intok a' wokiwam am bittuak. ⁴¹ Taa bempo'im junuen alleerimmea intok suum'eaka, ketun ka a' sualeo, aapo ju'u Jesus:

—Jitasa in bwa'anee'u inim aayuk ja'ani —ti ameu nattemaek.

⁴² Junak intok bempo kuchuta soba'ita rebbeik intok muumum ba'awakame au tojak. ⁴³ Aapo a' mabetaka intok ama ameu bichapo ji'ibwak.

⁴⁴ Junama sepia aapo inimmeu:

—Ju'u neu yeu sikame, jiba wa'a ketuni emomak aneka ju'u in emou teuwaaka'u. Ini'i, jum Moisejtuka'uta ji'osia ji'ojteipo intok jume' Liojta betana ju'uneetuawakame nokaka bem ji'ojteipo intok jume' bwikim benaka salmom tea'po, ju'u neu chupne'eti jiaka, si'ime wa'a nee betana ama ji'ojtei juna'a —ti ameu jiiak.

⁴⁵ Junak aapo, inime'e, Liojta betana ji'osia ji'ojteimmet, machisi amet am ju'uneetuak.

⁴⁶ Intok inen ameu jiakai:

—Junuen ji'ojtei, juka' Krijto' teamta, a' utte'atuka'u a' me'etunee'uta, taa intok ket, baji taewaita weyeka, kokkoarim nasuk a' jiabijtenee'uta —ti jiakai—. ⁴⁷ Intok ketchia, jiba aapo'ik betana lutu'uriaka, si'ime aniat yoemratau bicha, jum bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po naateka, inimmeu, ka tu'ik betana bem emo temaeka junuen bem ka tu'uwa ya'arimmet bem jiokoitunee'ut aapo'ik betana ameu nokna'a —ti jiakai—.

⁴⁸ Eme'e intok, inia betana si'imeta bitlamtaka, a' teuwa saka. ⁴⁹ Intok a' ju'uneiyaane. Inepone, juka' in achai Liojta betana emou a' chupne'eti jiaka emou na'ikiarita, ineponee emou a' bittuane. Taa inim bwe'u jo'ara Jerusalem tea'po eme'e tawane, Liojta betana weyeka, juka' utte'ata emot a' autuawa'po tajtia —ti ameu jiiak.

Ju'u Jesus, jum teekau juchi a' notte'po

⁵⁰ Junak intok ju'u Jesus, junama bwe'u jo'arapo yeu am nuk siika, ili jo'ara Betaania' tea'u tajtia. Junama intok ame bepa jikau mamteka Liojtau bicha ameu tu'ik am a'auriak. ⁵¹ Intok ketuni junuen am nokriaka su, aapo laauti jikau siika intok junuen teekau jikau tojituk. ⁵² Bempo intok junama'a a' yo'orisukai, juchi junama Jerusalem tea'u nottek, tua alleakai. ⁵³ Intok bempo, jiba jum Liojta te'opopo aanen, Liojta bem yo'oree'uta, alleaka a' teuwaakai. Junuentune.

clix

**Yo'owe Jesukrijtota itom ya'ariaka'u
betchi'bo ju'u bemelaka liojta betana
lutu'uria ya'ari (El Nuevo Testamento en
yaqui)**

New Testament in Yaqui (MX:yaq:Yaqui)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaqui

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaqui [yaq], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaqui

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

clx

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f1151531-f330-51af-8fd4-d13c73020f71